פרשת **שופטים** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקס"ג שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

גני גרק יצ"ו

היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו

מלא התפעלות והשתוממות הסתובב הכפרי בעיירה הגדולה, על סקרנותו היה בולט שהוא אינו מן הסביבה ושזה פעם הראשונה שהוא פוסע לו במרכז השוק המרכזי ההומה אנשים, בקושי פילם לו נתיב בין עגלות עמוסות מלאות בסחורה, ומשפשף עיניו בתימהון מול בנינים רבי הקומות.

ולפתע קול זעקה פילחה את חלל השוק, קול תרועה הולך וחזק מאוד, ויחרד כל העם אשר במחנה, ובין רגע נהפך כל השוק כמרקחה, אנשים נשים וטף אצו רצו בבהלה ילדים דוחפין את הזקנים, כי האות ניתנה ששריפה פרצה בעיירה וכולם כאחד רצו לשאוב מים כדי להציל את הרחובות הסמוכות שלא יודבקו מהלהבות המאיימות לשרוף את כל הבא לידו,

אמנם הכפרי הלז אשר לא ידע פשר הזעקה, נעמד בתוך השוק והתחיל להפליא בלבו את קול החזק היוצא ממגדל העיר, ומרגע לרגע עלתה התפעמותו כשראה שהקול מתחזק והולך, עד שא' מבני העיר זעק לעברו "שוטה, האינך מבין שאנחנו בסכנה עצומה?, חיש הבא מים להציל את העיר מן הדליקה.

והנמשל מובן מאליו, בהתקרב ובא יום הדין אשר כל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, ומלך במשפט יעמיד ארץ, ואחד מהסגולות לעורר עצמינו לתשובה, וכן בו בזמן להמתיק הגזר דין, הוא ע"י תקיעת שופר, וכפי שרמז הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) ברמז מצות תקיעת שופר, כלומר עורו ישנים משינתכם ונרדמים הקיצו מתרדומתכם, על כן בוודאי החכם שעיניו בראשו יודע את אשר לפניו, ובהשמע קול שופר לבו נתעורר בחרדה גדולה לתשובה ולמעשים טובים, כי מבין ומאזין לקול התקיעה הזועק וצועק שובו בנים, הקיצו משינתכם כי אנו זקוקים לרחמי שמים מרובים !!!!

והימים ימי חודש אלול שבהם תוקעין ומריעין בשופר, והזמן גרמא כאשר עת הזמי"ר הגיע וקול השופר נשמע בתוכינו, אשר מטרתו הוא לעורר את העם מתרדמתו לשמוע קול שופ"ר שפרו מעשיכם, לכן איש היירא ורך הלבב יקח מוסר לעצמו להתעורר ולעורר לבו לתשובה ושיפור המעשים, וידאג שלא קול נגינה וצפצוף יישמע לאזנו, אלא תכלית התקיעה שבא לעורר ישינים ולהקיץ נרדמים לקרוא אל ה' ולשוב אליו בלבב שלם.

הקב"ה יהא בעזרתינו, שנוכל להתעורר מתרדמתינו, בתשובה ותיקון לשפר מעשינו, ובספרק של צדיקים גמורים יכתבינו, ונזכה במהרה לגאולתינו ופדות נפשינו, בשמחת עולם על ראשינו, וקול השופר הגדול ישמע בארצינו, בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, אכי"ר.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דגש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדוש י"י"ד ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"ו רפב"ן ..... ז
עיטד על הפר"ק ..... ח
חוקים להורותם ..... ט
פשיבכהלכה ..... י
הלכה ברורה - לשכתהסת"ם ..... יא
היולאל רבקא ..... יב
דבר בעתו ..... יג
נועם שבתי ..... יד
פשוטהון פלכים ..... טו

אגרת פרק א'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותי' בארה"ק ת"ו

מ"ה טובו אהליך

ברגשי ידידות ובאותות היברכה, נשוב בזה כמ של ברכה,
למע"כ ידידינו וידיד עסדותינו, יקירינו ומכבדינו, האדם היקר
באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, רחים ושקיר רבנן
ותלמידיהון, ואיהו נפיה צרבא מרבנן, הוצק חן בשפתותיו,
חכמת אדם מאי"ר פניו, מנהל עסדותינו בקרית יואל לתפארת
ביד רמ"ה, עלא עדיע וחכמה, עתמסר בכל נפשו ומאודו לבוא
בעזרת עסדותינו בכל עת ועונה, בהתמסרות עצומה ונאמנה

הרבני הנגיד הנכבד הטפסר המרומם

מוה"ר מאיר הירש שליט"א

מראשי הקהילה והמוסדות בקרית יואל יע"א

לרגל השמחה שכביתו, חון עיד ושכח על שפתו

בנישואי נכדתו שתחי' לשל טוב

אצל בנו הרבני הנכבד יקר רוח ונדיב לב

שה"ר מענדל הירש הי"ו

וצרופה ברכתינו הערוכה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג
ונחת, ענוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין
עסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפשא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה,
אפירי התודה והברכה

הנהלת קהילות ומוסדות
סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

לא תקח שוחד מהיצה"ר לקרר אותך מהתלהבות

שופטים ושוטרים תתן לו בכל שעריך וגו'. פירוש, בכל שיעורין בכל שערים שלך תתן לך שופטים ושוטרים; **ולא תקח שוחד מהיצר הרע,** כי לפעמים הנשמה ניגשת לעשות טוב, ואי אפשר לדחותה לגמרי, מה עושה היצה"ר שמתיירא שישב ללמוד בהתמדה וכדומה מצות גדולות [שממהין את] היצה"ר, כמשאחז"ל (קידושין ל:) 'אם אבן הוא נימוח, **לכן מזמין לו איזה מצוה, כדי שעי"ז יקרר את עצמו מההתלהבות ולא יבוא לעשות דבר גדול יותר טוב, כי יסבור שכבר הוא טוב בהמצוה הזאת.**

זרע קודש

שופטים ושוטרים בכל שעריך, עיקר גדול לתשובה

בהתחלת אלול קורין תמיד סדר שופטים ושוטרים תתן לך וכו', שזהו התחלת התשובה ועיקרה, אשר הבעל תשובה מחויב להרשיב שופט ושוטר אצל כל שעריו, דהיינו כל החושים אשר המה שערים באדם, שפתחם הבורא ית"ש להשתמש עמהם, כגון: עינים ואזנים וחוטם ופה וראש הגויה, מחויב האדם להרשיב הדעת לשופט, אצל כל שער ישפוט בצדק את אשר ישתמש בחושים ואת אשר יניח, ושוטר הוא אשר יעניש את העובר, כמו כן יושיב האדם שוטר את אשר יעניש, היינו אם יזדמן אשר יסתכל בעיניו בדבר האסור, או ידבר בפיו את אשר לא ירצה לה', יקבל על עצמו עונש, הן בממון לצדקה, והן בגוף בסיגוף ותענית וכיוצא (וכמו שנהגו תלמידי הרמ"ק ז"ל) **וזהו עיקר גדול לתשובה.**

בני יששכר

מעלת קדושת קריאת שמע, ביטול רצון העצמי

שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם. וברש"י ז"ל: **"אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם".** עומק הדברים יבואר במה שיש להתבונן, **אמאי נקראת "קריאת שמע" עול מלכות שמים, הלא היא דבקות ואהבה אל השי"ת ואין לך תענוג גדול מזה,** ולמה אם כן היא נקראת 'עול'. אך התירוץ הוא **שעיקר מצות ק"ש הוא שלא יעשנו בעבור האהבה והתענוג שיש לו, אלא מחמת צווי השי"ת, וזו היא קבלת עול מלכות שמים שמבטל רצונו החשתוקקות שיש לו אל המצוה, מפני רצון השי"ת שעושה זאת רק משום שכך הוא רצון הבורא.** וזאת היא זכות מצות קריאת שמע העומדת להם לישראל בעת מלחמה, כמו שכתב הרבי מלובלין זצללה"ה, "שכשיש לאדם איזה צער רח"ל ובא להתפלל לפני השי"ת ישליך מנגד את הצער שלו ויתפלל רק בעבור כביכול, כאמרם ז"ל בשעה שישראל בצער, שכינה מה לשון אומרת 'קלני מראשי', כי אם הוא מתפלל להשי"ת להסיר צערו כמה מקטרגים עומדים כנגדו, **"אבל אם הוא מתפלל להסיר את צער השכינה המצטערת בצערו אז נסתם פי המקטרגים".** ולכן כשבני ישראל בשעת המלחמה אינם משגיחים על צערם רק על צער השכינה כביכול, ואין המלחמה אלא בעבור כבודו יתברך שמו, הוא הוא מדרגת ישראל בשעת **"קריאת שמע",** שמבטלים רצונם וצרכיהם מפני רצון הבורא, ובודאי **"כדאי אתם שיושיע אתכם".**

שם משמואל

כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים. וברשיז"ל: **"עם רב ממך בעיניך הוא רב, אבל בעיני אינו רב".** נראה לבאר כוונתו על פי מה שפירשו בספה"ק מה שנאמר **"עם רב ממ"ך"** הכל הוא ממך, שעל ידי שהאדם חוטא ופוגם ח"ו, מזה נבראים קליפות המתלבשים בגופות של אומות העולם והם באים ונלחמים עמו. והנה עיקר פגם זה בא על ידי העינים, שהרי עינא וליבא הם תרי סרסורי דעבירה, שהעין רואה ועי"ז הלב חומד ומהרהר ר"ל, וכמו שהזהיר הכתוב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". וזהו שפירש"י: **"בעיניך"** אם אתה הולך אחרי עיניך ומסתכל באוות נפשך כי מדמה אתה אשר 'עיניך' שלך המה, ותשכח ה' עושיך, אזי אתה גורם ל**"עם רב",** אבל **"בעיני"** אם אתה זוכר תמיד שעיניך אינם שלך אלא עיני ד' המה והוא נתן לך את חוש הראיה, ואינך מעיז להכעיס את בוראך ולפגום בהם, אז **"אינו רב"** שהרי אז כל הניצוצות שהיו בהם באומות העולם, חוזרים אל הקדושה.

אמרי נועם

תרדוף תמיד אחר שלימות יותר ויותר, למען תחיה

צדק צדק תרדוף למען תחיה. יש לפרש, כי האדם נברא לתקן כל העניינים, אך צריך לראות א"ע כאילו עדיין לא תיקן מכל וכל וצריך לחזר אחר יתר שלימות, שכיון שתיקן את הכל בלי שום חסרון אזי צריך להסתלק מזה העולם, כי מה יש לו עוד לעשות בעוה"ז. וזהו פירוש: **'צדק צדק תרדוף'** אף שאתה צדיק, תהיה רודף ומחזר להיות צדיק יותר, כי אם תעלה בדעתך שאינך צריך עוד לתקן שום דבר אזי מה יש לך לעשות עוד בזה העולם. לכן לא ידמה לך שאתה [כבר] שלם בלי שום חסרון וזהו: **'למען תחיה'**

ליקוטי מהרי"ל

תורה

לימוד התורה באופן שיביא לתשובה ותיקון המעשים

למען ילמד ליראה וגו'. הנ"ל לבאר עפ"י מה שאמרו בגמרא (ברכות ה, א) פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. דלכאורה תמוה מה זה פשפש ולא מצא הלא נראה לעין שלא למד. אכן יבואר עפ"י מ"ש (בתפילת שחרית) **והאר עינינו בתורתך. שהאדם צריך ללמוד באותו בחי' שיהי' כח בלימודו להורות לו דרך הישרה ולעורר לבבו להעלות על זכרונו לתקן כל פגם וחטאים אשר עשה מעודו כל ימי חייו.** וז"ש (דברים א, א) אלה הדברים אשר דבר משה. דברים הם דברי תוכחה שיהי' כח בד"ת שלו להביאו לתוכחת מוסר. וז"ש בפרקי אבות (אבות ו, א) כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה. ר"ל לדברי תוכחת מוסר. דאם אינו לומד לשמה הנה דרך היצה"ר לסמות עיניו לבל ידע דרך נכחה ודרכו ישר בעיניו. כמ"ש בפסוק (תהלים קיח, ז) **ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי.** כי עד"ז התפלל דוד המע"ה שהשי"ת יהי' בעזרו נגד היצה"ר המסמא את עיניו ונראה לו שעושה הכל בדרך מצוה ואינו מבין שהוא עבירה. **ואני אראה בשונאי.** במה שהיצה"ר מסיתו לעבירה ונראה בעיניו שדרך לא טובה הוא. זאת אוכל לראות בעצמי להנצל מתאוות היצה"ר. כו'. וז"ש **'והאר עינינו בתורתך'. שעל ידי לימוד התורה תאיר עיני לראות מה שפגמתי ועשיתי עד כה שלא כהוגן.** אבל בלימוד שלא לשמה. הנה אי' ובוטל מדברי תורה. אף שהוא לומד בהתמדה הוא כמו שאינו כלל כמו בחמץ שהוא בעין ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי ואינו עושה פירות כלל. **וזה שאמרו בגמ' יתלה בביטול תורה** (א"ה היינו דהסיבה שלא מצא בעצמו מה לתקן הוא מחמת שלמד לקנטר שלא לשמה) **כמו שאינו כלל.**

ונחזור לביאור הכתוב **'וקרא בו כל ימי חייו'. בשעה שהוא לומד וקורא בתורה יהיו כל ימי חייו עומדים נגד עיניו לראות מה שעשה שלא כהוגן כאשר כח התורה להורות לו תוכחת מוסר כמ"ש בזוה"ק 'אורייתא קא מודעת לי' חובי"ה. 'למען ילמד ליראה' כו' שיהי' כח הלימוד להביאו לידי יראת שמים יותר אחר הלימוד מאשר הי' מקודם** כמובא במ"א. **וזה הענין הרמוז על ימי הרצון חודש אלול שנקרא תשובת השנה. שיהי' כח בהאדם להביא הרצון בהרהור תשובה לנכון לתקן מה שפגם בכל השנה. אכי"ר.**

תפארת שלמה

ע"י דביקות האדם לתורה התורה נדבקת אליו ביותר, והעוסק בה בעוה"ז זוכה לעסוק בה בעולם העליון

וכתב לו ספר התורה הזאת כו', והיתה עמו כל ימי חייו הוא הענין שאהוז"ל **כי יותר מה שאדם מחכב את התורה והמצות התורה מתקרבות אצלו,** כענין שכתוב (משלי ד, ח) **'סלסליה ותרוממך תכבדיך כי תחבקנה',** ונאמר (שה"ש א, ב) **'ישקני מנשיקות פיהו',** והיינו דכתיב **'והיתה עמו' כמו שהוא מקרב עצמו לתורה כן התורה מתדבקת אצלו ועמו,** ואהוז"ל (אבות פ"ג, מ"ט) **'בהתהלכך תנחה אותך'** בעולם הזה, **'והקיצות היא תשיחך'** לעוה"ב, ועוד אמרו (ב"ב י ע"ב) **'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, כי העוסק בתורה בעוה"ז זוכה לעסוק בתורה בעולם העליון, וז"ש 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו'.**

פנים יפות

אף שלימוד מקרא ומשנה מקדשין ומטהרין ביותר את האדם ונשמתו, אבל לשמירה שלימה מהיצר צריך לגמרא

שלש ערים תבדיל לך. אבוא בקצרה מה שפירשתי בזה, דהנה אהוז"ל (קדושין ל.) לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא במשנה בתלמוד, וידוע כי שלשתן לבטל היצר אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש כו' **ובעסק המקרא בלבד סגי' לזה ומגינה ומצלת,** ומכ"ש שהוא לא ירדוף אחר היצה"ר, אמנם לשיתקיים בו לא יאונה לצדיק כל און **שלא יזדמן לו בלא דעת דבר איסור לזה צריך דביקות בעסק המשנה אותיו' נשמה שהיא מזככת הנפש ומקרבה לה' ומקדשה ביותר, אך מ"מ אפשר שיבוא לידו איסור בכונה רצוי' כי יאמר מותר כי המורה הוראה מתוך משנתו ממבלי עולם, לזה צריך עסק התלמוד** וכו', וע"ז כתיב **'שלש ערים תבדיל לך'** שלשה מתעוררים תכין לך, **'ושלשת גבול ארצך'** שיהי' שנותיו משולשים בזה במקרא משנה ותלמוד, **'לנוס שמה רוצח הורג נפש בשגגה'** מי שמפתהו יצה"ר להרוג נפשו בשגגת, **ינוס שמה וחי, משכהו לביהמ"ד,** ואמר אם יהרוג **'בלי דעת'** היינו שגגת תלמוד הנ"ל (לחשוב איסור להיתר), ועוד **'נדחה ידו בגרזן'** הוא רמז למי שנזדמן לו דבר איסור במקום היתר, [ולא] כחמורו של ר"פ בן יאיר שאין הקב"ה מביא תקלה על ידו כו', **'ואשר ירדוף גואל הדם' הוא היצה"ר 'את הרוצח', לזה מהני עסק התלמוד.**

חתם סופר

תפילה

ע"י ריבוי תפילות ותחנונים בהשתוקקות, אף אם לא השיג שלימות העבודה הקב"ה מקבלו באהבה

וכי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה' ושרת בשם ה' אלקיו ככל אחיו הלוים העומדים שם לפני ה'. ר"ל מי שהוא גר ומתגורר מרחוק וא"א לבוא בעצמו ולעבוד בגופו ממש עבודת ה' רק **'אך בכל אות נפשו'** ותאותו וחשקו הוא **משתוקק וחפץ לעבוד ה' ומתפלל וקורא בשם ה' בחפץ וחשק הרבה, אזי יהיה מחשבתו הטובה נרצית ככל הלוים העומדים שם בפועל לפני ה'** וק"ל.

חתם סופר

דרך העבודה בתשובה ותפילה

ולא תקח שוחד. דהיינו שדרך היצה"ר לפתות בני אדם ולהפילם ברשת החטא ועון, ואח"כ הוא מתנחם ועושה מצוה או לומד תורה ואומר בלבו שנתכפר לו העבירה עד שימלאנו לבו לשוב לעשות הרע, ולכן הזהירה התורה מדרך הזה כי הוא כעין שוחד המעור עיני חכמים, כי לא כן הדבר שכר מצוה לחוד ועונש העבירה לחוד. ואין העבירה מתכפרת רק עם התשובה האמיתית אשר על ידה לא ישוב עוד לכסלה.

וחנה יש עוד מכשול על הדרך, הגם שאדם מתחרט כראוי ומתחיל לשוב לה' והוא מתפלל איזה תפלה כראוי או שלומד קצת תורה ועושה מצוה לשמה, בפתע פתאום היצה"ר בוער בו כתנור בגסות רוח ובא לידי גאות חלילה ומחמת זה מתקלקל כל דרך טוב. ואמרו חז"ל (סוטה ד ע"ב) כל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה. וכן הזהירה התורה כאן **'לא תטע לך אשרה אצל מזבח ה' אלהיך ולא תקים לך מצבה',** לך דייקא, דהיינו אתה בעצמך ובמחשבתך של גאות נדמית כאשרה וכמצבה אשר שנא ה' אלהיך.

וחנה דרך העבודה הנכונה להסתכל תמיד על גדלות הבורא ב"ה אשר ברא השמים ושמי השמים וכל צבאם, ומכולם עיקר רצונו בעבודת האדם השפל אחרי אשר יטהר ויזכה את יצרו הרע ויעמוק בתורה ובעבודה זו תפלה מעומק חלב וערבה לה' מנחתו. ובכל זאת צריך לזכור שפלותו וחטאתו מימי קדם ולהכנע ולהיות לו רוח נשברה, ועל פי שני אלה הדרכים תכון העבודה לה'. אמנם מי שמתפלל ועובד לה' רק במחשבת גדלות הבורא ואינו מקטין את עצמו אשר על ידי כן הוא מתגאה ברוחו לאמר ב"ה אני מתפלל ועוסק בתורה ובמצות, או להיפך מי שמסתכל על עצמו שהוא אין ואפס, רק שהוא בבחינת מרה שחורה שמתמרמר כל כך עד שלא יאמין שהקב"ה ישמע לתפלתו, ואם כן למה יתפלל בחנם, הנה תועבת ה' גם שניהם, ועל זה איתא בסוף ספר תיקוני זוהר הק' רמז מאמר חז"ל (חגיגה ב.) **'סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה', כי האדם צריך לפקוח עינים, אחד להסתכל על גבהות הבורא ב"ה ורצונו בעבודת שוכני בתי חומר, והשני לזכור קטנות עצמו עד אשר יעמוד בחיל ורעדה ולקיים לפניו נעבוד ביראה ופחד כו', רק יהיו יחדיו תמים על ראשו.**

והגם שיודע האדם את ערכו הנמוכה, אל יחדל מלעמוד לפני ה' ולעשות רצונו, כמ"ש הכתוב (דברים כ, א) **'כי תצא למלחמה על אויביך',** הוא היצה"ר שאינו מרחם על הבריות והוא האויב האמיתי. **'וראית סוס ורכב',** הוא דכר ונוקבא שבקליפה שנתגברו על ידי מעשיך. עם כל זאת **'לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך',** כי ימינו פשוטה לקבל שבים ועוזר דלים, וכמאמר הכתוב (שם כ, ג) **'שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה אל תיראו וגו'**, ופירש רש"י אפילו אין בכם זכות רק שאתם אומרים שמע ישראל אתם נצולים, **וכן יהיה בלב אדם לומר לעצמו כל זמן שנשמת ישראל בקרבי מובטח אני שיקבל תשובתי, והגם שעשיתי הרע בעיני ה' עד מאוד חסדו ואמתו אל יעזבוני.**

ואח"כ מרמז הכתוב דרך התשובה כאשר הבעל תשובה חושב את דרכיו ואשר פגם. וז"ש **'כי ימצא בך איש אשר יעשה את הרע בעיני ה' אלהיך לעבור בריתו',** כי עיקר התיקון מה שפגם באות ברית קדש וכו', והתיקון על זה **'והוצאת את האיש ההוא וסקלתו באבנים', דהיינו שצריך להרוג הקליפות באבנים, הם אותיות הוידוי והכבי והצעקה,** כמ"ש (חבקוק ב, יא) אבן מקיר תזעק, דהיינו **מקירות לבו תזעק אל ה' ושב ורפא לו.**

עבודת ישראל

ע"י שיודע שכל התעוררות ושער שנפתח לו הכל מאת ה', ומודה ומשבח ע"ז, ע"ז מפריד החיצוניות והחיצונים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך. אא"ז מו"ר ז"ל פי' **שידע כל אדם כי כל מה שנפתח לו מעט שער כל חד לפום שיעורין דליבי', הכל אשר ה' נותן לך** כו'.

וגם הפי' כפשוטו **להיות שופט ושוטר משגיח על כל הרגשה מפתיחת הרצון והחשק שבלב. שזה נקרא שער ופתח בפנימיות האדם יהי' רק לה' בלבד. ושלא להיות ברגילות תוך הטבע רק בישוב הדעת. והאמת כי כפי הישוב הדעת והיריעה שהוא רק ממנו ית'. כמו כן זוכה להיות נפתח לו השער.** כמ"ש **'אזמר בשבחין למיעל גו פתחין' כי השבח לח"י מסיר החסתר מחיצוניות וזה ענין פסוקי דזמרה קודם התפלה לגרש הסט"א.**

שפת אמת

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו'. כי כלי החושים הם שערים לאדם להכנים הנראה והנשמע ולהוציא קול ודיבור, והנה צרך האדם לשום שוטרים על השערים, ר"ל לדחות מה שאין ראוי להכנים, דלכל נברא עפעפים לעינים ואליה לאוזן ושפתים ושינים חומת הפה, ושופטים היינו אף מה שיכנום ישפוט לברר האוכל מתוך הפסולת, ע"כ נכתב בלשון יחיד, ומסיים ושפטו את העם משפט צדק דמי שהוא בגדר זה יוכל לשפוט צדק כי ראוי להשראת השכינה אשר משפט צדק אר"א בלעדו, ולכן אמר ושפטו את העם בלשון גנאי לרמז אמרם ז"ל דכשבע"ד עומדין לפניך יהיו בעיניך כרשעים.

(ישמח משה)

☆

לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. ויובן לפי דברי המדרש לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה, אמר הקב"ה בני כל מה שגוזרים עליכם תהיו מקיימין, שאף על דבריהם אני מסכים שהרי יעקב בשעה שבירך מנשה ואפרים, עשה הקטן קודם לגדול, וקיים הקב"ה גזרתו, אימתי בקרבנות הנשיאים שהקריב שבט אפרים תחלה, והנה איתא בגמי לענין נר חנוכה המדליק מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו, והיכן צונו, מלא תסור, והפסוק מרמז לדברי המדרש ולזה אמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, מטעם שגם אני מסכים על ידם, וראיה לזה ימין ושמאל, היינו ימין ושמאל של יעקב, שנאמר וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים וגו', והקב"ה הסכים על ידו, שנאמר ביום השביעי נשיא לבני אפרים וביום השמיני נשיא לבני מנשה.

(ויטב לב)

☆

צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ וגו'. ונראה בהקדם מה שפיי הרמב"ם אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, הענין דהמצות נחלקין על שני חלקים האי במצות שבינו לבין קונו כגון ציצית ותפילין, והחלק השני היינו במצות התליות בתועלת בני אדם כגון אזהרה על הגניבה וכו', וכשיעשה אדם מצות המיוחדות לנפשו יקבל שכר עליהם לעוה"ב, וכשיעה מצות התליות בתועלת בני אדם תחשב לו לצדקה מצד המצוה, וימצא טובה בעוה"ז בעבור שנהג הטובה בין בני אדם ע"ש, וזש"ה צדק צדק תרדוף, מצוה שיש בה בי צדקות לחי היינו שעושה רצונו יתב', וצדק שגומל טוב לבריות ואם כה תעשה, למען תחיי ר"ל בעוה"ב שהוא חיי נצחיית, וירשת את הארץ היינו עוה"ז ויהיה טוב וחסד בזה ובבא.

(קדושת יו"ט)

☆

שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם. וברש"י כתב אפי' אין בכם זכות אלא קריאת שמע כדאי אתם שיושיע אתכם, ויבואר לפי דברי התפארת שלמה כי מחמת גודל היראה של הצדיק יפול פחד ה' על כל הקרוב על כל הקרב הקרב אליו, עכמ"ש וראו כל העמים כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, וכן במרדכי כתיב כי נפל פחד מרדכי עלים, וכענין הזה היה יראת מרע"ה שנאמר ויראו מגשת אליו, פי שהשיגו מעלת היראה מחמת הגשתם אליו נפל יראת ה' עליהם ע"כ, וזהו הביאור אפי' אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם דהנה מבואר בש"ע שציך לקרות קריאת שמע באימה ביראה ברתת וזיע, ובכן באם יקראו ישראל קריאת שמע כראוי באימה וביראה, אזי ישפיעו יראת ה' על סביבותיהם ואף האויבים הבאים עליהם למלחמה יתלבשו ביראת ה' ולא ילחמו עמהם.

(ברך משה)

☆

שופטים ושוטרים תתן לך וכו' צדק צדק תרדוף, וצ"ב כפל הלשון, ואפשר לומר בביאור הענין בהקדם

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

ימין על שמאל במלבושים משפיע על הלב להטותו לימין

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. מרגלי בפומא דאבא מרן זצוקללה"ה לומר בכל עת להורות לעם דרכי ה' הדרך אשר ילכו והמעשה אשר יעשו, אשר בכל העניינים צריך להתעורר אברים החיצונים להגביר בכל עת הימין על השמאל, כי ישראל המה מסטרא דימינא, וזהו התעוררת החיצונית, כמו בענין המלבושים שיהי' מימין על שמאל, ע"ד הנאמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, כי אף שידמה לך מאי איכפת לי אם אלך בהמלבושים מימין על שמאל או להיפך, אכן לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, כי על ידי זה מה שאתה מגביר ימין על השמאל זהו התעוררת וההפץ לתשוקת הלב, וכמו כן בכל ענינים.

קדושת יו"ט (פ' תצוה, ד"ה וזה הדבר)

מה שכתב בספה"ק תפארת שלמה (פרשת בשלח) על הפסוק ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם, והקשה אהדדי על מה דכתיב בספר יהושע (כ"ד ל"ב) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני"י ממצרים קברו בשכם דמזה נראה שבני"י העלו את עצמות יוסף ולא משה, ועוד תמהו הראשונים למה לא ציוה יוסף את בניו שישאוהו ליקבר באי"י מיד כמו שציוה יעקב, וכתב שם דכוונת יוסף היתה לתועלת בני"י שע"י כח קדושת עצמותיו של יוסף הצדיק שנשארו עמהם במצרים הנה זה שזכו בני"י לגאולה, כי זה בחינת יוסף שנקרא גואל ובזכות עצמותיו נגאלו, וכתב שם כי כן הוא גדול כח קדושת הבלא דגרמי של הצדיק שאף לאחר פטירתם הם משפיעים כל טוב לבני"י, ולכך כתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו, כי משה רבינו ע"ה היה יודע את כל אשר נעשה בשביל העצמות האלה שגרם להם הגאולה כמ"ש כי השבע השביע את בני"י לשון שביעה להשפיעם כל טוב, לכן לקחם עמו בכל המסעות של בני"י, ומה שנאמר בספר יהושע ואת עצמות יוסף אשר העלו בני"י, הכי פירושו שעצמות יוסף הם העלו את בני"י ממצרים כי בזכותם נגאלו עכ"ד.

ועפ"י הדברים האלה יש להבין דברי חכמים וחידותם (סנהדרין ל"ב:) ת"ר צדק צדק תרדוף הלך אחר בי"ד יפה, אחר רבי אליעזר ללוד, אחר רבי יוחנן בן זכאי לברור חיל, וכו' ולדרכינו הכוונה דהנה בוודאי בחיים חיותם של כל הני תנאים היי זכיי גדולה לכל בר ישראל לילך לאורם וליהנות מאור תורתם, אך כוונת הברייתא הוא אחי"ר רבי אליעזר ללוי"ד, ואחי"ר רבי יהושע לפקיעי"ן וכו', דהיינו שאף אחרי הסתלקותם של התנאים לחיי העולם הבא הוא ענין גדול ללכת לעירם ומקום מנוחת עצמותיהם הקדושים, וי"ש צדי"ק צדי"ק תרדוף כדרשת חזי"ל הלך אחר בי"ד יפה אחר רבי אליעזר ללוד דהיינו לרדוף אחרי הצדיק הן בחיים חיותם והן לאחר הסתלקותם, וזהו למען תחיי וירשת את הארץ דהיינו כמו שנשפע עיי"ש עצמות יוסף שבזכותו נגאלו ממצרים ובזכותו גם נשפע שפע ברכה, להחיות את ישראל להשפיע שפע רב מכל טוב, וכן להושיבן על אדמתן שנזכה על ידם לגאולה שלימה, והבן.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים

סיפר הרה"ח ר' דוד הויער ע"ה בשנת תש"ט פרשת שופטים הזמין הרב הוירש ז"ל, שהיה ממעריצי רבינו, את רבינו לבא ולשבות אצלו לשבת קודש בביתו בעיר מאנטיסעלא, ואני הייתי במחנה סמוך לו (ראזענ"ס), ואתנו היה הגה"צ אב"ד שארמאש זצ"ל, ובמוש"ק עברנו לשלש סעודות של רבינו.

אחר הבדלה יצא רבינו לחוץ לשאוף אויר צח, והיה שם על שבת קודש שד"ר מתלמידי הגרי"ז מבריסק זצ"ל, והיה אז המדובר בעולם אם יכנס האגודה לתוך הממשלה, או לא, ורבינו שאל את האורח השד"ר, מסתמא בא ראש האגודה להרב מבריסק לבקש המלצה ליכנס להממשלה, מה השיב לו הרב מבריסק?

סיפר השד"ר, אכן לפני שבועיים בא משלחת אנשים החרב מבריסק לשכנע אותו שיסכים שאגודה יכנס להממשלה, ואמרו לו שנחוץ מאד שיהיה שם 'אונזעריגער', שעל ידי שיהיה 'אונזעריגער' בתוך הממשלה יוכלו לפעול הרבה לטובת בני ישראל בכל העולם, השיב הגרי"ז, אמת, נחוץ מאד שיהיה שם 'אונזעריגער' 'אבער אז ער איז דארט אינעוויניג איז ער שוין ניט קיין אונזעריגער'.

כשמוע רבינו דבריו אלו צהלו פניו, (ואף באישון לילה הכרתי שממש פניו מאירים, שמיום הקמת המדינה היו פניו נבוכים, שבור ורצוץ, ומעט שעלה שמייכל על שפתיו בימים ההם), ונהנה מאד מאימרא זו. וחזר על זה ואמר, 'אז ער איז דארט אינעוויניג איז ער שוין נישט קיין אינזעריגער'.

והמשיך ואמר שעכשיו מבין תמיה שהיה קשה לו מעולם, דפרשתן כתיב על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, ודרשו על זה בגמרא (מכות ה:) שאם הוזם עד אחד נסתר כל העדות כולו, אף מאה עדים. ולכאורה, למה לא מצינו דין זה אף בבית דין, שאם אחד מן הדיינים אינו כשורה יבוטל כל הבית דין, ומאי שנא כח הבית דין מכח העדות.

אמנם עכשיו עלה בדעתי, שבאמת הדבר מבואר בהתורה הקדושה בפרשתן, דכתיב כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, ולכאורה אם מקבל שוחד כבר אינו צדיק, אלא הכוונה שהאחד המקבל שוחד הוא יסלף דברי שאר הדיינים שהם באמת צדיקים. וזה הוא כוונת הבריסקער רב, שאם יושבים בבית דין עם רשעים אי אפשר להיות צדיק. והוסיף רבינו, עס וועט ברענגען אזא חורבן – רחמנא ליצלן.

והמשיך רבינו ואמר, אמרו חז"ל (חולין סה.) לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו. ומזה ראו הוכחה שהזרזיר הוא עוף טמא, ולכאורה הלא חכמינו ז"ל ראו הכל ברוח קדשם, ולמה הוצרכו לסימן זה. אמנם תורה לא בשמים הוא, וכדי ללמד אותנו לימוד זה, שאם הלך הזרזיר אצל העורב זהו סימן שהוא בעצמו מין טמא, וסימים דבריו בקול חוצב, זהו סימן שמצא מין את מינו, וכל שכן כשהוא בעצמו מין, 'וועז ער אליין איז א מין'.

קדושת יואל

קדוש יאמ"ר

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. הדרך הנכונה לשופטי ומנהיגי ישראל הוא, להוכיח את ישראל על מעשיהם הרעים, ולמנם בנוסח לדבר לפני ה' ילמדו עליהם זכות. וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך**, שיוכיח אותם על פשעם, ויכופו אותם בשקל וברצועה עד שיקבלו עליהם את הדין, ויהיו בחינת **שופטים ושוטרים**, ולשמחת זה כשידברו לפני ה' שלא בפני ישראל, אז ישתדלו ללמד זכות על בני ישראל, **ושפטו את העם משפט צדק.** והנה יש לדק שמשמעו על האמת והצדק, ויש לדק שמשמעו זכות, וזהו **צדק צדק תרדוף**, דכלפי ישראל ישתמשו בבחינת הצדק שהוא האמת, שבזמן שהוטאים צריכים לילך עמהם כפי האמת, להגיד להם פשעם, ולא להקיל הדבר בפניהם בלימודי זכות, אבל כלפי ה' יש להשתמש בבחינת הצדק שהוא זכות וצדקה, ללמד זכות על בני ישראל. (דברי יואל)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. למשי הדור עם כללות ישראל נמשלים כגוף אחד, ותלויים זה בזה, ואם אחד מישראל חוטא, נוגע זה בראש הדור, ולהיפוך אם ראש הדור חוטא, נוגע זה לכללות ישראל כדכתיב (שמות לב): לך רד, ואמרו (ברכות לב.): רד מגדולתך, לא נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל (ספרים). ואם מנשי הדור חוטאים יש לו יראה. וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך**, לעצמך דייקא, שה' יומר לראש הדור, שאם יארע לישראל שיכשלו בחטא, עליו לשפוט ולתקן עצמו תחלה, **בכל שעריך** בכל עבירה הנעשית בישראל, כי כל הגדולה **אשר ה' אלהיך נותן לך**, הוא **לשבטיך** רק בזכות כל השבטים, ועל ידי שתחלה הפגם בך, יהיה **ושפטו** הבית דין של מעלה **את העם משפט צדק**, וילדיקו את ישראל בשמים, כי המה לא נתחייבו בחטא זה. (טיב לבב)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. מותן הקהלות שממנים רב מחמת ממון, יומר מני עליהן דלא מן שמיא מוקמי להו, רק מעשי ידי אדם הם, הלא מצינו (סנהדרין סז:) שהכשפים מכחישים פעמים את מעלה, קל ומומר בענין זה (ווי העמודים לנדי שעפטיל בן השל"ה כה). וכוונתו שאף שממנו (ברכות נח.): אפילו ריש גלגיתא מן שמיא מנו ליה; זהו שכך רצוי להיות שהמינוי שיתנהג האדם לשררה יסכימו עליו מן השמים, עם כל זה הבחירה היא בידי אדם, למנות איש לשררה על ידי בחירתם הרעה, אף שאין כן הרצון מן השמים. וזהו **שופטים ושוטרים ממן יהך**, שמינוי השופטים תלוי בבחירתך, ומוכל לבמור במה שתרצה, ממנם **אשר ה' אלהיך נותן לך**, זה קאי על השופטים, שאמנה לך שופטים הגונים שכבר נתמנו עליך גם למעלה, ואם יעשו כן אז יוכלו אותם השופטים **לשפוט את העם משפט צדק**, וזהו הבטחה, על דרך שכתב **הרמב"ן** על (דברים ו): והשבות אל לבבך ובמת עד ה' אלהיך, שהוא מצוה על התשובה שיהיה אותנו לעשות כן, ונאמרה בלשון הבינוני, לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן; וזהו **צדק צדק תרדוף**, שאם ימנו דיינים בצדק, אז גם השופטים ישפטו בצדק. (דברי יואל)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. עיקר מצות מינוי השופטים הוא רק בארץ ישראל, כל זמן שהיו שם דיינים סמוכים, אבל בזמן הזה רק שליחותייהו דקמאי עבדינן (גיטין פח:), והוא על דרך שאמרו (ספרי עקב): אף לאחר שגלו מן הארץ לחוץ לארץ היו מצווייים במצות, הניחו תפילין עמו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם מדשים כשמחזרו; ועל דרך זה אם ממנים בחוץ לארץ **שופטים ושוטרים** לדיקים, ומקיימים בזה את היהדות, אז עתידין כל אלו הבאי מדרשות שיהיו נקבעים בארץ ישראל (מגילה כט.), ואם נזכה לקיים עיקר מצות משפטים. וזהו **צדק צדק תרדוף**, שאם תאחז ותרדוף אחר **הצדק** בעת גאולה, אז לעתיד יהיה נעשה ממנו **הצדק** האמיתי, כדכתיב (ישעיה ו): אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה. וזהו **למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך**, שאותו המקום עצמו של הצדק שבחוץ לארץ, יהיה נעשה אז ירושת הארץ, על ידי שיקבע בארץ ישראל. (משנת)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. ולע תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה (במדבר כז). **ק"ז הייטב לב** (פנחס ד"ה יפקוד) פירשו: מי שנתמנה לפרנס ורועה על הציבור, ידוע ידע כי משמים מוקמוהו ליה, ולע למענו להתפרנס מזה, כי אם למען עם ה' ולמען להורותם הדרך ילכו בה, ולע כמו רועה הצאן שאין רועה אותם בשביל מהבת הצאן, כי אם ליטול שכרו בשביל זה, ואם כן הוא רועה את עצמו ולע את הצאן; וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך**, שימנו שופטים כלפי שכוותם **לך** לעורך ישראל, ואין להם נגיעה עצמית, ואז יש להם סייעתא דשמיא **לשפוט את העם משפט צדק**, ורק שופטים כאלו הם השופטים **אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך**. (דברי יואל)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. בתחילה עלה במחשבה לפני ה' לברוא את העולם במדת הדין, ורואה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין (רש"י בראשית ע). והנה ממרו (יבמות ע): העולם קיים על הדין; וזה יש לפרש ממרם (דברים רבה ה): כשיש דין למטה אין דין למעלה; כשיש דין למטה וגורמים זה קיום העולם, מעוררים זה כח מדת הרחמים, ואז אין דין למעלה, כי הכל נמתק בכח מדת הרחמים. וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך**, וזה מגרום קיום העולם, ויתעורר כח מדת הרחמים כמו בשעת בריאת העולם, שנעשה שיתוף והקדמת מדת הרחמים למדת הדין, ולכן ממר **אשר ה' אלהיך נותן לך**, שני שמות אלו רומזים על שיתוף מדת הרחמים והדין, וכאשר משתלים בקיום העולם ויעמידו שופטים הגונים, אז תזכה לברכה כפולה **למען תחיה** לעולם הבא, וגם **וירשת את הארץ** בעולם הזה. (דברי יואל)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. יתה תמנה שופטים בכל שערים (תנחומא). בא להזהיר שנמנה את **השופטים** כדת של תורה, ואז נזכה לכוון דעת עליון, ולבחור באותו שופט **אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך**, כלשון (ברכות נה.): שלשה דברים ה' מבקש עליהן בעצמו, ואחד מהם פרנס טוב; אבל אם ציבור הממנים הם משוללים בנגיעות, אז לע יהיה להם סייעתא דשמיא, ולע יכוונו לאותם שהם ממונים מן השמים. וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך**, יתה תמנה אותם, שיהיו נמלכין בציבור ובאמרין מדעת הקהל, ועל כן נאמר **לך**, לדעתך, אבל תבחר שופטים כאלה **אשר ה' אלהיך נותן לך** כדין של תורה ובלי נגיעה, ואז תזכה לכוון רצון ה', ותבחר באותם שהם ממונים מן השמים. והנה על פי רוב רשעי העדה הם הממנים על פי דעת הקהל, ולפעמים אם יהיו משוללים בנגיעות, אז יבחרו בשופט גם נגד דעת הקהל, או יכריחו את העם להסכים לדעתם, וגורמים רעה רבה לעם, על כן הזהירה את רשעי העדה הממנים **ושפטו את העם משפט צדק**, שלע יעשו משפט מעוקל לעם, ולעולם משפטם נגד דעתם וטובתם, אלע יבחרו בצדק כפי דעתם, וכפי דת של תורה. (דברי יואל)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. ולע לאומות העולם (מדרש). עיקר החלש הוא הנפש, אבל הגוף הינו אלע כמלבוש על הנפש, והוא קרוי בשר ודם, ונמצע דמה שעושין לתיקון הנשמה נקרא שלו לתלקו וגורלו, מה שאין כן לצורך הגוף, כי קנין שלו הינו שלו (סדורו של שבת שבת בחול ד). והנה מינוי השופטים יש בו גם תיקון המדינה, כדלעמרו (יבמות ע): העולם קיים על ידי הדין, ופירשו (בראשית רבה): יסודן של בני אדם מתקיים על ידי זה; וזהו **שופטים ושוטרים תתן לך**, שהגם שיש במינוי השופטים הנאת הגוף ולצורך תיקון המדינה, תכוין רק לה', ובזה יהי נקרא שלך **ולע לאומות העולם**, כי רק בישראל נמצא מדה זו שגם בצורכי הגוף הם מכוונים לה', אבל בלאומות לף המצות שעושין מכוונים רק לצורך עצמן (עבודה זרה ג:), ומכל שכן כאשר שים בו תיקון המדינה, בודאי אין כוונתם לה'. (טיב לבב)

שופטים ושוטרים תתן לך. הנא לטהר מסיעין אותו (יומא לח:) וזהו **שופטים ושוטרים תמן 'לך'** לדעתך, כמו (במדבר יג): שלח לך לדעתך, דהיינו לדעתו של משה שהוא דעת תורה, ובזה יזכו לכוון להעמיד שופט הרואי, והלשון נדע מי הוא רואי לזה, לזה ממר **אשר ה' אלהיך נותן לך**, כי ה' לע ימנע הטוב להולכים בתמים, ואם מבקשים בתמת למנות שופט הגון, גם ה' יתן הטוב וימציא להם איש הרואי. וזהו **תתן לך ולע לאומות**, כי ענין זה להעמיד שופטים הגוים, אינו אייך רק בישראל שרואים בזה בחמת, וה' מסייע להם, אבל האומות בודאי לע יבואו למנות שופט כזה אשר יבחר בו ה', כיון שאינם מבקשים את ה'. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

ולא תקח שוחד

דיין אחד בק"ק לבוב, ריננו אחריו שאינו מונע עצמו מלקחת שוחד, פעם אחת בעת שהתפלל בבית הכנסת וקרא קריאת שמע עם הציבור, ראה רב העיר הגה"ק בעל הישועות יעקב זצ"ל איך שאותו דיין מאריך יותר מדי בתיבת "אחד", לאחר התפילה פנה אליו הישועות יעקב בשאלה: הגידו נא לי מדוע הארכתם כל כך ב"אחד" לא מצא הדיין כל מענה ... אמר לו הישועות יעקב אני אומר לכם פשר הדבר: הנה חז"ל אמרו "כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית", א"כ נמצא דיין שאינו לוקח שוחד לא נקרא כביכול הקב"ה אצלו "אחד", אחר שדיין זה נעשה לו שותף, אבל דיין הלוקח שוחד, אם כן לא נעשה שותף להקב"ה והרי הקב"ה "אחד" ואין שני לו... **(שפתי חכמים)**

והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו

בעת החתונה של הרה"ק ר' יצחק מבאיאן זי"ע בן הרה"ק מסאדיגורא זי"ע שנערכה בעיר חאטין שברוסיא והשתתפו בה רבבות אלפי ישראל, ומכיון שכבר עברו קרוב לשלושים שנה שהאחים הק' לבית רוזין לא נכנסו לרוסיא, מאחר שאביהם הרה"ק מרוזין זי"ע הוכרח לברוח משם בשנת תקצ"ט, והחתונה התקיימה בשנת תרכ"ז, ונאסר עליהם עפ"י החוק להכנס לרוסיא, ואעפ"כ הגיעו כל החמש אחים הק' זי"ע, והנה למחרתו של החתונה הוכרח הרה"ק מסאדיגורא לברוח בחשאי, כי נודע דבר היותו ברוסיא, והלשינו עליו כי הוא עבר על פקודת המלך והוא נמצא בגבולם, ונשלח טעלעגראם אל המפקד של הגבול בעיר נאוויסלאוויץ, לסגור ולשמור היטב על הגבול, לא ליתן לו לצאת אלא למסור אותו בידם, ומאידך גיסא נעשה השתדלות גדולה לראות את הרבי כבר מהצד השני של הגבול, ונשלחו שליחים גדולים להמפקד ונשאו חן בעיניו, ונתפתה לקבל מהם הון כסף שלא יגלה מהטעלעגראם עד שיעבור הרה"ק את הגבול, ושזה יהיה התירוץ שלא עיכב אותו כי לא נודע לו מכל זה רק אחרי ככלות הכל כשכבר עבר את הגבול, ואכן כן היה, וכשהגיע הרה"ק מסאדיגורא להגבול לעבור בו, באותה שעה עמדו שם המפקד ואשתו להסתכל, והמפקד הראה לאשתו "הנה זה הרבי" וכשאשתו ראתה צורתו הטהורה אמרה לבעלה בוודאי היה הכל כדאי לעשות בשביל רבי כזה, אבל אני מתפלא מאוד על דבר אחד, איך יתכן שרבי כזה יסע אף פסיעה אחת בלי בייבעל (ספר) כי לא ראתה שום ספר ביד הרה"ק, והשיב לה בעלה: אני אסביר לך סיבת הדבר, רבי גדול כזה אינו צריך לבייבעל, כי בעצמו הוא בייבעל, והגבאי המקורב ר' משה דוד גוטמאן ע"ה ששמע את כל השיחה והבין שפתם מסר את הדו-שיח להרה"ק זי"ע, והשיב לו הרה"ק: הרי צדקו דבריו של המפקד, והדבר נרמז בתורה אצל הציווי למלך ישראל שיכתוב לו ספר תורה, כתוב בקרא "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" ולכאורה קשה שמתחיל בלשון נקבה והית"ה עמו ומסיים בלשון זכר וקרא ב"ו, אלא הכוונה היא והיתה עמו, המלך צריך להיות מקושר תמיד עם התורה, וההתקשרות תהיה כ"כ חזקה עד שיגרום הדבר שוקרא ב"ו כל ימי חייו, שב"ו בעצמו יקרא את התורה, כלומר שהוא בעצמו יתהפך להיות ספר תורה. **(נר ישראל)**

כי ימצא חלל

בתקופת מלחמת העולם הראשונה שבעוה"ר נהרגו אז הרבה מאחב"י אמר פעם הרה"ק רבי משה יהודה ליב מחעלים זי"ע (נכד המגיד הק' מטריסק זי"ע) הנה מצאנו בסוף פרשת שופטים שהכתוב מדבר מעניני מלחמה כדכתיב כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב וגו' ואחר כך בתחילת פרשת כי תצא שוב מדבר הכתוב בענין מלחמה כדכתיב כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך וגו', ובאמצע הפרשיות הפסיק הכתוב לדבר בפרשת עגלה ערופה ללמדך חשיבותו של נפש אחת מישראל שאפילו בזמן כזה שמלחמה שורר בעולם ואנשים נהרגים לרוב בלי הרף, עם כל זאת חשובה עד מאוד כל נפש ונפש מישראל. **(ילקוט מאורי אור)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק וטישרים, בדרך צחות וטליצה נאמרים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' ושפטו את העם משפט צדק. מיד לאחר שהרב הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל הגיע להומנא, התחיל לחזק עניני הדת שבעיר, והציע אז לקבל חסיד מפורסם לשו"ב, **הערוגת הבושם אמר אז בדרך צחות:** שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו' ושפטו את העם משפט צדק, הכוונה כאשר בא איש נכרי מעיר שאינו מכיר את אנשי המקום, ואינו יודע מהותם של אנשי העיר, אם רואה את הרב והשו"ב שהם יראים ושלימים, מזה דן שמסתמא כל בני המקום הם גם כן יראים ושלימים, וכן בדין, כי גופא בתר רישא גרירי, על כן נחוץ מאוד לבני העיר שיזהרו על הרב והשו"ב שיהיו אנשי שם, וזה שאמר הכתוב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, אז על ידי זה ושפטו את העם משפט צדק. **תולדות ערוגת הבושם**

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

כי השוחד יעוור עיני חכמים. וצ"ב מהו המידה כנגד מידה בכך שהדיין נעשה עיור ואינו רואה, אמנם יבואר עפ"י החידה שאומרים העולם, שיש דבר אחד בעולם שכל אדם רואה אותה בכל עת מימי חייו, והמלך אינו רואה את הדבר הזה כי אם לפרקים, אבל השי"ת אינו רואה את הדבר הזה לעולם, והפי' הוא כך, היינו שאיש המוני רואה איש כמוהו בכל יום ויום, אבל המלך אינו רואה דוגמתו מלך כמוהו כי אם לפרקים אבל לא בכל עת, אבל השי"ת שאין דוגמתו בעליונים ובתחתונים כלל, ע"כ אינו רואה דוגמתו לעולם, ובזה יובן הנ"ל, דאיתא כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ונמצא שאם אינו מקבל שוחד ודן דין אמת לאמיתו הוא דוגמת הקב"ה כביכול, ומשום זה הקב"ה ג"כ רואה כביכול דוגמתו היינו את הדיין הלז, אבל אם הוא מקבל שוחד ומטה הדין אינו כלל דוגמת הקב"ה, ועושה עין של מעלה כאינו רואה מה שב"ו רואה וכנ"ל, על כן מעניש אותו הקב"ה מידה כנגד מידה שיעוור את עיניו והוא ג"כ לא יראה דוגמתו בעולם כלל.

(בשם הרה"ק רבי ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע)

☆

והיה כשבתו על כסא ממלכתו וגו' והיתה עמו וגו' למען ילמד ליראה את ד' אלקיך וגו' לבלתי רום לבבו מאחיו וגו' למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' לבאר המשך הכ' י"ל עפי"מ שהבאתי בספרי ילקוט האורים בשם ס' צנצנת מנחם על מאמרז"ל אוי לה לרבנית שמקברת את בעלי' וכ' הטעם עפי"ד החגיגה דלצורבא מרבנן דמעביר במילי' ומוחל על כבודו מוסיפין על שנותיו ואי' בגמ' מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול וזה שהרבנות מקברת בעלי' כיון דלדידי' אי אפשר להוסיף על שנותיו כיון דאינו יכול לעבור במילי' ולמחול על כבודו עי"ש, והנה נ"ל לומר ולחלק דזהו באמת דוקא באותן מלכים שמזדמן להם ענינים כאלה שצריכין לעבור על מידותיהם ואינם יכולים מכח שאינם רשאים למחול על כבודם לאלה אין יכולים להוסיף על השנים כנ"ל, אולם לאותם שאין להם הזדמנות שיהיו מוכרחים למחול על כבודם הלא אלו יכולים להיות ענוים באמת ולהיות בלבם בבחינה זו שיעברו על מידותיהם בכח וברצון ורחמנא לבא בע' ואין הקב"ה מקפח שכרם באמת לאלו מוסיפין על שנותיהם, ואי' בגמרא (ברכות ו.) כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, וא"כ מלך שהוא ירא שמים באמת בודאי דבריו נשמעים וממילא לא יזדמן לו בשום פעם שיהי' צריך לעבור על מידותיו, שהרי כל מה שיצוה ישמעו לו וא"כ גם מלך כזה יכול להיות עניו בלבו ולעבור על מידותיו בבחינה זו ויכולים להוסיף על שנותיו, וזהו מדויק בפי' הכתובים, והיתה עמו וגו' למען ילמד ליראה את ה' וממילא יהי' דבריו נשמעין, וא"כ יכול להיות לבלתי רום לבבו מאחיו שיהי' יכול להיות עניו ולא יזיק לו מה שהוא עניו כי בין כך דבריו נשמעין, ובזה יזכה למען יאריך ימים על ממלכתו שלא יהי' בכלל אותן שהרבנות מקברת אותן רק אדרבה שיאריך ימים ויוסיפו לו שנות חיים.

(טללי אורות)

דורש טוב

וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד. [בדין זקן ממרא, דהיינו חכם יחיד שעוקר פסק הסנהדרין]. פירש רש"י מכאן **שממתינים לו עד הרגל וממיתין אותו ברגל**' [כדי שיראו כל העם] עכ"ד. כתב הרא"ם (רבינו אליהו מזרחי, מפרש רש"י) דהקשו המפרשים אמאי שינה רש"י הפי' הכא ופירש ד'כל ישראל ישמעו' היינו שממתינין עד הרגל. **ומאי שנא מ'בן סורר ומורה' דהתם ג"כ כתיב "וכל ישראל ישמעו ויראו" ופי' רש"י שם דהיינו 'שצריך הכרזה בב"ד פלוני נסקל על שהיה בן סורר'.**

וי"ל דהיינו טעמא, דלפי סברת רש"י והרמב"ם **דמלאכת חול המועד דאורייתא. וא"כ ודאי יש איסור לדון בו דיני נפשות.** אלא עיקר ההיתר לזה בחול המועד הוא משום **דאתי האי עשה ודחי לא תעשה דמלאכת חוה"מ.**

אמנם נראה מהגמרא בכתובות (דף מ') **דהכלל ד'עשה דוחה לא תעשה'**, היינו דוקא במצות עשה כזה 'שאי אפשר שיפקע חיובה', היינו שאין מציאות שיתבטל החיוב באיזה אופן. **אבל מצות עשה כזה שאפשר שיפטר מחיובו באיזה דרך, הוי "עשה גרועה", ומצות עשה כזה אינו דוחה לא תעשה שבתורה.**

והנה בסנהדרין (פרק הנחנקין דף פ"ח) איתא, דבן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו, מוחלין לו **אין מעניש אותו.** אבל זקן ממרא **אין כח ביד בית דין למחול לו**, [והטעם שהחמירו בזה הוא 'שלא ירבו מחלוקות בישראל' פירש"י דהיינו שגדרו גדר בזה שלא יהי' דבר קל אצל דעת יחיד בבי"ד, לחלוק על דעת הרבים. (סנהדרין פ"ו:)].

והשתא ניחא, דגבי בן סורר ומורה שאם רצו אביו ואמו למחול, מוחלין לו. ונפטרים אז הבי"ד מהחיוב של המצות עשה להמית את הבן סורר ומורה, **וא"כ הרי עשה גרועה היא. ולכן לא דחי' לאו דמלאכת חול המועד** (לשי' רש"י והרמב"ם כנ"ל). **ולכן אי אפשר לרש"י לפרש דהיינו שממתינין בו עד הרגל להמיתו,** והוצרך רש"י לפרש ד'כל ישראל ישמעו ויראו' היינו **דצריך הכרזה בבי"ד, אבל הכא גבי זקן ממרא דאין הבי"ד יכולין למחול לו, ע"כ המ"ע דדין הזקן ממרא דוחה הל"ת דמלאכת חוה"מ, ולכן פירש רש"י 'וכל העם ישמעו ויראו' כפי הפשטות - דהיינו שימיתוהו בעת התאספם יחד כולם כאחד בעלות כל ישראל לרגל.**

בנין אריאל

בס"ד

עַל זֹאת שִׁבְחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לֵקֶל

בית המדרש קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בנין בראך

814 BEDFORD AVENUE - BROOKLYN NY 11205

~ כולל בוקר ~

וה' נתן את אנוה"ס בנמ"ל

בסא דרברבתא, אמירא דכוותא, לעילא מכל ברכתא ושירתא, בברכת מזלא טבא, משמי מרומא עילאה, מול ידידינו היקר נאד נעלה, שמו מהולל בתפארה,כביר ונאור, במדות ומעלות מעשה, כשמש בצהרים מאיר, ידידינו עוז וידיד נפש כל חי, ברוחומי שגים, אהבת תורה ויראת שמים, יקר הערך, ברוך ומבורך, מאר המעלות, ונעים הליכות,ותורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ובכתר שם טוב העלה, ויהי ידיו נטונה, לעשותהישר והטוב בכל עת ועונה, לעמתנו משבחים באמירה, בשבח יקר וגדולה והערצה יתירה, כתרשים טוב הלמתו, הלה כה שם

הרבני הנגיד מוה"ר

אברהם בראך

הי"ו

פטרון כולל בוקר

שע"י בית מדרשינו

גיל נגיל באהבה ואחוה, לרגל השמחה הגדולה והזמנמה עטרה אודה

בנישואי בנו למזל טוב

החתן אברהם בישל ני"ו

עב"ג הרב החסיד הנכבד והמפואר

מוה"ר ברוך יודא פריעדמאן שליט"א

נכאר"י אנשי שלומינו עיר הגדל"ס יצ"ו

מרום ברכה, יוסיף ה' ככה, במעשיו הצלחה, רוחז ששון והנחה, ורחמנמה שמו יזהיר
זה הגומל חסדים, ישמע ברנים, לטב בשיבה דשינים, ובניך בשתולי זיתים, נחת ועונ
לרחות רב נחת, הברכה אותת, כגפן פורחות, ואמת המים עברית תחת, ונהדר בפאר וכבד
אושר ועושר, יה"ר שיהי שעת הכושר, והדודים אושר, בשעט"י ישר, בסיייעתא דשמיא
שלללי שמע בעידן האי, וברכות עד בלי די, הני תלת בני מזוני חיי, בעזרתו יתברך קל חי
ברכות יעטה מורה, וליהודים אורה, להסיף אומץ בתורה, כחשיבה באורה בבריות גופא
אורה ושמחה ליהודים, ברכות ה' בכל המובנים, להתענג על ה' כל הימים, בנאולה קריבה

המברכים לעמתנו:

רבני הכולל • הנהלת הכולל

עבלא

קוֹל צַהֲלָה וְרִנָּה שְׁפָתֵינוּ אַז תִּרַנֶּנָה

כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקיךָ בּוֹ: (פרק יז פסוק ח)

דברי ריבת בשעריך. שיהו חכמי העיר מלוקים בדבר, זה מטמא וזה מטהר, זה מחייב וזה מזכה, לשון רש"י, והוא לשון מנקלוס. ומיננו נכון [א]. מכל כפי מלכשו וכו', דברי ריבות, השקאת הסוטה, ועריפת העגלה, וטהרת המצורע. והנה טעמו וביו [ב]. וכו'.

נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים לְךָ ה' אֱלֹקיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן: (פרק יח פסוק טו)

נביא מקרבך מאחיך כמני [ג]. טעס "מקרבך" לרמוז שמין נבואה אלא בארץ ישראל [ד] ולכך יאמר כה הכתוב (ישעיהו כב ח) משא גיא חזיון, וכמו שהזכירו רבותינו (ספרי קעה), וכן טעס "מאחיך" כי השם נתן לך מעלה על כל העמים ולא יתן רוחו רק עליכם [ה]. "כמוני". שמני מקרב מאחיך יקים לך תחתי, וכן מנביא לנביא, לשון רש"י [ו]. ודכי מכהסם אמר כמוני שמני נביא השם, לא מעונן וקוסם [ז]. ויתכן [ח] שיהיה "מקרבך" לומר שתוכל בבטוח בדבריו שהוא מאחיך מקרבך. וכן על דעתי "כמוני" שיהיה נאמן לנביא ותאמין בו כאשר תהה מאמין בי, ועוד אבאר זה בעזרת ה':

מעשה חש"ב

א הטעם שפירוש רש"י 'אינני נכון', דלפירוש רש"י קשה דדבר זה כבר נכלל ברישא דקרא 'כי יפלא ממך דבר', דהיינו שמכוסה ההלכה, מכיון שנחלקו בזה חכמי הדור. ולמה הוצרך לכתוב עוה"פ 'דברי ריבת בשעריך'.

עוד אפ"ל דהלשון 'ריב' מצאנו במחלוקת וקטטה בין אנשים, כלשון הכתוב (בראשית יג ז) "ויהי ריב בין רעי מקנה אברם", (שמות כא יח) "וכי יריבן אנשים", (דברים כה א) "כי יהיה ריב בין אנשים", אבל כשנחלקו חכמי העיר בהלכה, זה מטמא וזה מטהר, זה מוכה וזה מחייב, לא מצאנו הלשון 'ריב'. רק הלשון 'נחלקו חכמי ישראל', שהרי אין זה ריב וקטטה, רק חילוקי דיעות.

ב ששלש דברים אלה באים ע"י ריב: 'השקאת סוטה' – ע"י ריב שבינה לבעלה. 'עריפת עגלה' – החלל נהרג ע"י מריבה. 'וטהרת המצורע' – שהרי נגעים באים על ידי ריב של לשון הרע. ולפי"ז פירושו של 'דברי ריבות', כאילו נאמר 'ובין דברי ריבות', שהוא דבר בפני עצמו. ולא כפי רש"י שדברי ריבות קאי על הנאמר קודם.

ג משה רבינו מזהיר את ישראל, שלא לדרוש אל מעוננים ואל קוסמים כמו הגוים, רק לדרוש בנביאים, ואומר שבכל דור ודור יהיה נביאים, ואומר בזה ג' לשונות: א. **'מקרבך'**. ב. **'מאחיך'**. ג. **'כמוני'**. ורבינו בא לפרש הני ג' לשונות.

ד פירוש, **'מקרבך'**, מיירי מהמקום, שאין נבואה אלא בארץ ישראל. ומציין להספרי שדרש 'מקרבך', ולא מחו"ל. וכן דרש בספרי עה"כ 'מקרב אחיך תשים עליך מלך', 'מקרבך', ולא בחו"ל.

ה פירוש 'מאחיך', היינו שלא ישרה הקב"ה שכינתו אלא בישראל.

ו 'כמוני' פירושו כמו משה רבינו. ולכן מפרש רש"י ש'כמוני', קאי רק על מש"כ 'מאחיך', דשאר הנביאים יהיו מישראל, כמו משה רבינו שהוא מישראל. אבל לפי הספרי שפירש 'מקרבך', שהנבואה יהיה רק בארץ ישראל, על זה לא שייך לומר 'כמוני', מכיון שמשה היה במדבר, ולא נכנס לארץ ישראל.

ז לפי האבן עזרא 'כמוני' אינו קאי על מש"כ לעיל 'מקרבך מאחיך', רק שהיא עוד מעלה שצריך להיות אצל הנביא שיהיה נביא השם, כמו משה, ולא מעונן וקוסם. ולפי האבן עזרא שפיר אפשר לפרש כמו הספרי 'מקרבך' – מארץ ישראל. 'מאחיך' – מישראל. שהרי 'כמוני', אינו קאי אדלעיל.

ח כוונת רבינו באמרו 'ויתכן', משום שלפי פירוש רש"י קשה ש'כמוני', אינו קאי אל מש"כ 'מקרבך', ורק על 'מאחיך'. ולכן מפרש באופן אחר 'מקרבך', היינו שיוכלו לבטוח בדבריו מכיון שהוא אחיך מקרבך. ולפי"ז שפיר אפשר לפרש 'כמוני' שקאי על שני הדברים דלעיל, הן 'מקרבך' שיוכלו לסמוך על הנביא. והן על 'מאחיך', שיהיו מקרב ישראל. דשניהם היתה אצל משה רבינו.

או אפ"ל שלכן כתב רבינו 'ויתכן' לפרש באו"א דהרי לפי הפשט הראשון 'מקרבך' מיירי מהמקום דהיינו רק בארץ, ומשמעות הכתובים משמע דקאי על מעלת הנביא, וכן המשך הכתוב 'מאחיך' היינו על הנביא, לכן מפרש באו"א.

תמצית השיטות	מקרבך	מאחיך	כמוני
רש"י / ספרי	מארץ ישראל (ספרי)	מישראל (ספרי)	כמו משה רבינו שהוא מישראל (רש"י)
אבן עזרא	"	"	כמו משה רבינו שהיה נביא השם, ולא מעונן ומכשף
רבינו	שיוכלו לבטוח בדבריו, שהוא מקרבך	"	כמו משה שהיה בו שני המעלות דלעיל, לבטוח בו, ושהוא מישראל

וְאִם יַרְחִיב ה' אֱלֹקיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ: כִּי תִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹקיךָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְּךָ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה: (פרק יט פסוקים ח – ט)

... והטעם בזה כי היה הרצון לפניו יתברך שינחיל להם בימי משה ויהושע השבעה מקצ הבטיחם במצרים ומלבד, כי היה גלוי לפניו שתגיע זכותם לכך, ומפני זה חייב להם בכל המצות בירושה של מלו, וחייב להם בשש ערי מקלט והבדילם יהושע, מכל על הקבלה הנשמרים התנה 'כי תשמור את כל המצוה להאהבה את השם וללכת בדרכיו וגו'', והוא לומר שיקיימו כולם כל התורה כולה. ואין שום מצוה תלויה בכך זולתי שקצ הערים האלה [א].

ומה טעם לומר, כי תשמור ללכת בדרכיו כל הימים תוסיף לך שקצ הערים, כי מי יודע מה יהיה לאחרי כן כל הימים [ב]. ואמר רבי אברהם, כל הימים, בלי הפסק ביניהם. ואינני נכון [ג]. מכל מי תשמר, כאשר תגיע זכותך שתשמור כל המצוה, להאהבה את השם, מהבה שלימה קיימת לעולם, שיהיה גלוי לפניו שלא תחטא עוד לעולם. אז ירחיב את גבולך ויתן לך כל הענמים. והוא לימים שקר לאמר (להלן ל ו) ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך, ו"לבב זרעך" יורה על כל הימים העתידיים לבוא [ד]. וכענין שנאמר בקבלה (ירמיה לב לט מ) ונתתי להם לב אחד ודרך אחד לירלה אותי כל הימים לטוב ולבניהם אחריהם. וכאתי להם ברית עולם שקר לא אשוב מאחריהם להיטיבי אותם ואת ירלתי אתן בלבבם לבלתי סור מעלי ואז כאשר יכרות להם ברית עולם יבדילו שקצ הערים האלה:

וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה בְאָחִיו: (פרק יט פסוק יח)

ודרשו השפטים היטב והנה עד שקר העד. לא פירש הכתוב איך יודע שהוא עד שקר, כי בהיות הענין בשני עדים שמעידין על הבבר, אפילו יבואו מאה ויכחישו אותם לא יתבבר שבקר ענו. ולא נוכל לומר שכא הרוג בהגליו, כי לא יאמר זה ולכשו השופטים היטב. ועל כן אמר הקבלה הנאמנת, ופירשה כי ההזמה תהיה כשיאמרו והלא ביום פלוני עמנו הייתם (מכות ה). והטעם מפני שהעדות הזו היא על גופו של עדים, והם אינם נאמנים על עצמם לומר לא עשינו כך. שהרי יכולים הללו לומר עליהם שהרגו את הנפש או שחללו את השבת [ה].

מעשה חש"ב

א רבינו מפרש הכתובים כדלהלן: בפסוקים א – ב מבואר שלאחר ירושה וישיבה בארץ ישראל, יש להפריש שלוש ערים לשמש כערי מקלט לרוצחים בשגגה. ובפסוק ח' כתיב 'ואם ירחיב ה' אלקיך את גבלך וגו'', והכוונה שיקבלו ישראל גם את ארץ קיני קניזי וקדמוני, אז מבואר בפסוק ט' 'ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה', שיש להפריש עוד שלשה ערי מקלט, על השלש האלה שבארץ ישראל.

ומבואר בכתוב התנאי שיתקיים שירחיב ה' את גבולך, 'כי תשמור את כל המצוה הזאת לעשותה וגו' וללכת בדרכיו כל הימים', ומפרש רבינו היינו כאשר יקיימו כל ישראל את כל התורה כולה, ובתנאי שלא יחטאו עוד ישראל לעולם.

ב כוונת רבינו להקשות, שאינו מבואר בכתוב באיזה תקופה יתקיימו תנאים אלה שישמרו כל ישראל את כל התורה, ושוב לא יחטאו לעולם. שאז יצטרכו לקיים מצוה זו, להפריש עוד שלשה ערים. ועוד, דהרי מי יודע מה יהיה אחרי כן כל הימים, וא"כ לעולם לא נדע מתי יקיים מצוה זו. [וכיון שלא מבואר בקרא, וכן לעולם לא נוכל לדעת מה יולד יום, נמצא שלא יוכלו לקיים מצוה זו].

ג האבן עזרא מבאר כוונת הכתוב 'כל הימים', היינו שישמרו ישראל את התורה בלי הפסק ביניהם. ע"ז אומר רבינו 'ואינו נכון', מכיון שלא מבואר בקרא כמה זמן צריכים לשמור בלי הפסק. וכן לפי האבן עזרא אינו מבואר בכתוב באיזה תקופה יתקיים תנאי זה, ואז יתחייבו להפריש עוד שלשה ערים.

ד רבינו מפרש הכתובים כדלהלן: 'כי תשמר את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' אלקיך, – היינו התנאי שיקיימו כלם את כל התורה, ויזכו לאהבת השם אהבה שלימה קיימת לעולם, וכוונת הכתוב 'וללכת בדרכיו כל הימים' היינו כפשוטו, שיהיה גלוי לפני ה' שלא יחטאו לעולם. ומתי יגיעו כלל ישראל למדריגה זו, היינו לעתיד לבוא בימות המשיח, כאשר יקוים הפסוק (להלן פרק ל פסוק ו) 'ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך', וכוונתו למש"כ שם שלעתיד לבוא תתבטל הבחירה, ושוב לא יוכלו עוד לחטוא.

ה הנה בעדים זוממין האמינה התורה לעדים השניים, ולכאורה צ"ב מאי שנא בין עדים 'המכחישים' זה את זה, שאין כת עדים אחד חזק מהכת עדים השני.

ע"ז מבאר רבינו החילוק בין עידי 'הכחשה' לעידי 'הזמה', דהנה בעידי הכחשה שני כתי עדים מעידים על אותו מעשה, כגון אחד אומר כן לווה, ואחד אומר לא לווה. ולכן הם שנים כנגד שנים, ויש להם אותו נאמנות. ואין אחד חזק מהשני.

משא"כ בעדים זוממין, עדות הראשונה מעידה על עצם המעשה, כגון שכן לווה, אבל עדות השניה אינם מעידים על 'עצם' העדות שהעידו הראשון, והם יכולים להודות על עצם הלואה, הם רק מעידים על 'גוף' העדות הראשונים, שעמנו הייתם באותו יום במקום אחר. נמצא דעדות שניה הרי הוא עדות חדשה, וכנגד העדות החדשה, אין שני עדים המכחישים, שהרי העדים הראשונים בודאי אינם נאמנים לומר על עצמם שכן היו באותו מקום באותו יום.

שהרי כששנים מעידים על שני אנשים אחרים שהם חללו את השבת, והם עצמם מכחישים את העדים שלא חללו את השבת, גזירת הכתוב 'על פי שנים עדים יקום דבר', שמאמינים את העדים אע"פ שיכול להיות שהם שקרנים. וכמו שכתב רבינו (פרק יח פסוק כא בסופו) "כמו שנצטוינו לחתוך הדין ע"פ שנים עדים כשרים. ואע"פ שאפשר שהעידו שקר, הואיל וכשרים הם אצלינו מעמידין אותן בכשרותן וכו'".

LONDON
ROYAL ACADEMY OF MUSIC
THE CONCERT
LONDON SYMPHONY ORCHESTRA
CONDUCTOR
SIR SIMON RATTLE
SOLOIST
DAME KIRI TE KANAWA
SOPRANO
DAME JANET BAKER
CELLO
SIR JOHN BARBIROLLI
VIOLIN
SIR YEHUDI MENUHIN
PIANO
SIR ANDRAS SCHIFF
CONDUCTOR
SIR SIMON RATTLE
SOLOIST
DAME KIRI TE KANAWA
SOPRANO
DAME JANET BAKER
CELLO
SIR JOHN BARBIROLLI
VIOLIN
SIR YEHUDI MENUHIN
PIANO
SIR ANDRAS SCHIFF
ROYAL ACADEMY OF MUSIC - CELL CNL

מצות הכנסת אורחים וביאורו (ג)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בשבוע של פ' עקב מצאנו בתוה"ק הפסוק (דברים יא, כב) **כִּי אִם שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹוקֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְדָבְקָה בוֹ, וברש"י הק' פירוש: "הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גמול חסדים". והוא יסוד המצוה של והלכת בדרכיו. וכעת נמשיך לבאר המצוה של הכנסת אורחים הנחשבת נמי בכלל גמילות חסדים כמבואר ברש"י במס' שבת** (קכז:) **דהכנסת אורחים היא בכלל גמילת חסדים, עי"ש, וגם במצות של ואהבת לרעך כמוך, כדלהלן.**

אגב מתאמרא בשם כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא ז"ל דבימינו דא"א לקיים מצות הכנסת אורחים ממש דהיום מצוים בתי תבשיל ומחסה, ואין לך איש עני שאינו לו גג על ראשו, העיקר מצוה הוא ליתן 'היטש' ברכב שלו ליהודי הממתין ברחוב בגשם ובחמה, ואפי' שיהא מוכרח לזה לעשות את דרכו על דרך מעוקם להביאו למקומו, ועושה זה בסבר פנים יפות, זוהו מצות הכנסת אורחים במילואו, [כמובן דמיירי בעושה המצוה בשלימות שמביאו למחוז חפצו ממש]. וכן מתאמרא מהגה"ק ר' יונתן שטייף ז"ל. והאדמו"ר מבעלזא ז"ל הוסיף דבזה שמייחד מכונו למצות הכנסת אורחים עי"ז הרכב נעשית חפץ של מצוה ולא יאונה שום תאונה, ואמר דבר פלא: דרק בזה נראה לו דיכול להנהיג רכב, דבלא"ה נראה דאסור להנהיג רכב דהוי דבר המזיק, מכיון דבמציאות אנו רואים שרכב מזיק וממית הרבה אנשים רח"ל.

ובס' 'מעשה איש' ח"ה (דף קל"ח) מביא כעין זה, וז"ל: "מספר הר"ר אהרן זיס שליט"א כשהעלו ארצה את ארונו של בעל אהבת ישראל מוויזניץ ז"ל צעדו בהלוייה המוני בית ישראל, היה זה ביום חמה ביותר, עמדתי ליד החזו"א ואמר לי אם היה לי עם מי לנסוע הייתי נוסע אבל ללכת רגלי למעלה מכוחותי, מיד הלכתי וסדרתי שהחזו"א יכנס למכוניתו של רבי אברהם יעקב מסדיגורא ז"ל, לאחר מספר שבועות כשנכנסתי להאדמו"ר מסדיגורא ז"ל הודה לי נרגשות, לא הכרתי מקודם את החזון איש אמר לי, והוסיף: שאלתי את החזו"א כשמכניסים אדם למכונית אם מקיימים בכך מצות הכנסת אורחים וענה 'פאר וואס ניט', עי"ש.

ובשו"ת 'שבט הלוי' ח"ז (סי' י"א אות ד') בא"ד שם כתב להשואל, וז"ל: "ואשר עורר בענין אסונות תאונות דרכים שנתרבו בעו"ה בזמן האחרון, ואשר חלילה לעבור עליהם מבלי לעורר וכו', ואחרון הכביד מש"כ כ"ת, שאין עושים חסד בדרכים לקחת באוטו המצפים לחסד זה, והרבה פעמים הוא ממש זה נהנה וזה לא חסר" וכו', עי"ש.

ובספה"ק 'דגל מחנה אפרים' (ליקוטים) כתב, וזל"ק: יש לומר טעם על מה שאין אומרים לשם יחוד על מצות הכנסת אורחים כשיזדמן לאחד לקיים ולמה יגרע זה מכל המצוות, אך דהאמת הוא ש'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה' ולכך אין שייך לומר לשם יחוד, ודי למבין", עי"ש.

אגב מה דאין מברכין ברכה על מצות הכנסת אורחים הוא משום דעל כל מצות שבין אדם לחבירו אין מברכין כמבואר בתשובת הרשב"א ואכ"מ להאריך בזה.

וידוע דבריו הקדושים בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' בסוף הספר, וזל"ק: "שמעתי ממורי גדולה ביאור הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה (שבת קכז.). והוקשה, והעולה שלפעמים הכנסת אורחים היא ביטול תורה או סיפורי לשון הרע וכו', מ"מ גדולה הכנסת אורחים עי"ש. ויל"ע מאי הי' הקושיא, ובכלל יש לעי' דנראה מדבה"ק דמותר לספר לשון הרע כיון דמקיים מצות הכנסת אורחים, וראוי לברר אי זה להלכה.

ובספר 'אהבת ישראל' (ליקוטים) כתב בזה, וז"ל: "והדבר סתום מה הקשה הבעש"ט ז"ל בזה, ואפשר שהוקשה לו דלכאורה אם עושה מצוה כראוי בדחילו ורחימו עי"ז מקבל פני השכינה א"כ כשמקיים מצות הכנסת אורחים ממילא זוכה לקבל פני השכינה ומה זה שאמרו "גדולה" הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, וע"ז תירץ שע"י הכנסת אורחים בא לפעמים אל לשון הרע שהוא מכת שאינם מקבלים פני השכינה, כדאיתא בסנהדרין (קג:), וביטול תורה, ואעפ"כ גדולה הכנסת אורחים", עי"ש.

וב'מילי דחסידותא' מהגה"ק מבוטשוטש ז"ל (אות מה) דן בזה, ותו"ד: דמסתמא לא כ"כ רק בסגנון הלכה ועכ"פ אין למדין הלכה מאגדה, וממקום שבאים ללמוד אין צד משמעות לגבי מ"ש חז"ל אין מקבלים פני שכינה לעולם, דשם באברהם אבינו לא זז מהשכינה רק לפי זמן מועט, משא"כ בדיבורי לשון הרע שמרוחק לעולם, מי יימר דעדיין גדולה הכנסת אורחים. ואולי י"ל שהמכוון רק במה שאינו ממש מעין ד' כתות הנ"ל, ואין כן רק מצד מדת חסידות שייך זהירות מעין משהו מהד' הנ"ל [דהיינו דאינו ממש לשון הרע רק מצד מידת חסידות יש בזה משום לשון הרע], בכך מועיל סמך אגדתא הנ"ל עפ"י משקל

נכון קרוב לשכר מלהפסד, או נטיה ח"ו למעין מהד' כתות, עי"ש. ולפי"ד לא מיירי הבעש"ט רק מ"מעין לשון הרע" ולא לשון הרע ממש, ודו"ק.

ובהאחרונים דנו די"ל דמה שכתב דלפעמים נכשל בלשון הרע אין כונתו ללשון הרע ממש אלא כונתו לאבק לשון הרע, דכבר מבואר בגמרא (ב"ב דף קס"ה.) דכל העולם נכשלין באבק לשון הרע וע"ז אמר הבעש"ט הק' דאף על פי כן יש לקבל אורחים.

גם יש מהאחרונים שכתבו: דלפי מה שכתב ה'רמב"ן' (בסוף פרשת ויצא) דכולן נכשלין תמיד בלשה"ר ממש, ולכאורה נראה דדבר פלא לומר דמדברין לשון הרע ממש, ויש לומר דאולי כוונתו למה שכתב ב'חפץ חיים' (הלכות לשה"ר כלל ו' אות ה') דאם מחליט בנפשו בהסכם שלא להאמין לדברי הגנות שמספר על חבירו, וגם לא ניחא לי' בשמיעת הסיפור וגם אינו מראה שהוא מסכים לדבריו, אלא יש לו חשש בעלמא אז מותר לשמוע אם קשה לו להשמט ממנו, וכמו"ש שם בבאה"ח אות י' דמותר רק לקבל בדרך חשש בעלמא, ולפי"ז י"ל דכוונת הבעשטה"ק ז"ל דאף דאינו ברור לו בודאי שלא יכשל בתנאי ההיתר דאולי לא יקיים או ישכח תנאי הזה, מ"מ גדול הכנסת אורחים במקום שיש רק חשש בעלמא, ודו"ק.

ומפי ספרים וסופרים מסופר (עי' בספר 'מחשבת נחום', ובהגדה של פסח 'מפי סופרים וספרים' מהרה"ג ר' אליעזר דוד פרידמאן ז"ל) דהרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב ז"ל נכד הרה"ק בעל אוהב ישראל ז"ל איקלע פעם בדרך והתארח אצל מאן דהוא, ונכנס הבעה"ב אצלו והתחיל לדבר עמו ענינים שהיו בגדר לשון הרע ואבק לשון הרע, והאיר לו הרה"ק הנ"ל: "עס שטייט נישט"...., והתפלא הבעה"ב מאי קאמר, והסביר לו דהבעש"ט אמר "רק אם האורח מדבר לשון הרע צריך להכניסו בביתו", אבל אם המארח מדבר לשון הרע אין שום ענין להתאכסן אצלו.

ובספר 'תולדות שמואל' להרה"ג ר' מאיר קליין ז"ל (חלק ג' דף ר"ז) כתב ע"ז, וז"ל: "ובאמת הדברים כפשוטן מרפסין איגרי והם משוללי הבנה, ועיינתי שם וראיתי שיש שם כמה טעותי סופר ומי יודע אם לא שלט איזה טעות הדפוס גם בזה, ועכ"פ אפילו אם יצא כזאת מפה קדוש נ"ל פשוט דהכונה רק באורח מגושם מאד שנתגדל בין הדיוטים כפריים, ומעולם לא הי' לו השגה מהו לשון הרע וגודל האיסור שבו ומכח זה קרוב לודאי שגם אם יסביר לו הבעה"ב כמה חמור איסור זה לא יכנסו הדברים בלבו אחר שנתגדל והורגל בדרך זה עד ששב לו הדבר לטבע, וכשם שמצוה לומר דבר הנשמע מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ובכגון דא אולי אמר הבעש"ט הק' שאעפ"י דהבע"ב שומע הלשון הרע שלו הנה מקיים מצות הכנסת אורחים, אבל בלא"ה חס מלהזכיר וליתן פתחון פה לזלזל חלילה וכו' עי"ש.

ובספר 'יד דוד' מהרה"ק ר' יעקב דוד מאמשינוב ז"ל כתב הסבר פלא, וז"ל: "מה שאמרו בגמרא גדולה הכנסת אורחים וכו' א"כ למה לא כתבה התורה מצוה זאת בפירוש כמו כל המצוות, והרמב"ם ז"ל מנה הכנסת אורחים בכלל מצות ואהבת לרעך כמוך, אבל עדיין קשה אמאי לא כתבה בפרטיות כיון שהוא מצוה חשובה כל כך, וי"ל שהיא הנותנת לפי שגדולה כל כך לא רצתה התורה לכתוב בפירוש מצוה זו, שאם כתבה התורה מצוה זו בפירוש ושהיא חשובה כל כך, יוכל אחד להחזיק את חבירו בתוקף ולהכניס אותו בביתו שיאכל אצלו, ולפעמים שחבירו הוא חולה ואיננו יכול לאכול ואכילה מזקת לו אף על פי כן יהיה מפציר בו בדברים ולא ירצה לעזוב אותו עד שיאכל אצלו, כיון שגדולה כל כך יותר מקבלת פני שכינה, וכל אחד מישראל בוודאי רוצה להקביל פני השכינה ויהיה גורם רעה לחבירו על ידי זה, וע"כ רמזה התורה המצוה הזאת בכלל של ואהבת לרעך כמוך, ורמזה במתק צוף לשונה הטהורה שהפירוש הוא כך, 'ואהבת לריעך', שצויך אתה לאהוב את ריעך ולהכניס אותו לביתך ולהאכיל ולהשקות אותו בכל מיני מטעמים בסבר פנים יפות, אבל אם תראה להאורח שאינו בקו הבריאות והאכילה הזאת מזקת לו אל תפצר בו ביותר שלא תגרום לו רעה ח"ו על ידי זה, שאם יפצר בו עד שיאכל אצלו כדי לקיים מצות הכנסת אורחים שגדול כמו קבלת פני שכינה, אבל כיון שגורם לו רעה לא די שלא מקיים מצות הכנסת אורחים אלא שמבטל גם כן מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך" עי"ש.

ובספר 'אם לבינה' (אות פ"א) מביא: דפעם אחד התאונן אחד לפני הרה"ק ר' מענדעלע מרימנוב ז"ל דאשתו עיניה צרה באורחים וכמשביא אורחים ממש נשבת שלום ביתו, ואמר לו הרה"ק הנ"ל הא אמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, וראוי להבין מהו הכוונה, רק ידוע דאיש יש לו אות יו"ד משם הוי"ה ואשה אות ה"א, ואם יש מריבה ביניהם רח"ל מסתלק השם הק' מביניהם ונעשו אש, ואם הי' מצוה זו כמו קבלת פני השכינה לא הי' שום אדם מקיים מצוה זו דהא אשה עיניה צרה באורחים וא"כ אם יכניס אורחים יהי' מריבה ביניהם ותסתלק השכינה, אבל כיון "דגדולה מקבלת פני השכינה" דאע"ג דנתגרש השכינה מביתו עדיין מצוה זו חשובה יותר, אז יכולים לקיים מצוה זה אע"ג דמשום זה נעשה מרובה בביתו... ודפח"ח, עי"ש.

ובספר 'בוצינא דנהורא' מהרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז ז"ל מביא: "דאורח מביא רפואה, וכמה מביאים ראי' שיום שלישי למילה והקב"ה מבקר חולה, אבל תיכף ברגע דראה אותם "וירץ" לקראתם, בלי שום חולי כלל, וכן אמר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ ז"ל (מובא בספר ארץ החיים): דכשיש ח"ן חולה בתוך ביתו והשי"ת זיכה אותו באורח יהא לבו בטוח שתהי' לחולה רפואה, ולאות אמת אשר אותיות אורח היא אור ח', מחמת שנתן אור לברכה ח' שבשמונה עשרה, כי ברכה השמינית היא ברכת רפאנו, וכן השבח השמיני של לאל ברוך נעימות יתנו היא 'בורא רפואות'.

ואגב מבואר כעין זה בספר הישר (שער שלשה עשר): כשירצה הבורא לשלוח מנחה לחסידיו יזמין לו עני על שער ביתו עי"ש.

ומעשה בחסיד אחד מחסידי הרה"ק ר' פנחס מקאריץ ז"ל שהי' תמיד מתאכסן אצל אחד, והי' ההוא עושה סעודה לכבודו, ובפעם אחד לא הי' בדעתו ליכנס אצלו אבל הרגיש חולשה בלבו ונכנס לכפר, וראה בתו מקשה לילד בסכנה גדולה, וכיון שהי' רעב מאד ובקש מעט לחייו י"ש ולקח, וא"ל אתה עושה עמי מצוה, והרי אני עצם המצוה ועולה לנח"ר לפניו ית', ואני עומד לפני ית' ובכן אני מבקש מהשי"ת שישלח לבתך מהרה רפואה, ואמר ע"ז הרה"ק מקאריץ עצה זו עדיין לא עלתה בלב שום צדיק.

ויזמרון לך שירין
בקריתא דירושלים
מרשות האל הגדול הגבור והנורא. ומרשות זקנים ונערים ישובי שורה. ומרשות ישובי
אהל אלופי התורה, ומרשות ראשי ישיבות מרביצי התורה. ומרשות תינוקת של בית
רבן הלומדים בקדושה וטהרה. ומרשות כל הקהל הקודש בקרתא קדישא דירושלים
א אילן מיליא יהון קדם מכובדינו רבי אברהם גברא יקירא
ב ונה ומקים עולמות של תורה ותפילה לעילא מכל ברכתא
ג חים ומוקיר רבנן ואיהו גופיה חד מנהון בהנהו חבורתא
ד הוא בנציבין ומצדתו פרוסה על ירושלים בדנח ושקעתא
ה מנחם ציון ובונה הבית הגדול בירושלים בחכמתא ובדעתא
ו בית מלכות סאטמאר יושב ראשונה לעילא מכל ברכתא
ז עותא ורצון צדיק רבינו שליט"א עומד מוכן לעשות בקביעותא
ח שר נוטל חלק בראש לשכלל מוסדותינו וקהלתינו בכל אתרוותא
ט מלאך המכה ואומר גדל שלא יבוש המעיין בתוקפא ובגבורתא
ידידינו עוז בונה ומקים עולמות של תורה
הטפסר המרומם שר וקצין איש ירושלים
הרה"ח מוה"ר
אברהם בראך
הי"ו
מראשי וועד קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו פעיה"ק ת"ו
מראשי קהילתינו הק'
לרגל שמחת לבו בנישואי בנו למז"ט
הבה"ח המופלג והנעלה פאר המעלות והמדות
כמר אפרים פישל נ"י
עב"ג בת ידידנו וידיד קהלתינו ומוסדותינו אשר עומד לימינינו בכל עת ועונה
הרה"ח ר' ברוך יודא פריעדמאן הי"ו
והנה כי כן נפלה לנו חבלים בנעימים, לברך בברכה מרובה מאת צור כל
העולמים, את האי גברא יקירא, יום ולילה לא ישבות במעשיו רודף צדקה וחסד
ימצא חיים, ידו נטויה על ירושלים ועומד לימינינו תדיר להשקות מים חיים.
הרבני הנגיד המפואר
מוה"ר שמואל חיים בראך הי"ו
מהישובים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו
מרבין תורה בקהלתינו בב"פ מח"ס מעשי חשב
ברכת ציון וירושלים קרתא דשופרא, שיזכה מע"כ לכל הברכות האמורות בתורה, נחת
דקדושה מכל יוצ"ח בשמחה ואורה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות, חיי ארוכי
ומזוני רוויחי בלי קצבות, תורה וגדולה, יתאחדו על שולחנו להתהילה, עדי נזכה לקבל
פני משיח צדקינו ומלכינו בראשינו בב"א.
המברכים בברכת ציון וירושלים
הנהלת הקהילה- וועד קרן הבנין
הנהלת המוסדות - הנהלת מפעל צדקה וחסד
פעיה"ק ירושלים תובב"א

◆ פרק א' - משנה ב' ◆

משה קבל תורה מסיני.

הקשו המפרשים למה תלה קבלת התורה בהר סיני, ולא אמר סתם משה קבל תורה מהקב"ה. גם לבאר מומרו מסי"י ולא אמר בסי"י.

ובל"פ על פי דברי כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בבבא משה (פ' בהר עמוד ריב) אלא לשיטת בגמרא (סוטה ה.) אמר רב יוסף, לעולם יגמל אדם מדעת קונו לשמוח בעונה, שהרי הקב"ה הניח כל ההרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני. רצוי להתבונן אם רצה הקב"ה ללמד לישראל מדת הענוה, מדוע לא נתן להם את התורה בנקעה מקום שאין לה שום גבהות כלל. אמנם מאד עמקו מחשבותיו ית"ש, כי בע לשמיענו בזה אשר לפעמים צריכים בני ישראל להגביה בעם בדרכי ה' ולהתנשא עצמם למען יוכלו לעבדו ית"ש כראוי, ולזה ניתנה התורה דייקא על הר סיני שיש בו קצת גבהות, כי לפעמים צריכים להגביה בעם בדרכי ה', עכ"ד.

ועל פי זה יש לתרץ מה שהקשה בקדושת לוי (ליקוטים עמ"ס פרקי אבות) הלא הרים משה היה ענו מאד מכל האדם, ולמה לא סירב כלל כשאמר לו הקב"ה שיתן התורה על ידו. אמנם לפי האמור י"ל כי משה רבינו עליו השלום לקח בעת ההוא מוסר השכל מן הר סיני, שבמקום הנוגע לכבוד שמים ראוי להתנשא ולהתגבה בגבוה הגשות, ומשר על כן כשאמר לו הקב"ה שיקבל התורה בשביל ישראל לא סירב כלל, והתאזר עוז וגבורה לקבל את התורה.

ובזה יתבאר מומרו משה קבל תורה מסי"י, כלומר שלמד מוסר השכל מן הר סיני להתגבה בגבוה הגשות במקום הנוגע לכבוד שמים, ולזה נגש אל הקודש לקבל התורה ומסרה לנו.

משה קבל תורה מסיני ובו', הם אמרו שלשה דברים, הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סיג לתורה.

יש לפרש השייכות, על פי מה שפירש הגר"ש בדברי מליהו (פ' יתרו) מה שנאמר בעשרת הדברות לא תרצח, ומבואר בפוסקים (מג"א ר"ס תל"ד) דביחיד קרינן בעשה התחתון לא תרצח בפתח, ובקהל קרינן בעשה העליון בקמץ תחת הגלי"ק. כי אמרו חז"ל (סוטה כב.) כי רבים מלוים הפילה (משלי ז כו), זה תלמיד מכם שלא הגיע להוראה ומורה, ועצומים כל הרוגיה, זה תלמיד מכם שהגיע להוראה ואינו מורה. ולזה נאמר לא תרצח בפת"ח, משהרה שלא יפתח פיו קודם שהגיע להוראה, וגם הזהיר לא תרצח בקמ"ץ, שלא יקמץ פיו אחר שהגיע להוראה, דתרוויהו מיתנהו בלאו דלא תרצח, עכ"ד.

וכתב ע"ז זללה"ה בייטב לב (פ' משפ) כי עיין זה לומר דיבור אחד שיהיה במשמעו שני הפכיים ממש לפי בחינת כל אחד ואחד, זה מי יפסר בלעדי מלהים לבדו יתברך. והיינו דכתיב (תהלים סב יב) אחת דיבר מלהים שתים זו שמעתי, ר"ל מילתא דמשתמע לתרי לפי שעות זו מזו, כי אומו הכתוב עוז למלהים דייקא, עי"ש בדבריו נאורך.

ועל פי זה יתבאר המשנה הוו מתונים בדין, הוא משהרה לתלמיד שלא הגיע להוראה שלא יפתח את פיו להורות ולדון, שלו עובר בשהרת לא תרצח בפת"ח כשפותח פיו קודם שהגיע להוראה, ואמר גם בהיפוך, והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה, והוא משהרה לתלמיד שהגיע להוראה שיעמיד כסאות למשפט לדון ולהורות לרבים לדעת הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, כדי שלא יעבור בשהרת לא תרצח בקמ"ץ כשמקמץ פיו אחר שהגיע להוראה, ואם תאמר אין ירמוז במשנה אחד שני משהרות הפכיים, לזה הקדים בהתחלת המשנה משה קבל תורה מסיני, והיינו מפי הקב"ה שנגלה בסיני כמ"ש הרע"ב, ודיבורו ית"ש סובל שני פירושים הפכיים לפי בחינתו וערכו של כל אחד ואחד.

◆

על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים.

י"ל בהקדם מה לשיטת בזוהר הקדוש (בראשית כג.) בשעת בריאת האדם הוו ידעון מלאכי השרת למחטי למחטי, ואמרו לפני הקב"ה מה אדם ומדעתו (תהלים קמד ג), מה את בעי למבדי אדם, ומדעתו דעמיד למחטי קמך, והשיב להם הקב"ה הא לקדיש ליה משובה לאהדרא במאי דמך

אך כתב החיד"ע ברעק"א דוד (פ' אמור) כי על פי שורת הדין לע"ע היה התשובה מועלת, דקי"ל (קידושין נב:) מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ממנו ישראל נקראים בניו למקום כדכתיב (דברים יד ו) בנים אתם לה' אלהיכם, והקב"ה למו אב, ואפיר מועיל לנו התשובה לאב שמחל על כבודו כבודו מחול, עכ"ד. ואם כן מה שנברע האדם ומתקיים בעולם, הוא מחמת שבני ישראל הם בניו למקום ומועיל התשובה לאדם להחזרת נפשי לאב.

ויש שלמה הוכחות לדבר זה שבני ישראל הם בניו למקום, הע' מקבלת התורה, כמו שכתב החיד"ע ברעק"א דוד (פ' בשלח) שהמלאכים קטרגו בשעת מתן תורה ואמרו מנה הודך על השמים, שהם נתו בטענת מצרניות, כי מאחר שמושב המלאכים הוא בגבהי מרומים, רצוי שתנתן להם התורה. לך נתבטלה טענתם, כי מצותר בשיטה מקובצת (בבא מציעא קח:) לגבי בן ליכא דינא דבר מצרע, ובני ישראל הם בניו למקום ולע שייך טענת בר מצרע, ולכן זכינו למתן תורה מחמת שיש לנו בן בניו למקום, עכ"ד.

הג' ממצות הקרבנות, כמו שכתב בעיר דוד (פוש רפע) בענין הקרבנות, דלכאורה אין המוטע מתכפר בקרבן, הלע הוע כמו שומד, והתירוץ דדוקע שופט מבעל דינו יפוס לקמת שומד, אבל בני ישראל הם בניו למקום, ואם כן מצנו לוקח שומד, לפיכך מקבל הקרבן, עכ"ד.

הג' ממצות לדקה, דליתע במסכת בבע בתרא (דף י.) שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא מס מלהיכם שוכד עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם, אמר לו כדי שיצול אנו בהן מדינה של גיהנם, אמר לו אדרבה זו שמחייבתן לגיהנם וכו', אמר לו רבי עקיבא אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלע להאכילו ושלע להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כשמע המלך לע לורון משגר לו, ואין קרוין בניס לכאיב (דברים יד ו) בניס אתם לה' אלהיכם. הרי רואים ממצות לדקה שאנחנו בניס למקום.

וזה יתפרש המשנה על שלשה דברים העולם עומד, היינו שאלשה דברים אלו מוכיחים שמועיל לנו התשובה ובשביל כך נברא האדם הקרוע עולם קטן (תיקוני זוהר"ק דף קנ:), על התורה הוא קבלת התורה, ועל העבודה הוא מעשה הקרבנות, ועל גמילות חסדים, שמשלשה דברים אלו יש רואים שאנחנו בני לא מי, ואם כן מועיל לנו התשובה לתקן המעשים, לשב שמחל על כבודו כבודו ממול, ובשביל זה נברא האדם.

◆ משנה ד' ◆

יהי ביתך בית ועד לחכמים והוי מתאבק בעפר רגליהם.

יבואר בהקדם מה דאיתמרע משמיה דהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (הובא בקונטרס פתגמין קדישין אות כע) לפרש משנתינו יהי ביתך בית ועד לחכמים, כי גם בני ישראל הכשרים עתידין שיקבעו בארץ ישראל, כמו בני כנסיות ובני מדרשות שבמון לארץ שעתידין להקבע בארץ ישראל (מגילה כט:). וזהו פירוש המשנה יהי ביתך שוה ממש כמו בית ועד, היינו כמו בית הכנסת שנקרע במדרש (ב"ר פל"ה ס"ג) בית ועד, בית מועד של הש"ת. ומפרש והולך אזה בתים יהיו שוין ממש לבתי כנסיות, על זה אמר לחכמים, היינו חותן הבתים שבעליהן חכמים וירא ה' ומקיימין בהם תורה ומצות, עכ"ד.

אמנם גם בזמן הזה יש לבתים אלו של ירא ה' קדושת ארץ ישראל, וכמו שהביא עובדא בקונטרס תהלה למשה (עמוד ד) על ק"ז השמות משה זלה"ה, שהיה מנהגו בקודם להתפודד בחדרו בשעת התפלה, לעת זקנתו בזו מנהג הקהלה בנקשה בית ותפלל עמהם בבית הכנסת, השיב להם השמות משה, כל אים העושה לעצמו מקום מרבע אמות של הלכה וקובע שם מקום לתפלתו, קנה אותו מקום קדושה לעצמו כמו קדושת בית הכנסת ובית המדרש, ואמרו חז"ל עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבמון לארץ שיקבעו בארץ ישראל, ובכן אתרי שקבעתי לעצמי בחדרי מקום מיוחד לתורה ולתפלה, הוא בחינת ארץ ישראל שלי, ואין אתם רואים לגרשני לעת זקנתי מארץ ישראל שלי, עכלה"ק.

והנה אימא בגמרא (כתובות קיב:) דרבי חייא בר גמדא מיגמדל (פי' מתגלגל) בעפרה (של ארץ ישראל), שנאמר (תהלים קב טו) כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו. ועל פי האמור נמצא כי גם בבתים של ירא ה' ומוסדי שמו רצוי להתגלגל בעפרן, כיון שגם בחוץ לארץ יש לבתים אלו קדושת ארץ ישראל.

ובכן אתר שהזהיר ואמר יהי ביתך כמו בית ועד לחכמים, וכפירוש הקדושת לוי להתנהג אם בדרך החכמים וירא ה' אלו מתקדש ביתו בקדושת בית הכנסת ובקדושת ארץ ישראל, הוסיף ואמר והוי מתאבק בעפר רגליהם, בבחינת ועל עפרה יחוננו, כיון שיש בעפר בתים של החכמים קדושת עפר ארץ ישראל.

◆

והוי שותה בצמא את דבריהם. יל"פ על פי מה שפירש

ההפלגה (פתיחה לוח יב) מהע"ז דלעיל נגמרע (ברכות כח:) מצינו ברכת התורה לפניה מן התורה, ולפנינו לשתריה בקל ומומר, וברכת המזון מצינו לשתריה מן התורה, ולפנינו לפניה בקל ומומר. והדבר צריך תלמוד לבקיאות סברות הפוכות הם. ובילקו"י על פי מה שמרו חז"ל (ברכות לה:) סברא על הע דילפינן ברכת המזון לפניה בקל ומומר, כשהוע שבא מברך כשהוע רעב לע כל שכן. וביאור הדבר, כי טבע האדם לעשות שכל ושבע, התכלית וזה בעיניו נעשה, וכן אם כשהוע שבע וכבר נעשה בעיניו כפילו הכי מברך, כל שכן לפניה כשהוע תאב לו שצריך לברך, אבל בדברי תורה הוא להיפך דכל מה שירבה לימודו וישבע, יותר יתאוה ויערב לו ויתענג בה תענוג נפלג, ואם כן אינא קל ומומר ליפכא, מדמברך לפניה שעיו תאב כל כך, כל שכן לשתריה, עכ"ל.

וזה יתבאר מומרו והוי שותה בצמא את דבריהם, כמ"ש את דבריהם, היינו כמו אין הטעם למים שיכול לרווה צמאונו כמה שצותה מן הבאר אלא מפני הרגשונים לטובת הבריות, ואינו צריך לשפור מעשנו באר מחדש, כמו כן דבריהם התפלות והשועות אשר פעלו הצדיקים בשעתם, הן נשמיש וקיימים לדורות עולם, וכל מי שמבקש ישועה יוכל לסמוך על כח תפלת הצדיקים הקודמים שפתחו מעין ומינור ישועה לדורות עולם, שיוושעו כל אחד בזכות תפלתם.

ויל"ל על פי מה שכתב בהגל יעקב (פ' נך) לפרש מאמרם (יבמות סד.) הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, על דרך משל כאדם יצא אין לו מים על מרן בית ועיף, וחזרו עשנו לשפור באר ומצא מים מיד ושתה לרווה וילך לדרכו, שכן בהשתלשלותו פעל פעולה עצמי שכל העובר אם ימצא מים לעמתו, וכמו כן בכח תפלת הצדיקים, מעמוד הגם והישועה ליעשו רצים, שגם בדורות העתידות כשאר יצטרכו לישועה, וזכות מעשיהם לע יהיה כדמי לחדש להם נסים מדשים ולהמשיך להם בשרות ומעינות ישועה שלא היו מעולם, עם כל זה יכו לישועה בכח תפלת הצדיקים הקודמים, ולכן הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, שעל ידם מתהוה הישועה ומעמוד בקיום נעמן לעד ולדורות, והיה כל מבקש ישועה בקול, יהיה דולה מים בששון ממעין הישועה אשר כרוה נדיבי עמינו, עכ"ד.

◆ משנה ט' ◆

הוי מרבה לחקור את העדים, והוי זהיר בדבריך, שמא מתוכם ילמדו לשקר.

יל"פ בהקדם מאמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע (הובא בשולחן לחיים פ' נך) על דברי הגמרע (שבת עה.) שותה משום מאי מחייב, משום טובע, וכתבו התוס' (ד"ה שותה) משותה דעלמע קאי. הכוונה כי שותה דעלמע רומז על מלאך המות שהוא היצר הרע, ואמרו חז"ל (סוכה נב:) לעתיד לבע ישחוט יותו השי"ת, ועל זה הקשה משום מאי חייב, והלא הוא עושה רצון קונו ובשביל כך נברא להסית בני אדם לעבירה, ומשני משום טובע, היינו שהוא טובע את העבירה למטה ומרחה פניה לבני אדם כאילו עושים מצות, ובשביל זה לא נברא ועל כן חייב, עכדה"ק. ממנה לכאורה יש להבין איך יוכל היצר הרע לטבוע את העבירה למטה ולסמות עיני האדם, שהרי שלא נברא בשביל זה כלל ולא נמטוה על זה.

וי"ל בביאור הדבר על פי מה דאיתע בשבע דבי אליהו (זוטא פ"ג) שם האדם עושה עשנו כדיק ולבדר אמת, מוסרין לו מלאך שממנהג עמו בדרך צדיקים ומבדר אמת, ושם האדם עושה את עשנו רשע ולכתחלה שקר, מוסרין לו מלאך שממנהג עמו בדרך הרשעים ומשקר. הרי כי המנע הוי מרבה לחקור את העדים, כדי להבחין מהו עשנ האדם שנותן לו מלאך זה, ומשם יוכל לדעת אם העדים אמת או שקר.

ויש להוסיף כי כן הוא בדין, דאיתע בגמרע (קדושין ג:) יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומגמלע הקב"ה עוזרו שלא יוכל לו, נמצע כי בדרך הטבע לע יוכל האדם מעשנו לכבוש את היצר הרע, אלע הקב"ה מאיר עיניו ומדריכו להועיל מה לעשות, והרי אמרו חז"ל (סוטה מב.) כח שקרים אין מקבלות פני שכינה דכתיב (תהלים קא ז) דובר שקרים לע יכון לנגד עיני, וכבן אם הוא מכתם ומשקר מלילה נאסר ממנו עזרתו ויתברך ויהיו יודע האמת.

וזה יש לפרש הכתוב (משלי כע כג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, כי על ידי שהשומר פיו ולשונו ואינו מדבר שקר, שומר מצרות נפשו היינו נשמתו, שזה יזכה לסייעתא דשמיא שיאיר ה' את עיניו לרואות ולהבחין בין טוב לרע. ועל פי זה יתבאר מומרו הוי מרבה לחקור את העדים, על דרך שכתב בנוגר מסך בשמעתין, עדים הם יגר טוב ויגר רע, שהם שני המלאכים המלוין לו לאדם תמיד (זוה"ק ויצא קפה:), ומעידין עליו ביום הדין (תניגא סז.). ולזה יזהיר האדם הוי מרבה לחקור את העדים, כדי להבחין מהו עשנ

היצר טוב ומהו הסתת היצר הרע, ומפרש העצה שיוכל לבוא אל האמת, והוי זהיר בדבריך, שיתרחק עצמו מדבר שקר, שמא מתוכם ילמדו לשקר, כי באם אתה מכחש ומשקר, גם היצר הרע וכת דיליה ילמדו ממך לשקר בטענות מזויפות לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, אבל אם יהיה דבוק במדת האמת, לא יטעה אחר משאות שוא, ויזכה לדעת איזה דרך ישכון אור לעשות הטוב והישר בעיני ה'.

◆

הוי מרבה לחקור את העדים, והוי זהיר בדבריך שמא מתוכם ילמדו לשקר.

י"ל על פי מה שהאריכו בספה"ק במה שהזהיר הנביא (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו', היינו להתבונן בשכלו בגדלות ה', ועל דרך שהאריכו הקדמונים הרמב"ם ז"ל בספר המורה והחובת הלבבות (שער היחוד פ"ג) שעל זה נאמר (דברי הימים-א כח ט) דע את אלהי אביך ועבדהו, כי ידיעת ה' והחקירה בפעולותיו מביא את האדם לשלימות העבודה.

אמנם א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' לך) כתב בזה, כי גם אחר שמשיג מכח השכל, צריך לאחוז באמונה הפשוטה המקובל מאבותינו דור אחר דור, שבאם יספיק במעט אשר השיג בשכלו, הרי הוא ח"ו נותן קצבה לגדולתו יתברך לפי קוצר השגתו, ובאמת השי"ת רם על כל רמים נשא על כל נשאים לגדולתו אין חקר ואין סוף, לכן העיקר לשמוע ולהאמין יותר ויותר ממה שהשיג, כי גדולתו יתברך בלתי תכלית וסוף, עכ"ד.

וזה י"ל בדרך רמז במה שאמר הוי מרבה לחקור את העדים, כי שמים וארץ הם עדי עליון כדכתיב (דברים לא כח) ואעידה בם את השמים ואת הארץ, ויש לחקור אותם להתבונן מהם גדלות הבורא יתברך מצד השכל. אמנם הוי זהיר בדבריך, כי מאוד מאוד צריך ליזהר שלא תהיה האמונה רק מצד השכל והחקירה, שמא מתוכם ילמדו לשקר, וחלילה יבא לידי טעות ושקר במקום שלא יבין דרכי ה' והנהגתו, לכן צריך להאמין באמונת אומן, לדעת כי גדולת הבורא ית"ש הוא בלי סוף ותכלית למעלה מהשגתינו.

◆ משנה יא ◆

אבטליון.

וכתב הברטנורא (לעיל משנה י) שם זה פירושו אב לקטנים, כי טליא בלשון ארמי קטן, וזהו אבטליון אביהן של יתומים קטנים, עכ"ד. ואף אנן נימא בה מילתא בטעם שנקרא אבטליון על שם אב טליא.

ויתבאר על פי מה שכתב החתם סופר (בפתיחה לשו"ת יו"ד) על הכתוב (דברים כח יא) והותירך ה' לטובה בפרי בטנך, דהנה הרמב"ם כתב באגרת לבנו, דע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל אין לו מנוחה, ואשרי מי שחתמו ימיו במהרה. ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא כי גם המה יגועון בשיבה, ובלי ספק כי השלימו נפשותם בימי נעוריהם, ומדוע יתהלכו עדיין עלי אדמות, אמור מעתה כי השי"ת מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם ותלמידיהם להשלים גם את נפשותם, וזכות הוא לנפש צדיק להשפיע מאורו לזולתו, ולזה לאחר שבירכם ואמר יקימך ה' לו לעם קדוש, באופן שיהיו בתכלית השלימות בעצמותם, עם כל זה והותירך ה' לטובה שתאריך ימים ושנים בעולם הזה, בעבור פרי בטנך כדי לחנכם לתורה ויראת שמים, עכ"ד.

וכזה יש לומר במעלת התנא הקדוש הזה כי ברוב צדקתו ופרישותו כבר השלים את נפשו בימי נעוריו, ומה שהאריך עוד ימים ושנים היתה רק מחמת טובת הדור שיוכלו להנות מזיו קדושתו, ולזה נקרא אבטליון על שם אב טליא, להורות שהגם שהיה אב בחכמה והשלים את נפשו בתכלית השלימות, עם כל זה האריך ימים לצורך תלמידיו שנקראים טליא, שהיו במדריגה פחותה ממנו ועדיין היו צריכים לרבם.

◆

או יאמר בביאור השם אבטליון.

על פי מה שפירש א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' חיי) דברי הגמרא (בבא קמא צז:) מטבע של אברהם אבינו בחור מצד זה וזקן מצד זה, כי בהיות האיש בחור בימי נעוריו כחו רב וחזק לעבוד את בוראו בבחינת מעשה, אולם השכל עודנו חלש, עד שיבא האיש בשנים, ואז זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם נתוספת עליהם (שבת קנב.), אבל אז כחו חלש בענין המעשה, אולם אברהם אבינו הן בימי עלומיו והן בימי זקנתו, היה בבחינת בחור מצד זה בענין הגבורה והכח, וזקן מצד זה בענין השכל, עכ"ד.

וכמו כן י"ל בשבח התנא הקדוש שנקרא בשם אבטליון להורות שהיה אב טליא, כלומר שהיה בבחינת אב לענין החכמה וגם בבחינת טליא לענין הגבורה, כי ימי הבחרות וימי הזקנה היו אצלו שוין לטובה בעבודת ה' בשלימות, הן בחלק המעשה והן בחלק המחשבה.

ברוך מבנים אש"ר

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, מזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, אז"ר כגיבור חלציו למען מוסדותינו הק' בלונ"ח יומם וליל, אין גומרין עליו את ההלל, נודע לתהילה, מופלג בכל מעלה, מאש"ר שמינה לחמו והוא יתן מעדני מלכים, שמו הטוב מהולל בכל השבחים

הלא הוא ידידינו החשוב והמפואר

מו"ה אשר זעליג בלייך הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב בשעטו"מ

החתן החשוב והמופלג בתור"ש

כמר **משה יצחק** נ"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי' בת ידידינו החשוב והגעלה, נודע לשם ולתהילה

הרה"ח ר' יעקב אליעזר וועדצבערגער הי"ו

מראשי ועד החינוך דמוסדותינו הק' בקדית יואל יע"א

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחק כהנא

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

ביאורים בנוסח ברכת "מעין שלש" (ב)

פירות ארץ ישראל

אכל פירות ארץ ישראל, אומר בחתימה על הארץ ועל פירותיה.

שו"ע (שם סעי' י) עפ"י הגמ' (ברכות מ"ד.) הא לן והוא להו, דבני א"י מפני שבח הארץ יש להם להזכיר פירות הארץ בפירוש, וזהו רק בחתימה, אבל סמוך לחתימה אין אומרים אלא "על הפירות וכן כתב בערוה"ש (סעי' ו) דדי בגמר חתימה לומר פירותיה, אולם בכה"ח (סקנ"ח) כתב לומר כן אף בסמוך לחתימה, וכן כתב בבא"ח (מספעי אות א) וכן מובא במסידורי הספרדים.

אם הפירות הם ממקומות שהיה בהם רק כיבוש ראשון כלומר פירות שבאו מארץ ישראל ממקום שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל, האם נחשבים כא"י או כחו"ל, בברכ"י (סקי"א) הביא מחלוקת בזה דכתב דזקנינו הרב החסיד מהר"א אזולאי זלה"ה בהגהותיו כ"י, והרב אדמת קדש (ח"א סי' ג') כתב שהרב מהר"ש גארמיזאן הסכים שיברך על הארץ ועל הפירות, וכדעת מז"ח, והרב המג"ן סבר שיברך על פירותיה, ונתקשה בספרת הרב המג"ן וצדד צדדים בדבריו, והרב אחיו בספר פרי הארץ (ח"ג כ"י א"ח סי' ג' טו) האריך הרבה והסכים לברך על הארץ ועל הפירות ע"כ, ובתשובות והנהגות (ח"ג סי' עה) הביא ששמע מהאדמו"ר הקדוש מבעלזא זצ"ל שגם שהגיע לארץ ישראל לא שינה הנוסח דחו"ל וחתם הברכה "על הפירות", ואם הדבר נכון ודאי היה לו טעם כמוס, וכתב דיש להטעים הדבר, שכהיום לא ברור מקור הפירות ויש הרבה כרכים שכבשום עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל, ע"כ לא חתם "על פירותיה" ע"כ.

פירות א"י בחו"ל

אכל פירות ארץ ישראל בחוץ לארץ גם כן מזכיר ועל פירותיה.

בשו"ע (שם) פסק דבין כשאוכלם בא"י ובין כשאוכלם בחו"ל אומר ועל פירותיה, אלא דבב"י כתב דזהו מחלוקת הרבינו יונה והרשב"א, דהרשב"א (בגמ' שם ד"ה ולעניין) כתב דמסתבר דאף בחו"ל מברכים על פירותיה, אולם הרבינו יונה כתב וז"ל וכשמביאים פירות מא"י לחו"ל על הספק אין צריך לשנות המטבע של חו"ל ע"כ, ולמד הב"י דכוונתו דכיון דספק הוא האיך לברך, לכן יברך כמטבע של חו"ל דהיינו שיאמר "ועל הפירות", אולם כבר תמהו הב"ח (סעי' י) והפרישה (סקט"ו) והמ"א (סקט"ז) דכוונת דברי הרבינו יונה הוא לגבי פירות שספק מהיכן באו יברך על הפירות, ובאמת דעתו ג"כ כהרשב"א דבפירות א"י אפי' בחו"ל יברך על פירותיה, ועי' בא"ר (סקי"ח) שהביא גירסא אחרת ברבינו יונה ויוצא מיניה דאפי' בפירות א"י אין לשנות המטבע בחו"ל, ומיישב בזה דעת הב"י, אולם הוא פסק למעשה כהרשב"א, וכן פסק במשנ"ב (סקנ"ג).

פירות חוץ לארץ

בפירות חוץ לארץ אומר על הארץ ועל הפירות בין כשאוכלם בא"י ובין כשאוכלם בחו"ל.

בשו"ע (שם) איתא פירות חו"ל מברך על הפירות, אולם אינו מפורט האם גם כשאוכלם בא"י או דוקא כשאוכלם בחו"ל, ובאמת במור וקציעה כתב דכל שכן הוא שעל פירות חו"ל בא"י מברך על פירותיה, וכמו במעשרות וחלה דאזלי' בתר שעת החיוב והכא נמי דאזלי' בתר הברכה, וכן הוא בשו"ת שדה הארץ (ממוהר"א מיוחס, שלוניקי שנת תקמ"ה, ח"ג שו"ת סי' ו') שהביא מספר שלחן מלכים מכתב של מוהר"י בואינו וז"ל ומוהר"ר מג"ן כתב דאם אוכל פירות חו"ל בא"י מברך על פירותיה" וראייתו מחלה ומעשרות ע"כ, ואולי היה מקום לומר כן גם בדברי הרבינו יונה שכתב וז"ל בני א"י כיון שיושבין בארץ מפני שבח הארץ יש להם להזכיר פירות הארץ" ומשמע קצת דאין זה תלוי בגוף הפירות מהיכן באו אלא תלוי באדם שאם הוא דר בא"י יזכיר שבח א"י, ורק בפירות א"י בחו"ל יש להסתפק האם אזלי' בתר הפרי או בתר האדם ולכן בחו"ל יאמרו על הפירות אפי' בפירות א"י [וזה ניחא לפי ביאור הב"י שהבאנו בהערה הקודמת דבפירות א"י בחו"ל אומרים על הפירות], וכן הוא נוסח הרמב"ם (פ"ח מהל' ברכות הי"ד) "ואם היה בא"י חותם על הארץ ועל פירותיה", ומשמע קצת דתלוי לפי האדם, ובשו"ת אדמת קודש (א סי' ג') מחלק לג'

אופנים א) פירות של ישראל שגדלו בקרקע ישראל בחו"ל ואח"כ הביאם לארץ, אם נקבעו למעשר בעודם בחו"ל ביד ישראל ואח"כ הביאם לארץ דפטורין מן התורה ממעשר וחייבים מדרבנן, אז פשיטא דלא יחתום כי אם דוקא על הארץ ועל הפירות כדמעיקרא מאחר דפרח מינייהו חיוב תרומה ומעשר מן התורה, ב) וכן אם עיקר גידולי הפירות היו בקרקע הגוי בחו"ל ואח"כ הביאן הגוי או ישראל לארץ אף שהוקבעו למעשר ביד ישראל אחר שהביאן לארץ, פשיטא דפטורין מתרומות ומעשרות משום דקבע לא מהני בפירות הגוי, גם באלו לא יחתום אלא על הארץ ועל הפירות כיון דלא מחייבי במעשרות לא מדאורייתא ולא מדבריהם, ג) ובפירות של ישראל שגדלו בחו"ל בקרקע של ישראל והביאם לארץ ואחר כניסתן לארץ הוקבעו למעשר ביד ישראל שחייבים במעשר מ"ה לכ"ע יחתום על הארץ ועל פירותיה דכפירות הארץ ממש ע"כ, אולם הרבה אחרונים נקטו בסתמא לברך על הפירות בכל ענין, עי' א"ר (סקי"ח), ומשנ"ב (סקנ"ב), ובברכ"י (סקי"א) כתב שיברך על הפירות, מטעם שכתב בספר הלבוש [דעל הפירות קאי על שניהם].

ספק פירות א"י או חו"ל

ספק אם הפירות מארץ ישראל או מחו"ל יברך על הארץ ועל הפירות בין בא"י ובין בחו"ל.

משנ"ב (סקנ"ד) בשם הא"ר (סקי"ח), ובא"ר שם כתב דמדברי הרבינו יונה [לפי ביאור הב"ח והמ"א דפירשו דבריו דבספק אין לשנות המטבע שבחו"ל] יוצא דבספק הולכים לפי המקום, ונמצא דבספק אם הוא בא"י אומר על פירותיה, כיון דאין לשנות המטבע שבאותו המקום, וכתב דכן פסק בעולת תמיד (סקי"ח), אולם מסקנת הא"ר דגם בא"י חותם בספק "על הפירות", ואפשר דלכן פסק כן, כיון דלכמה פירושים אחרים ברבינו יונה אין לנו ראיה לזה, דהיינו לפי פי' הב"י, וכן לפי"מ שהביא גירסא אחרת, וכן לפי גירסת הכל בו שהביא שם.

פירות א"י וחו"ל

אכל פירות א"י ופירות חו"ל, אם אכל פחות משיעור מכל אחד מהם יברך על הפירות.

קצוה"ש (סי' ס' בדה"ש סק"ה) דרק בצירוף פירות חו"ל נתחייב בברכת מעין ג'.

ואם אכל שיעור שלם מכל אחד יש אומרים שיברך על פירותיה, ועי' בהערה.

בפשטות היה מקום לומר "על הפירות" כיון דזה כולל בין א"י ובין חו"ל, ובפרט לפי ביאור הראשון שהבאנו לעיל הע? בשם הלבוש דעל הפירות כולל שניהם, ובקצוה"ש (שם) מסתפק האם יאמר שניהם "על הפירות ועל פירותיה", ובס' אורחות רבינו (ח"א עמ' פ"ח) מובא בשם הקהילות יעקב זצ"ל שהאוכל מפירות הארץ וחו"ל, יסיים בברכתו על הארץ ועל פירותיה. משום שיש בכלל מאתיים מנה, וכשמודים להש"ת על ארץ ישראל ופירותיה, כולל שבח זה גם הודיה על המתנה הקטנה יותר דהיינו פירות חו"ל, אולם אם יברך רק על הארץ ועל הפירות. תהי' ברכתו רק על הדבר הקטן ולא על פירות הארץ שהם מתנה גדולה יותר מאשר סתם פירות ע"כ, ולכאו' יש לעיין בזה דהאיך יכול לומר על פירות חו"ל "על פירותיה" דקאי על פירות א"י, וברש"י (בגמ' שם) כתב דקאי רק על פירות א"י, ועי' מה שכתבנו להלן בשם הקצוה"ש דמדייק מדברי הרבינו יונה דבדיעבד אם אמר "על פירותיה" על פירות חו"ל יצא, ולפי"ז מיושב דעל פירותיה יכול שיחול גם על פירות חו"ל, ויש ליישב בפשטות דאף אי נאמר דעל פירותיה" אינו חל על פירות חו"ל, זהו רק כשאכל פירות חו"ל לחוד דלא שייך לומר "פירותיה", אולם כשאכל משניהם ומברך על שניהם, אזי יש לומר דמברך בעיקר על פירות א"י שהם חשובים יותר, ועליהם אומר על פירותיה" אלא דבכלל מאתיים מנה, ונכלל גם פירות שאינם חשובים כל כך, אף שאינו מזכירם להדיא, כיון שהם מאותם המין דהיינו מין פרי וטעמו שוה, וכוונתו לברך על הנאתו מהפרי וממילא אינו צריך לפרט כל פרי מהיכן בא, אלא מפרט מין החשוב.

שינה הנוסח בדיעבד

בדיעבד אם אמר על פירות ארץ ישראל "על הפירות" יצא.

קצוה"ש (שם), וראייתו מהא דבספק יאמר על הפירות, ומבואר דאפילו על הצד שהם מא"י יצא, ומובן יותר לפי דברי הלבוש דעל הפירות כולל גם פירות א"י.

ואם אמר על פירות חוץ לארץ ועל פירותיה יש להסתפק האם יצא.

קצוה"ש (שם), דמדברי המ"א (סקט"ז) משמע דבכל ענין יצא בדיעבד, וכנראה כוונתו להא דהביא המ"א בשם תר"י דבחו"ל הסמוכה לא"י ויש לו פירות ספק א"י או חו"ל אין צריך לשנות מטבע הברכה מספק שמא הפירות מא"י הן ולא חיישינן לזה, ומבואר דרק אין צריך לשנות המטבע, אולם אם היה משנה המטבע והיה אומר על פירותיה ג"כ יצא, וצריך לומר דאף דבגמ' מבואר דבחו"ל אין לומר על פירותיה, דבני א"י אוכלים אותם והאיך בני חו"ל יברכו עליהם, וביותר מבואר ברש"י (ד"ה ואנן מברכינן) על פירותיה, דעל ארץ ישראל לחודיה קאי, ומשמע דאין יכול לצאת בזה בחו"ל, אפשר דכוונת דבריהם רק לכתחילה דאין לתקן נוסח זה בחו"ל, אולם בדיעבד יכול לצאת בנוסח זה.

ויזמרון לך
שירין ורחשין
בירושלים
קרתא דשופריא

עוד ישמע בערי יהוד"ה ובחוצות ירושלי"ם

קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, עוטה כשלמה אורה, מגדולי מחזיקי תורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הגודש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד מו"ה

יודא דוד
רובינשטיין

הי"ו

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

יהוד"ה אתה יודוך

לרגל שמחת נישואי בנו בשעטומ"צ

בסימן טוב ובמזל טוב

החתן **בנימין** נ"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי'

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

וועד קרן הבנין

פעיה"ק ירושלים תובב"א

איסור שכחת התורה (ט)

א] אין לאכול מפרוסת לחם שאכל ממנו עכבר או חתול דקשה לשכחה [א] וי"א דה"ה במאכל שנאכל ע"י כלב [ב] אבל בשאר בעלי חיים לא מצינו קפידא כלל [ג]

ב] יש מחמירים שלא לאכול מכל החתיכה כולה שנשך בה העכבר או החתול [ד] אך יש הרבה פוסקים המקילים דאינו אסור רק מקום הנשיכה בלבד אבל שאר החתיכה מותרת [ה]

ג] אם אבל העכבר מדבר שהחתיכות נפרדות כגון שיש הרבה לחמים או חתיכות קוגעל ודגים ואוכל אחת מהן בזה ודאי שאין שאר החתיכות נאסרות [ו]

ד] חבית של משקה ששתה העכבר ממנו מעט יש מי שמחמיר שהוא גם כן קשה לשכחה [ז] ויש מפקפקין בזה [ח]

ה] אם אין לו ודאות שאכל שם העכבר והוא מסתפק בזה מותר לאכול המאכל [ט] ויש מי שמפקפק לאסור המאכל גם בספק [י]

ביאורים והוספות

(א) הוריות (י"ג ע"ב) והובא בהגהות רעק"א (או"ח סימן ב' על המג"א סק"ג) ובקיצור שו"ע (סימן ל"ב סעיף ט') ובאר היטב (או"ח סי' ק"ע סקי"ב).

(ב) כ"כ בחופת אליהו רבה (שבסוף ספר ראשית חכמה פ"ו סי' ד') ובשלחן חי (סימן י"ב).

(ג) ויש לציין מה שכתב המג"א בתחלת ספר שמן ששון בשם ר' משה הדרשן מפוזנא לפרש מה שכתב בוידוי מעשר לא עברתי מצותיך ולא שכחתי דאיתא במדרש רבה פ' עקב שאם אין מפרישין מעשרות כראוי העכברים באים ואוכלים מן התבואה ומבואר בהוריות שהאוכל ממה שאכל עכבר משכח תלמודו וז"ש לא עברתי ממצותיך שנתתי תרומות ומעשרות כראוי ואין העכברים אוכלים ולכך לא שכחתי.

(ד) בשו"ת דברי חיים (ח"ב יו"ד סי' ס') כתב דלפי פשטות הסוגיא נראה דכל המאכל מביא לידי שכחה ובספר ילקוט אברהם (יו"ד קט"ז סקמ"ה) ביאר דבריו דחיישינן שמא עבר הארס לכל המאכל ובשו"ת מקדשי השם (ח"ב סי' נ"א בהגהות דבר צבי אות ו') כתב כהדברי חיים וכן מבואר בלקט יושר (יו"ד עמוד ט' בשם רבו התרומת הדשן) וז"ל בשר שאוכל ממנו חתול שקורין ק"ץ לא רצה לאכול מאותה חתיכה וכן כבר ופשטיד"א וחתיכות בשר יבש שאכל ממנו עכבר אינו מאכילה לבניו ואפילו אם היה ככר גדול אבל דגים הנקרשים שקורין זאל"ץ-פיש אם אכל עכבר מחתיכה זו אפ"ה אכל מחתיכה אחרת" עכ"ל אך אפשר לדחות דבאמת אין איסור מצד הלכה אלא שנהג כן משום חסידות ובספר יוסף אומץ (דף רע"ג) כתב "מה שרגילין לחתוך מקום נשיכתן לא ידעתי אם קבלה הוא מקדמונים שזהו פירוש הגמרא או שאין חותכין אלא מכח נקיות ומאיסות ואינם רוצים לעשות תיקון ללימוד לכן שומר תורתו ירחק מכל החתיכה שאכל העכבר או החתול ממנה".

(ה) כ"כ במילי דחסידותא (להגה"ק מבוטשאטש על צוואת ר' יהודה החסיד אות נ') "שאין כל החתיכה בכלל רק מקום שבו אכל ממש" וכ"כ בשו"ת מילי דאבות (ח"ה יו"ד סי' ח') ובשו"ת דברי מלכיאל (עו"ד סופי' א') וכן מדייק בשו"ת צור יעקב (ח"ב סי' ט"ז) מלשון הבאר היטב ובשלחן חי (סי' י"ב הערה ג') כתב דמי שיש לו בבית חתול או עכברים וקשה עליו להחמיר בזה מועיל קליפה או גרירה.

(ו) כמבואר לעיל בלשון הלקט יושר וכ"כ במילי דחסידותא (שם) דאף שמונחות בכלי אחד לא שיך כאן צירוף כלי

(ז) יפה ללב (ח"ג קו"א יו"ד סימן קט"ז אות א') דמה לי אוכל מה לי משקה ואם מצינו באוכל שאכל ממנו עכבר דקשה לשכחה ה"ה בשתיה.

(ח) בספר זכרון להגרח"ק מסתפק בזה דאפשר שאין לחוש כיון דבגמרא מבואר רק שאכל העכבר ואף דבלשון תורה ובלשון בני אדם בנדרים שתיה בכלל אכילה מ"מ בלשון חכמים מצינו כמה פעמים שמפרטין אכילה לחוד ושתיה לחוד וכגון לא יאכל אדם תרי ולא ישתה תרי (פסחים ק"ט) וכן אוכלין ומשקין תחת המיטה (שם קי"ד) ועוד מעיר שם דאפשר דבמשקין לא חשיב טפה לחבירתה חיבור לענין זה ונשאר בצריך עיון עיי"ש.

(ט) כ"כ במילי דחסידותא (שם) ובשו"ת מילי דאבות (שם) ובשמירת הגוף והנפש מביא קצת ראיה לזה משו"ת חתם סופר (יו"ד סי' צ"ד) הובא בפתחי תשובה (יו"ד סי' ק"ד סק"ג) דכתב הרמ"א שם בנפל העכבר לשומן דיש להסתפק שמא העכבר היה שם כשעירו עליו שמן רותח והחת"ס שם דן מה הדין אם היה העכבר חי ולכאורה למה לא חיישינן בעכבר חי גם מצד שמא אכל העכבר ממנו ומוכח מזה לכאורה דמספק לא חיישינן עיי"ש. אך לפי מה שהבאנו להסתפק דיתכן דבמשקה אינו נאסר רק באוכל שוב אין מכאן ראיה לאכילה.

(י) בשו"ת מקדשי השם (שם) בהערה ו' מביא המקילים הנ"ל והעיר שלא הביא שום ראיה לזה ואדרבה יש להחמיר בזה לפי"מ שכתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' א') ובקונטרס התעוררות תשובה (במאירי למס' ר"ה) דמי שעושה דברים הקשים לשכחה עובר בלאו של שכחת התורה וא"כ כאן הוא ספק דאורייתא ולחומרא עיי"ש אך כבר הבאנו לעיל שדעת הרבה אחרונים דאין בזה איסור דאורייתא וכמ"ש בספר הזכרון בהקדמה לח"ב כיון דאינו מוכרח שישכח ורק גורם להחליש הזכרון והוא מכוין להנאת עצמו לאכילה משא"כ במבטל ואינו חוזר על משנתו שבודאי ישכח והתם נחשב שמסירם מלבו.

ציון הלוא תשאלי לשלום מחזיק"ד

מהררי ציון וירושלים. בברכה מרובה מלוא חפניים. נברך את מע"כ ידידינו הנכבד בכפליים. באותות ידידות והכרת טובה. מריחוק מקום ומקירוב הלב ברגשי הערכה וחיבה. וענתה זאת השירה. להביע מיטב רגשותינו ממעמקי הלב פנימה. קדם האי גברא רבא ויקירא

איש ירושלים, עינו ולבו כל הימים לימין בני ציון היקרים, עם אלוקי **אברהם**
בונה ירושלים ומחזק בריחי שערינו, אליו ידרשון כל הימים במטי מינך **אברהם**
ראשון למקראי קודש, רב חילו ופועל ידיו תרצה, וה' ברך בכל את **אברהם**
הני כהנא שלוחא דידן ושלוחא דרחמנא, ומצאת את לבבו נאמן ושמת שמו **אברהם**
מענה פיו אלינו הוא תמיד, בכל קראינו לבו פתוח כאולם כאהלה של **אברהם**

יום ולילה לא ישבות למען קהילות הק' יטב לב ברחבי תבל מלא רוח חכמה **יהושע**
הכהן שדעתו יפה כי סמך אהרן ידו עליו, א"ש אשר רוח בו וצו את **יהושע**
ויפקידהו המלך, מלכי רב רבנן, על כל ביתו לא ימיש מתוך האוהל משרתו **יהושע**
שליח עושה שליחתו של מלך בתוככי ירושלים כי הוא ינחילנו את הארץ **יהושע**
עוד בידו וגבורה בימינו, למען קרן הבנין פעיה"ק כי הוא יעבור לפני העם **יהושע**

אי"ש ירושלים
את בנציבין ומצודתך פרוסה על ירושלים

הרה"ח מוה"ר

אברהם יהושע הכהן גלאנץ

הי"ו

מראשי וועד קרן הבנין
דקהלתינו ומוסדותינו פעיה"ק

רוממות קל בגרונו, לרגל שהשמחה במעונו

נישואי בתו הכלה החשובה שתחי'

עב"ג החתן המופלג והנעלה, פאר המדות והמעלה, כש"ת

כמר **אברהם שלמה** הי"ו

בן ידידינו החשוב מוה"ר **יואל ווינשטאק** הי"ו אב"י בקרית מלך רב יצ"ו

יהא רעוא מלפני אבינו שבשמים, שיזכה מע"כ לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ותזכה בכפליים, אורך ימים ושנות חיים, ברב חסד"א, רב הונ"א, רב חיי"א ורב נהור"א, דורות ישרים יחזה עיניך כולכם אהובים וברורים, כי שכר הוא לך חלף עבודתך הכבירים, למען עדת ישרים, עדי נזכה לקבל פני מלכא משיחא ומלכינו רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו בב"א.

המברכים בברכת ציון וירושלים

הנהלת הקהילה • וועד קרן הבנין
הנהלת המוסדות
הנהלת מפעל צדקה וחסד
פעיה"ק **ירושלים** תובב"א

נ"ט בר נ"ט [א]

מאכל פרווה שקיבל טעם מבשר או חלב לאכול עם מין שכנגד

מבוא, לדין נותן טעם בר נותן טעם[1]: תבשיל פרווה שהתבשל בקדירה בשרית נקיה, אין התבשיל מקבל טעם הראשון של הבשר. אלא מקבל רק טעם השני של הבשר. שהרי טעם הראשון היא הבלוע בקדירה, וטעם השני מהקדירה למאכל. טעם זה נקראת בפוסקים נ"ט בר נ"ט, דהיינו שהוא בר [בן] נותן טעם, דהיינו טעם שני. ולכן יש בזה כמה וכמה קולות באופן אכילתו עם חלב. כאשר יבואר אי"ה במאמרים הבאים.

מקור הדין: בגמרא (חולין קיא:) נחלקו רב ושמואל בדגים [מאכל פרווה] שעלו בקערה של בשר [והדגים רותחים, שנתנו בקערה צוננת של בשר] לשמואל מותר לאכלם בכותח[2] [מאכל העשוי מחלב], משום דהוי נ"ט בר נ"ט. פירוש הבשר נתן טעם בקערה, והקערה נתן טעם בדגים. ויש שני נתינת טעם קודם שבא לכלל איסור. ולרב אסור לאכלה בכותח, אף דהוי נ"ט בר נ"ט, משום דס"ל נ"ט בר נ"ט אסור. ולהלכה קיי"ל כשמואל לקולא. וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן צה ס"א).

טעם ההיתר דנ"ט בר נ"ט

הטעם שמתירין דגים שעלו בקערה לאכול עם כותח משום דהוה נ"ט בר נ"ט, מצאנו שני טעמים בדבר.

דעת הרמב"ן (הובא בב"י יו"ד סימן צה ס"ג) דטעם הבשר שבתוך הדגים עדיין לא נקלש, רק שאינו יכול לתת טעם בכותח, משום דבכותח הוי כבר טעם שלישי והוא קלוש. והוקשה הרמב"ן דלפי זה הרי טעם החלב נבלע בתוך הדגים, וא"כ יהא הדגים אסור באכילה. ומתרץ הרמב"ן דאיסור דבשר בחלב לא הוי רק כששניהם יכולים ליתן טעם זה בזה. ובנידון דידן כיון שאין הבשר שבתוך הדגים יכול ליתן טעם בתוך החלב, אף שהחלב נותן טעם לבשר שבדגים לא הוי איסור בשר בחלב.

---

1 הנה איסור בשר וחלב היא גם על 'טעם' בשר וחלב, משום טעם כעיקר. וכגון ירקות שבישלו עם בשר וקיבלו טעם בשר אסור לאכלם עם חלב. משום דהוה נ"ט אחד, ואסור. ורק כאשר יש לפנינו רק טעם השני כגון מאכל פרווה חם שהונח על כלי שבלוע בו טעם בשר, והטעם הבלוע בכלי ויצא מהכלי אל המאכל, הוא נקרא נ"ט בר נ"ט, ובאופנים מסוימים מותר לאכלו עם חלב.

2 כתב הט"ז (שם סק"ג) "ואין לדקדק דמשע מכאן דדוקא עם חלב אסור הדג, אבל בפני עצמו שרי, הא יש בו איסור משום סכנה, כמו שכתוב סימן קי"ו שיש סכנה אם נתבשל דג עם בשר, דכאן לא נחית לדין זה, אלא במה שנוגע לענין נ"ט בר נ"ט. וכ"כ רש"ל בפרק גיד הנשה (סימן טו). אלא שבאיסור והיתר הארוך (כלל לט) כתב וז"ל, וכן כל דבר שהוא משום פליטת כלים אין אוסרים מבשר לדגים בדיעבד משום סכנת דבר אחר, דהא מתיר בגמרא דגים שעלו בקערה רותחין של בשר. וצ"ע לפי מה שזכרתי כאן. אבל מה שאמרו בזה דגים שעלו בקערה וכו' יש ללמוד מזה שאין סכנה באכילת דג שיש בו טעם בשר, במה שנתבשל בכלי יומו של בשר, דהא אמרינן בגמרא (שם) דהרבה אכלו דגים שעלו בקערה כו'. ועיין סימן קיו מה שכתבתי שם".

אמנם דעת התוס' (זבחים צז. ד"ה ממתין) דטעם הבשר הבלוע בדגים, שהו כבר נותן טעם שני, כבר קלוש ואין יכול לחול עליו שם איסור. ולכן לא נאסר הבשר שבדגים מהחלב שנכנס בו. וכן דעת רוב הראשונים בטעם ההיתר.

נ"ט בר נ"ט דאיסורא

ומבואר בראשונים[3] שהקולות של נ"ט בר נ"ט היינו דווקא בנ"ט בר נ"ט דהתירא, כגון במאכל פרווה שהתבשלו בכלי של בשר, דעדיין היתר הוא, אמנם בנ"ט בר נ"ט של איסור, כגון שבישל מאכל היתר בכלי שבלוע בו איסור נבילה, לכו"ע המאכל נאסר, ואפילו יהיה אלף נ"ט. וטעם הדבר שבדבר איסור, איסורו נמשך אף בטעם קלוש היוצא ממנו, ולכן טעם האיסור הבלוע בכלי יצא ונכנס במאכל אחר, אע"פ שהטעם נקלש עדיין לא פקע איסורו, וכיון שכבר חל עליו שם איסור ממילא לא פקע ממנו.

אמנם בנ"ט בר נ"ט דהיתרא, כיון שנקלש הטעם אינו חשוב שיחול עליו איסור חדש.

---

3 הובא בבית יוסף (שם סוף ס"א) בשם הר"ן הרשב"א וכתב ונראה שדעת כל הפוסקים שוה לזה.

מכתלי הלשכה

אות יו"ד היא אות הקטנה שבאותיות. ולכן בכל שינוי קטן יכול להשתנות לאות אחרת, כגון ו' ר' ל' ח' כ. ולכן יש ליזהר במיוחד באות יו"ד. וכבר המליצו על זה, **שבאות יו"ד אסור לשנות אפילו כקוצו של יו"ד.**
ונביא כאן כמה וכמה דוגמאות

וימו

האריך רגל היו"ד בתיבת 'וימי', ודומה לאות וא"ו, ופסול.

והיה היום ונתתי

הרחיב ראש היו"ד של תיבת 'והי' 'היום' 'ונתתי', ודומה לאות רי"ש, ופסולה.

והיו היום ובשערין

עשה התג עבה וגדולה, של תיבות 'והיו' 'ובשערין' 'היום' ונראית כאות למ"ד קטנה, פסולה.

וצתתי

עשה העוקץ ר"ת ארוכה כמו רגל הימיני והרי היא עבה, ודומה לאות חי"ת, ופסולה.

היום

עיקם רגל ימיני למטה לצד שמאל, ודומה לאות כ"ף, ופסולה.

בית המדרש
ד'קהל יטב לב
שכונת רמה ב'

בית המדרש
ד'קהל יטב לב
שכונת רמת אברהם

ויתן לך את ברכת אברהם

ברכה שירה ותהילה, נברך בשמחה וגילה, בשם כל חברי קהלתינו ותלמידי מוסדותינו יחדיו כלולה, ובשם כל סניפי הקהילה, לרגל שמחת ידידינו בריח קהלתינו ועמוד הפעולה

ארשת שפתינו, כטל יזלון מעומק לבינו, לכבוד האי גברא יקירא אחד הוא **אברהם**
ברכה לראש משביר אשר צדקות אהב, מאיר לעולם כולו בנדבות לבו מגן **אברהם**
רדף צדקה וחסד וידו פשוטה, ראשון לכל דבר שבקדושה, וישלח את ידו **אברהם**
הוד והדר פעולותיו לקדשי בית חיינו, מושיט שבט עזרתו כמדתו של **אברהם**
מה רב פעולותיו לעמוד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו שליט"א, ויאמר הנני **אברהם**

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר אברהם בראך הי"ו

מראשי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

יו"ר וועד קהל ומוסדות יטב לב בית שמש – בארה"ב

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

יום שמחת נישואי בנו בשעטומ"צ

הבה"ח **אפרים פישל** ני"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי'

בת ידידינו הרבני הנכבד ר' **ברוך יהודא פריעדמאן** הי"ו

מנכבדי קהלתינו בוויליאמסבורג יצ"ו

ממעון הברכות יתברך ברוח עוז וגבורה
זכרה לו אלקי צדקת מעשיו כלילת תפארה
לראות רב נחת מכל יו"ח יחד בחבורה
טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו בתדירה
ויגן עליו זכותים נשגבים של הרמת קרן התורה
בשמחתך תשמחינו ובקרוב יקובץ שה פזורה

הטרוכים בכבוד והוקרה

הנהלת הקהילה – הנהלת המוסדות
הנהלת הכולל

ו' אלול

הגה"ק רבי יקותיאל יודא טייטלבוים זי"ע

בעל "ייטב לב"

רבינו נולד בשנת תקס"ח לאביו הרה"ק רבי אלעזר ניסן אב"ד דראהביטש, בנו יחידו של מרן רבינו משה איש האלקים בעל 'ישמח משה' זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רויזא בלימא ע"ה בת הגאון רבי אהרן זצוק"ל אב"ד חאדרוב מתלמידי הרבי ר אלימלך מליזענסק זי"ע, במגילת יוחסין שערך הגה"צ רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים חתן רבינו ובן אחיו, מביא את אשר שמע מפי זקנתו הצדיקת, אם רבינו, שסיפרה "אשר איזה שנים אחר נישואיה היתה שכולה מבנים רח"ל, שנעדרו בעודם קטנים, והיה להם צער גידול בנים רח"ל, ופתאום בא מכתב מאת חותנה הגה"ק ה'ישמח משה' זללה"ה וכתב, לאשר כי יש לה אב זקן שהוא הגאון מו"ה יקותיאל זלמן זללה"ה, שהוא זקנה, והיה אב"ד הראשון דק"ק דראהביטש, על כן תשתטח על קברו ותבקש רחמים שם, ותבטיח לו כאשר תלד בן זכר תקרא אותו על שמו, וכן עשתה כאשר צוה לה, ונולד לה בן וקראה את שמו 'יקותיאל יהודא' ה"ה רבינו הייט"ל ומוסיף "ואולי הוסיפה לו השם 'ליב' על שם זקינה ר' ליבלי חסיד מלבוב" [תהלה למשה, ועיי"ש ובהערות אודות גדלותם וצדקתם של צדיקים וקדושים אלו] בהיותו כבן עשר שלחו אביו הקדוש אל זקינו מרן ה'ישמח משה', ועל ברכיו נתחנך ונתעלה, אחר שזקנו הק' לא זז מחבבו, השפיע עליו מחכמתו וקדושתו ומסר לו רוב תורתו, כפי שתחזינה עינינו בספריו הקדושים, שמרבה להביא משמו אמרות טהורות ופסקי הלכה. לימים זכה להתעסק בקדשים, לסדר כתבי זקנו ולהעלותם על מזבח הדפוס. ואמנם זקנו נחשב עליו כרבו המובהק. כן היה מרבה להסתופף בצל צדיקי הדור הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ והרה"ק הרבי רבי הערש מרימינוב, ולימים אצל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא, ומרן הקדוש מצאנז, ועוד מצדיקי הדור, זכות כולם יגן עלינו. בהגיעו לפרקו בנה את ביתו עם הצדיקת מרת רחל בת הרה"ק רבי משה דוד אשכנזי מטאלטשווא זי"ע, והיה סמוך על שולחן חותנו, שהראה לו חיבה יתירה [כפי שניתן לראות מצוואתו הק' שנדפסה בראש ספרו 'באר שבע'], ובאהלו המית עצמו על התורה ועל העבודה, למרות הדחקות העצומה שהיתה מנת חלקו, ונוראות מסופר על כך, כשהיה בן כ"ה שנה, בשנת תקצ"ג, נקרא לכהן כאב"ד סטראפקוב. שם הקים את ישיבתו הראשונה, בה הרביץ תורה למאות תלמידים. בשנת תר"א, עם פטירת זקינו מרן ה'ישמח משה' בכ"ח תמוז, הוכתר למלאות מקומו באוהעל. ברם לא ארכו לו שם הימים, גלל גודל ההתנגדות שם לדרך החסידות, כפי שמספר על כך הרה"ק רבי מענדל מדעעהש בעל 'מעגלי צדק' במכתב לאחיו הרה"ק רבי חיים בצלאל (בעל 'דרך יבחר') עד שמחמת מלשינות נאלץ לברוח מן העיר בערב ר"ה שנת תר"ז, ובהוראת והמלצת הרה"ק מצאנז נתקבל לכהן בק"ק גארליץ. לאחר הסתלקות אביו הגדול בח' תשרי תרט"ו, נסע לדראהביטש למלא מקומו (ונז' בשו"ת שו"מ מהדו' רביעאה ח"א סי' כ"ד) אך גם שם סבל מרדיפות שונות, ובשנת תרי"ח עבר לכהן פאר כרב ואבדק"ק סיגוט, בה כיהן כ"ה שנה, עד עת פטירתו. תיכף אחר ביאתו שם הקים בה ישיבה גדולה, ועד מהרה היתה סיגוט לתל תלפיות, ותלמידים הרבה למאות ולאלפים נהרו אליה לקבל תורה וחסידות מפי הצדיק השוכן בקרבה. משם הפיץ אורה זו תורה, ועמד בעוז על משמרת חומת כרם בית ישראל לבל יחדרו דרכה זמורות זרות. המוני בית ישראל, ובהם אדמו"רים וצדיקים מפורסמים, באו להסתופף בצל קדשו, להנות ממנו עצה ותושיה ולהתברך בדבר ישועה ורחמים, בהיותו נודע כעמוד צלותהון דישראל ופועל ישועות בקרב הארץ, זאת בנוסף לתשובות הרבות אשר השיב בדבר ה' זו הלכה לרבני וגאוני דורו, אשר הביאו אליו כל הדבר הקשה, ונקבצו ובאו לרוב בספריהם ובספר תשובותיו 'אבני צדק'. בליל שב"ק, ו' אלול תרמ"ג, באמצע תפילת ערבית, באמרו התיבות "על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך", יצאתה נשמתו הטהורה ועלתה למרום, לדאבון כל בית ישראל. תולדותיו אחריו, המה הקדושים אשר בארץ, בניו רבי אברהם אהרן אב"ד קאלבסוב (חתן הרה"ק ר יחיאל מקאלבסוב בהרה"ק רא"י מראפשיץ), בנו ומ"מ מרן בעל קדושת יום טוב, בנו רבי משה יוסף אב"ד זבארוב סטראפקוב ואוהעל, (חתן הרה"ק ר' דוד מקשאנוב בן מרן הקדוש מצאנז), בנו רבי אליהו בצלאל אב"ד טעטש (חתן הרה"ק ר פנחס יוסף שפירא, חתן ה'תורת חיים' מקאסוב). וחתניו רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים אב"ד ווואלאווא בן אחי רבינו הרה"ק רבי שמואל מגארליץ, הרה"ק רבי ברוך מגארליץ בן מרן הק' מצאנז, הרה"ק רבי משה מראזווואדוב בהרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב. זצוקק"ל וזכי"ע. כן השאיר אחריו ברכה לדורות, חיבוריו הקדושים ייטב לב עה"ת על שמו נקרא, ייטב פנים על המועדים, שו"ת אבני צדק על ד"ח השו"ע, רב טוב עה"ת (ר"ב טוב ע"ש אמו מרת ר'וזא ב'לימא) זי"ע

יברכך ה' מציון

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורנו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכותינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדותינו חק' במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

אשר זעליג בלייך

הי"ו

עסקן נמרץ לטובת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה השורה בביתו

אירוסי בנו החתן משה יצחק נ"ו למז"ט

והברכה אחת ברינה וצהלה, מחותנו אבי הכלה, לידידינו הנכבד והנעלה,
עומד לימין מוסדותינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, כש"ת

הרה"ח ר' **יעקב אליעזר ווערצבערגער** הי"ו

מראשי וועד החינוך דמוסדותינו קרית יואל

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די'
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותבונן עיר קדשינו, בביאת גואליט, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר גבאי יאקאן

בשם הנהלת המוסדות

בעיה"ק ירושלים תובב"א

נתמלא הבית אורה

כשהי' בן י"ד שנים שלח אביו הרה"ק רבי אלעזר ניסן זללה"ה קויטיל להרה"ק הרבי מלובלין זללה"ה כשקרא החוזה שמו של הייטב לב אמר "עס שיינט עס שיינט".

ישמח משה במתנת חלקו

"שבאם שיהי' באפשרי שתקבע אהלך כעת אצל אחיך הרב הגדול החריף ובקי ותמים במעשיו ני"ו, הי' טוב מאוד מאוד, רק באופן ובתנאי שתשמע לקולו בכל אשר יאמר כי הוא זה, ואל תט ימין ושמאל מדבריו, כי אז תצליח בעזה"י את דרכך ואז תשכיל, כי אחיך נ"י הוא איש נבון ומשכיל ומתון, וכל פינותיו לשם שמים, ומשתוקק מאוד מאוד לזכות לכל איש ישראל אשר יוכל לזכותו, ומכ"ש לאחיו אשר כנפשו".

מרן בעל ה'ישמח משה' ז"ל

במכתב מי"ג שבט תקצ"ה, לנכדו רבי שמואל אב"ד גארליץ ז"ל, אחיו הצעיר של רבינו ה"ייטב לב', [מן הנכון לציין שמרן הייט"ל ז"ל היה אז אבר"ך בן ז"ך שנה]. נדפס בראש ספר ישמח משה על מועדים, ובספר 'מליצי אש' (כ"ב אב)

בחבורתא קדישתא

פעם אחת בל"ד בעומר, עת התכנסו צדיקי הדור ברימינוב אצל הרה"ק רבי צבי הירש, לכבוד יומא דהילולא של הרה"ק הרבי רמ"מ מרימינוב זי"ע, והיו שם הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זקן החבורה, הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ ועוד, ובעיצומה של סעודת הילולא הסתודדו ביניהם בסוד שיח שרפי קודש, ובלשון חסידים נמסר שהצדיקים התקשרו אז בחבורה אחת והתנו ביניהם שכל מי שיבוא לעלמא דקשוט לאחר אריכות ימים ושנים, יצאו האחרים לקראתו לקבל פניו. באותה שעה עמדו בחוץ הרה"ק ר' שלום מקאמינקא והרה"ק מצאנז והרה"ק ה"ייטב לב', שהיו עדיין אברכים צעירים ולא הרהיבו להיכנס לפני ולפנים. לאחר מכן, כשהבחין בהם הרה"ק מיערוסלאב פנה אליהם ואמר: אם אברכים אלו יעמידו על השולחן 'מעד' גם יוכנסו להאי חבורתא. מובן שאלו מיהרו לעשות כדבריו. עובדא מופלאה זו, שמובאת בכמה מספרי חסידים קדומים, מזכירה רבינו בשו"ת 'אבני צדק' סי' כ"ב "וזכורני מנעורי שכך נזרקה מפי החבורה באסיפת חכמים זה זמן רב בהיותנו על הי"צ ברימאנאב ביום ל"ד בעומר" וכן נזכרה באזהרות שכתב נדפסו בהגש"פ מראה יחזקאל עי"ש. [י"א שפע"א טרם פטירתו לחה"ע היתה דעתיה של מרן ה"ייטב לב' בדיחא, והתבטא אז, שהוא הרויח ב"עסק" זה יותר מכולם, יען כי הוא היה זעירא דמן חברייא והאריך ימים על פני כולם, ואליו יבואו הכל לקבל פניו]

ופעם אחת בהיותם ברימינוב איתרמי שראהו הרה"ק מראפשיץ זללה"ה בעת שינתו, ונענה הרה"ק מראפשיץ ז"ל האתם יודעים מי זה השוכב כאן, וענה בעצמו "א בארג סיני" ליגט דא.

פאר וכבוד

דמות דיוקנו של רבי

זכה וזיכה את הרבים, הרבין תורה בישראל והעמיד תלמידים לאלפים תלמידי חכמים ויראי השם, וכל רואיהם יכירום כי המה מתלמידיו הקדושים, ולא נוכל להעריכם על הגליון גודל אהבתו בהשגחה רבה על התלמידים שיגדלו ויהיו לאנשים בתורה ויראה ללמדם דרך ה', שיזכו לעצמם וישתדלו לזכות את הרבים ללמוד וללמד, והי' להם לאב רחמן ונשאם על כנפיו כאשר ישא האומן את היונק, והשגיח עליהם בפרטיות שילמדו תורה בקדושה וטהרה והשתדל למצוא עזרם סמוך לפרקם, כמה וכמה אלפים הוציא על תלמידיו להיות צדיק מושיע להם בכל צרכם, והי' פתחו פתוח בכל עת לתלמידיו ואף לקטן שבהם אשר הי' לו דבר הן בלימודו הן בשאר צרכיו, ובא אליו כבן לאביו, וכמעט רגע לא הסיר דעתו מהם, חקר ודרש בכל עת אחרי התנהגות תלמידיו בביתם בינם לבין עצמם, ופ"א אמר לתלמידיו באמצע לימוד האם תדמו כי לא אדע מה מעשיכם אף בהסתר אשר אין עין בשר ודם רואה, הלא פניכם תענה ותאמר אף הרהורי לבבכם, כי הוא חרוט על צורתכם, וקורא אני מעלליכם מעל פניכם, וסוד ה' ליראיו, אך אקוה כי תורתי תאיר לכם מחשכת הלילה ולילה כיום יאיר בנר מצוה ותורה אור, וכל התלמידים כשמעם דברי קדשו אחזם רעדה ופלצות יבעתוהו אשר דבריו חוצב להבות אש וכחצים שנונים ירדו חדרי לבבם, ותיכף ומיד התחיל להביט בהם בפנים שוחקות וצהלו פניו, אשר שמחו וגילו ברעדה תלמידיו היקרים,

חתנו הגה"צ מוואלאוויא ז"ל בספר תהלה למשה

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים וסיפורי נפלאות וישועות

פועל ישועות בקרב הארץ

"ראיתי מעשה נפלא אצל כ"ק רבינו הגאון הגדול בעהמ"ח ספר "ייטב לב, עת זכיתי להסתופף בצל קדושתו בחג השבועות שנת תרמ"א, ואז היתה צרה גדולה לישראל אודות עלילת הדם בט'עסלאר. ובעת שישבנו על הסעודה של יו"ט בא אחד לבית המדרש בפנים צוהלות ובשמחה ומכתב– העת בידו, בבשורה טובה אשר גוף הנערה הערלית, אשר בעבורה העלילו האויבים, נמצאת מתה בנהר

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

אמונה היינו דייקא למעלה מראיה והשגה

ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וגו'. והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. אבל אנו יושבי תבל ושוכני ארץ קרוצי חומר, נבוא לבחינת השגה על פי דרכים שונים: א, בבחינה שמיעה וקבלה מאבות לבנים כו'. ב, ע"ד המחקר, שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. ג, בעשותו יתברך נוראות לעינינו נסים ונפלאות עד אין מספר כו'. ולכאורה מי שמשיג בחקירתו מכח השכל, וכל שכן מי שרואה עין בעין נסים ונפלאות, שוב אין צריך לאמונה וקבלה כלל. אבל האמת, סוף דבר הכל האמונה והקבלה, כי אם יספיק במעט אשר השיג בשכלו או מכח שראה בעיניו ישועות גדולות נסים ונפלאות, הרי הוא ח"ו נותן קצבה לגדולתו, לפי קוצר השגתו וראייתו, ובאמת השי"ת רם על כל רמים נשא על כל נשאים לגדולתו אין חקר, רק העיקר לשמוע ולהאמין יותר ויותר ממה שהשיג וראה בעיניו, כי גדולתו ית' בלתי תכלית ואין סוף. וזה אצלי מה שנאמר באברהם: "הבט נא השמימה" וגו', ואמרו (בר"ר מד, יב) אין הבטה אלא מלמעלה למטה, מלמד שהגביהו הקב"ה למעלה מכיפת הרקיע, ואם כן ראה גדולתו ית' בגבהי מרומים עין בעין, ואחר כך אמר כי לא הספיק בראיה זו, כי אם שבא למדריגת "והאמין בה', שהאמין בה' שלגדולתו אין סוף ואין מספר וחקר, ויותר ממה שראה בעיניו, ועל זה: ויחשבה לו השי"ת צדקה.

מעלת בני עליה הוא שאין מחשבין עצמן לכלום

ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים. "הנה, עינינו רואות, דמי שעובד ה' באמת, נראה בעיניו כי איננו כלום, ולמה נחשב הוא, ומי לנו גדול ממשה, ואעפ"כ אמר 'ונחנו מה'. ומי שאינו עובד ה' באמת, ידמה בעצמו בעיניו לאדם חשוב. והטעם, איתא בספרים, כי ידוע שכל מצוה שהאדם מקיים בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא (תיקו"ז כה:), ואם כן נשארת המצוה כאן למטה, ולכן נדמה בעיניו שעשה מצוות ומעשים טובים, אמנם מי שעובד ה' באמת בדחילו ורחימו, הרי המצוות שלו פורחות לעילא, ולא נשאר פה מאומה, ולכן נדמה בעיניו כאילו לא עשה כלום (עי' 'באר משה' פר' נח עה"פ ויהי מקץ ארבעים יום בשם הבעש"ט). והנה, ידוע שבני עליה נקראים בשם "אדם", והמון עם מכונים בשם "בהמה" (חולין דך ה), וזהו שאומרים בתפילה: "ומותר האדם (בני עליה) מן הבהמה (המון עם) אין" במה שהם מחזיקים עצמם כ"אין". וזהו שאמר: "ויתהלך חנוך את האלקים "ואיננו" כלומר, שהיה נחשב בעיניו כאין, ולא היה חשוב בעיניו למאומה, ואמר הטעם: "כי לקח אותו אלקים", כלומר, כל מצוותיו ומעשיו הטובים לקח אלקים למעלה, שהיו פורחות לעילא ולא נשאר אצלו מאומה.

טהיי"ם, בגוף שלם בלי שום פצע וחבורה, ונתגלה השקר של העלילה. ונעשה שמחה גדולה בין כל המסובין. אולם רבינו הקדוש הנ"ל לא הראה שום אות של שמחה, אדרבה, הלבינו פניו כאיש מרעיד ומפחד ודואג ועיניו לשמים, ובמעמד זה היה בהמשך איזה רגעים. ואח"כ פתח פיו הקדוש ואמר: כתיב (שיר השירים ד, ח): 'תשורי מראש אמנה', ויש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל 'עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא'. וקשה כפל הלשון 'עתידין לעתיד לבא'. ותירץ השל"ה הק' דהכי פירושו, דהנה, אם אומרים ישראל שירה על הישועה שבאה כבר, אין זה רבותא כל כך, כי אם לא יאמרו אזי הם כפויי טובה, אבל המאמין האמיתי הבוטח בה' אומר שירה גם קודם שבאה הישועה, ע"ש הישועה שבוודאי תבא מאת ה', ובעת הגאולה שיתבער רוח הטומאה מן העולם אז ודאי כן יהיה בישראל. וזהו שאמרו בגמרא: 'עתידין ישראל שיאמרו שירה לעתיד לבא' כלומר על הישועה שעתידה לבא, אף שעדיין לא באה. וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה: 'תשורי מראש כלומר, קודם ביאת הישועה 'אמנה' מכח האמונה שתבא. לכן גם אנו נאמר שירה על הישועה העתידה לבא. וצוה לנגן את הקפיטל קי"א בתהלים 'הללוי–ה אודה ה' בכל לבב'. אחד כך באמת נתהוה כן, שזאת לא היתה עדיין הישועה, אדרבה, גדלה הצרה כי הגדיל אויב, ושונאי ישראל עשו בשקר, אשר אם הנערה וכל רואיה שהכירו אותה מקודם ואמרו שזו היא הנערה הנאבדה, והם פעלו אצלם על ידי איומים הרבה וכדומה שיחזרו מדבריהם ויאמרו כי אין זאת, וע"י מכות ויסורין שאין לשער פעלו אצל אנשים שיעידו שקר, אשר גויית המתה זו הביאו ישראל ממקום רחוק כדי להטעות את בעלי המשפט שדנו על זה, והצרה הלכה וגדלה עד מאוד, עד שנתקיים בנו 'והיו חייך תלואים לך מנגד', עד שריחם ה' עלינו ועל כל ישראל עמו, ועל ידי שלוחי דרחמנא, הם המליצי יושר, ועל ידי הרופאים היותר גדולים מעיר הבירה, נתגלה אצל המשפט שבאמת זו הנערה הנאבדה, ואותם שישבו במאסר יותר משנה ביסורים גדולים נפדו ממאסריהם, ונתגלה השקר של העלילה, וכל האויבים שהיה להם חלק בעלילה זו היתה להם מפלה רבה מאת ה' מן השמים עד שנאבדו מן העולם בבוז וקלון רב. כן יאבדו כל אויביך ה', ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

ובמעשה זה יבואר מה שהביא החיד"א בספרו "נחל קדומים" בשם רבינו אפרים לבאר סמיכות תחילת פרשתנו לסיום הפרשה הקודמת ואתה תבעך הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'. כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו. וכתב: כי תעשה הישר וסמיך ליה כי תצא שצריך לומר שירה על התשובה; 'הישר' אותיות 'שירה' וכן כתיב ביהושפט (דה"ב כ, כב): 'ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב' וגו', עכ"ל. וצריך ביאור לכאורה, דאיך שייך לומר שירה קודם התשועה בשעת יציאה למלחמה. ברם על פי דברנו תתיישב היטב תמיהה זו, דבאמת צריך לומר שירה על התשועה קודם שבאה, והיינו מכח האמונה, ובזכות זה באמת תבא הישועה. וזהו שאמר: 'הישר כי תצא למלחמה על אויביך' ובזכות זה 'ונתנו ה' אלקיך בידך' וזהו שנאמר גם כן ביהושפט 'ובעת החלו ברנה כלומר, שאמרו שירה בראש"ש בשעת היציאה למלחמה מכח האמונה שתבא הישועה, ולכן 'נתן ה' מארבים' וגו'.

נפש יהונתן

כי הלבישני בגדי ישע

הגה"צ מווייטצען ז"ל בהקדמה לספרו מקדשי ה' (ח"א, שער מחמדים אות י"ב, דף י"ז ואילך) מספר נסים ונפלאות שהיה לו בעת המלחמה הנוראה, שתלה בזכות שלבש העטרה מטליתו של הייטב לב זי"ע, וזה לשונו שם: אמרתי לספר לדורות נס ופלא שהי' לי בשבוע האחרון טרם כלות המלחמה, הנה על הטלית שלי הי' העטרה של כ"ק זקיני הגאון הקדוש מסיגעט זי"ע בעהמח"ס ייטב לב, אשר קבלתי במתנה מכ"ק חותני הראשון הגה"צ מלימאנוב ז"ל, וכמובן שהיתה יקרה לי מאד מאד, ובעת שהרוצחים הוציאו אותי ואת ב"ב מביתי חוצה להוביל לאושוויטץ, לקחתי בידי הטלית עם העטרה הנ"ל, בהיות לבי בטוח שתהי' לי לסגולה ושמירה, שכל זמן שהנני מתעטף בו הנני שמור מן המזיקין ומכל מיני פורעניות המתרחשות לבוא לעולם ועל כן היתה כל מגמתי ושאיפתי בשעת הרס עולם להתעטף בטלית זו, בכדי להנצל מחרב הרוצחים השפלים ימ"ש. אמנם כשנלקחנו למחנה אושוויטץ לקחו מכולנו את כל חפצינו, וממילא הוצרכתי בעל כרחי להפרד גם מטליתי עם העטרה אהובי לדאבון ושברון לבי ונפשי, ותיכף בבואי למחנה העבודה חקרתי ודרשתי על המקום שהחפצים והבגדים מונחים שם ועלה בידי להגיע למקום הלז בתואר לעבוד שם לסדר החפצים טובים אשר שלחו משם למדינתם, (מאוישוויטץ שבפולין לדייטשלאנד) ובתוך העבודה מצאתי גם הטלית שלי, ובקושי גדול עלתה בידי להכניסו להבלאק שהייתי שוכן בתוכו, אך היות שבתנאים שבמחנה עם השומרים הקאפו"ס הרשעים לא הי' שום אפשרות להיות בטלית גדול כזה אפי' תחת הבגדים, ובכן חתכתי אותו ועשיתי ממנו טלית קטן, ואותו לבשתי מאז כל הזמן, עד איזה ימים טרם השחרור הסופי ע"י האמעריקאנער. וגם לבישת טלית קטן כזה היתה כרוכה פעמים בסכנה, מפני שכולנו היינו מלובשים במלבוש השוה לכל אסירי המחנה, וע"י לבישת טלית קטן כזה התנפחה צורתי החיצונית, והי' ניכר השינוי, ואם היו תופסים אותי בצורה כזה הייתי עלול לקבל עבור זה מכות רצח, עד לנפוח נשמתי ח"ו. וכך אירע פ"א כשיצאתי מבית המרחץ, ועמד ראש השומר "פעניקס" ימ"ש שהי' ראש, ועבור חטאיו קבל תפיסה לכל ימי חייו, ועתה נתמנה לשומר עלינו, וכאשר הביט בנפוח היתר שגרם הטלית קטן שלי צוה עלי לגשת אליו בכדי שיוכל לברר מה גורם לכך, ובמששו את בגדי מצא הטלית קטן שלי, ומיד חמתו בערה בו כי מעולם לא ראה בגד בצורה כזה, ושאל אותי מה זה ועל מה זה, וכדי שלא יחשב שגנבתי זאת אמרתי לו שזהו מלבוש אלוקי "איין גאטטע'ס קלייד" שהבאתי עמי עוד מביתי, והתחיל תיכף ומיד להוריד על ראשי ועל גופי מכות רצח בזעקות גדולות עלי, וצוה עלי בא אתי להחדר שלי, ושמה אלמוד אותך קצת אודות הרבש"ע. בשמעי את הפקודה הנוראה הזאת הסתמרו בי שערות ראשי, כי כל אחד הי' יודע את הפירוש של אותה פקודה מן הראש הצורר הזה, שפירושה ח"ו מות בטוח תחת ידיו הגסות ע"י מכות רצח אכזריות. אולם מה יכולתי לעשות, נאלצתי ללכת אחריו לחדרו, ושם התחיל בהכאה חדשה מלא כעס ורציחה (ומאריך שם בפרטי המעשה ומסיים אשר זכות החפץ דקדושה של זקינו הק' חפפה עליו ופתאום התחיל הצורר לדבר עמו ואחד דין ודברים נשא חן בעיניו ואמר לו:) תוכל ללכת מכאן לשלום, ומהיום והלאה תוכל

הבכיה והתפילה על הגאולה יהיה בשמחה

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וגו', "לפנות ערב" ב' במסורה: כאן, ואידך "והיה לפנות ערב יהיה אור". יש לרמז בפירוש המסורה על פי מה ששמעתי ממוזלה"ה (מרן בעל 'ישמח משה' זי"ע) כי רבינו הקדוש מלובלין ז"ל הורה לו הדרך ילך בו, ואמר לו: הגם כי נאמר בשו"ע (או"ח סי' א' ס"ג) ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמר החכם (חובת הלבבות שער הפרישות) הפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו, וגם בעת שאומר [תיקון] חצות בבכי ותחנונים ופלגי מים, עכ"ז ראוי להיות בשמחה באותו שעה, והוא עפ"י משל למלך שנשבה והגיע לעמוד ולפוש אצל אחד מאוהביו ומיודעיו, וכראותו את המלך במעמדו בשביה, הלך ובכה, עכ"ז שמח כי המלך נתאכסן אצלו. והנמשל מובן. ואיתא במדרש על מה שאמר יצחק אבינו: "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה" וז"ל: "מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי; 'ראה ריח בני' הרי בנוי, כדכתיב 'ריח ניחוחי תשמרו'; 'כריח שדה' הרי חרב, כמד"א ציון שדה תחרש; 'אשר ברכו ה" בנוי ומשוכלל לעתיד לבא, כענין שנאמר (תהלים קלג, ג) "כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם". וזהו הרמז: "ויצא יצחק לשוח בשדה להתפלל, בשביל שראה חורבן ביהמ"ק וציון שדה תחרש, "לפנות ערב", ובודאי הרבה בבכי ותחנונים ופלגי מים ירדו עיניו, ועכ"ז היה בשמחה, כי כן מורה שמו יצחק, שהוא לשון צחוק ושמחה. וזהו רמז המסורה: "והיה" לשון שמחה (ברר"ח מב, ג), "לפנות ערב" בעת שהתפלל יצחק, הגם כי "ירחץ במים", בבכי ודמעות, עכ"ז היה בשמחה.

אין נתבע מהאדם רק לעשות מה שבכחו לעשות

כי תשא את ראש וגו' ונתנו איש כופר נפשו לה' וגו'. זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש וגו' מחצית השקל תרומה לה' ענין מחצית השקל הוא, לרמז כי עיקר עבודת האדם הוא, לשעבד מחשבות לבו וכל חושיו וכחותיו ותנועותיו להשי"ת, ועליו לעשות התחלת העבודה, אבל גמרה הוא בידי השי"ת, על דרך "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ואלמלא הקב"ה עזרו לא היה יכול לו" (סוכה נב:) וכן אמרו ז"ל (שבת קד.) "הבא ליטהר מסייעין אותו". נמצא, שהאדם אין צריך לכפרה כי אם על מה שלא התחיל כלל להיכנס בגדר העבודה, כי אלמלי היה מתחיל ובא ליטהר, אזי היה הקב"ה גומר את המלאכה. הרי שעבדות האדם היא רק מחצה, וכדי לכפר על מחצית זה, מה שלא נכנס לבחינת 'מחצית' כלל, על כך אמר: "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל" וגו'. ומפרש הכתוב למה צריך כפרה רק על המחצית, כי "מחצית השקל" כלומר המחצית השניה, דהיינו הגמר, היא "תרומה לה'", כי אי אפשר בכח אנושי לגמרו כלל, כי אנא בשרא והוא נורא (ע"פ קידושין פא.) ולכן הדגיש הכתוב ואמר: "ונתנו איש כופר נפשו" כלומר, בעבור היותם איש ולא מלאך, על כן צריכים ליתן כופר נפשו, ודי במחצית השקל, כאמור.

לבוא לבלאק שלי ותקבל מהמאכלים הטובים שבבלאק שלי, נוסף על מה שקבלת כבלאק שלך, באופן כזה נצלתי בעזרת השי"ת ממות בטוח ואכזרי, ואודה לה' כי טוב כי לעולם חסדו [ועיי"ש עוד שהאריך לספר בנם נוסף שאירע לו ע"י הטלית הנ"ל] זי"ע.

שו"ת מקדשי השם

והקרב והכרעים ירחץ במים

זקיני הרב החסיד מו"ה יעקב יודא הכהן גליק ז"ל בהיותו חתן טרם שבת בארוואראפן שלו, שהי' עש"ק פ' ויקרא, והלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל מסיגעט זי"ע, אמר לו הייטב לב בזה"ל: דיין טאטע ר' בן ציון וועט דיר העלפן פאסטן, און איך וועל דיר העלפן תשובה טאן, אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה שני מקרא ואחד תרגום, ואך כאשר התחיל הייטב לב בדבר זה מיד הרגיש בנפשו איך שהוא התחיל לעבוד עליו, והתחיל לבכות מאד, וכאשר הגיע הייט"ל אל הפסוק והקרב והכרעים ירחץ במים, הרגיש בעצמו כאילו הוא תולש מקרבו את הקרב והכרעים, והגדיל לבכות ביותר, בינתיים נכנסה הרבנית הצדיקת ע"ה וכראותו איך הוא פורץ בבכיות גדולות קראה ואמרה אל בעלה, לאז אים שוין גיין דעם בחור ושוב חדל מלעוררו לבכי, ומני אז לא הרגיש כלום (ופ"א תחת אחד השיחים עם נכדו כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע ספרתי לפניו את הסיפור הנ"ל, ואמר לי כי ג"כ שמע וידע מזה).

גדולת יהושע ח"א אות נ"ו

עניו מאד מכל האדם

היה עומד רבו הק' בדרשותיו ושופך שיח לפני שומע תפלה בבכיות נוראות שוברות כל לב, וממליץ טוב על ישראל עם קדושים ומוסר נפשו עבורם, ולא נחה דעתו עד שחירף וביזה עצמו לפני קהל ועדה כשפל הנבראים. ובהיותי ילד בן י"ג שנה זכיתי לשמוע דרוש לי"ג מדות מפיו, ואמר שלפי שהוא חטא הוא מסוגל יותר להוכיח אחרים, כי אם צדיק שלא חטא יוכיח יאמרו השומעים הוא לא טעם מעולם מתיקות טעם החטא, כדכתיב (משלי ט, יז) 'מים גנובים ימתקו' וכו', ופירש בזה הפסוק (תהלים מ"ת, ט) 'אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. לעשות רצונך אלקי חפצתי וגו'. בשרתי צדק בקהל רב' וגו', והכוונה כל מגילת ספר עונות שאני מוכיח לאחרים כתוב עלי, פירוש גם אני נכשלתי בהם, אבל מהיום והלאה: לעשות רצונך חפצתי, והנני שב בתשובה, על כן בשרתי צדק בקהל רב, אני מסוגל יותר להוכיח אחרים מאחר שגם אני טעמתי ערבות העבירות, ומאחר שאני מתחרט על מעשי ומקבל עלי מהיום והלאה לעשות רצונך ית', על כן גם אתם תעשו כמוני"

גבעת שאול

תפילת הצדיק, אל יבושו בי ויוושעו בזכות אמונתם

"שעל ידי שהם מאמינים בה' ובצדיקים, שיושעו על ידי תפלתם, על ידי זה נעשו כלי מוכן לקבל הטובות. ומעתה הבאים אל האדם שמחזיקים אותו לצדיק, ומחכים לה' להוושע בזכותו, לו יהיה כי אינו כפי דמיונם, על כל פנים הם מאמינים בה' כי הוא שומע תפלתו ותפלת צדיקים, ובידו למלא משאלותם [של הצדיקים] לשנות טבע העולם. ובזכות אמונה זו הם נושעים וכו'. וזה"פ "אל יכלמו בי מבקשיך אלקי ישראל", כי הם מאמינים בך, ומבקשים על ידי ישועה מאתך, היינו מבקשים על ידי הצדיק, ישועה מהש"י, על כן הם כדאי להושיעם וכו', כי עיקר הישועה על ידי האמונה, שזה האיש מאמין בה' להיות נושע בזכות תפלתו של הצדיק. וכן מקובלני מפי קדשו של מורי זקני זלה"ה, ומפי כמה צדיקים, שהכל תלוי בזכות האמונה של המבקש להתפלל בעדו וכו', אם מאמין בה' להוושע בתפלתו של הצדיק.

שמחת החג ושמח"ת, כפי התשובה באלול ועשי"ת

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם וגו'. "יתבאר, כי לפעמים היצר הרע מטעה את האדם ומראה לו סימן טהרה על ענין עבירה, עד שידמה בעיניו שהיא מצוה, ואינו מבין על עצמו. ובבחינה לזה, אחרי עשות כולה או מקצתה, הנה 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ואם ירך לבו ויתחרט, זה מורה שהיתה עבירה וכו'. אמנם אם יגל וישמח אחר עשות המעשה, זה לאות ומופת, כי עשה מצוה, לבעבור זה ישמח לבו ויגל. ודבר זה מבואר ב'בינה לעתים' טעם על ענין 'שמיני עצרת', להורות על שמחת הרגל, שלא יהיה שמחתנו כאחד הריקים, בשביל הבלי עולם, אלא שמחה מעולה לשם שמים, על הצלחת הנפשות המושגת לנו בימים ההם, והמופת על זה, שאחר כך אין לנו שום עצבות וחרטה על העבר, אדרבה אנו שמחים ועושים מחדש חג שאנו ששים ושמחים, עיי"ש. וזהו שנאמר: 'והיה' לשון שמחה (בר"ר מב, ג), 'עקב' אם בסוף המעשה תהיו ששים ושמחים, זהו לאות כי 'תשמעון וגו' ושמרתם ועשיתם'.

מפעל
קמחא דפסחא
חלוקות בדרך כבוד לאנ"ש
בערבי פסחים

יד למשפחה
עזר ותמיכה
למשפחות אנ"ש

בית המדרש
ד'קהל יטב לב
שבונת רמה ב'

בית המדרש
ד'קהל יטב לב
שבונת רמת אברהם

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נחלת ני' ונעלה"ח
מדרי' ב"ב ומעלה"ח
בית שמש
בע"ת מרן אחה"ק הגה"ק
סלונים"א

ברכת ה' לאברה"ם • שים באזני יהוש"ע

א יחולי לבבינו במזלא טבא, מוגשת בברכה מרובה, קדם רב חביבא, ידידינו רב פעלים איש ח'
ב פי ישרים משובח ומפואר, יפה פרי תואר, עומד תמיד הכן בעצה ותושיה נבונה, עוסק בצרכי ציבור באמונה
ר ב טובו משפיע עלינו, מוזיל זהב בעבורינו, ידיד נאמן ורב פעלים לטובתינו, להרמת קרן קהלתינו ומוסדותינו
ה דרת כבוד שמו, בכל דרכיו משכיל וה' עמו, מצודתו פרוסה לכל קדשי בית חיינו בעושה ומע ש
מ רבה פעולות, עושה גדולות, איש האשכולות, כי לו נאה כי לו יא"ה, רב ברכות עליו להשפי ע

הרבני הנכבד כש"ת

מוה"ר אברהם יהושע גלאנץ הי"ז

מראשי חברי הנהלת קהלתינו הק' בקרית מלך רב קרית יואל יצ"ו

לרגל השמחה שבמעונו בנישואי בתו הכלה החשובה שתחי'

עב"ג החתן **אברהם שלמה** הי"ז בן ידידינו החשוב מוה"ר **יואל ווינשטאק** הי"ו אבי' בקרית מלך רב יצ"ו

מ מעון הברכות יתברך ברוח עוז וגבורה
ז כרה לו אלקי צדקת מעשיו כלילת תפארה
ל ראות רב נחת מכל יו"ח יחד בחבורה
ב שמחתך תשמחינו ובקרוב יקובץ שה פזורה

ט וב וחסד ירדפוהו כל ימי חיין בתדירה
ו יגן עליו זכותים נשגבים של הרמת קרן התורה
ב שמחתך תשמחינו ובקרוב יקובץ שה פזורה

המברכים בכבוד והוקרה

הנהלת הקהילה – הנהלת המוסדות
הנהלת הכולל

ט' אלול

הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע

ואלה תולדות

נולד כ"ב שבט שנת תקפ"ג בעיר קרייזבורג לאביו הגאון ר' יעקב הכהן רבה ואב"ד של העיר, ולאמו הצדקנית מרת יוטא שהיתה מגזע השל"ה הק' וממשפחת הגר"א מווילנא ובעל שאגת אריה זצוק"ל.

כבר משחר טל ילדותו נתפרסם לילד פלא, בגיל שנה כבר בירך – כפי עדותו של ר' צדוק בעצמו – ברכת "שהכל", בגיל שנתיים התפלל כל התפילות מתוך הסידור בטרם הלך לאכול, וכשהי' רק בן שלוש וחצי בשעה ששאר ילדים בגיל כזאת מתחילים לומר אל"ף בי"ת אבל ילד פלא זה כבר למד גמ' תוס'.

כשהי' בן שש שנים נתיתם מאביו ל"ע וכשאמו נישאה בשנית עבר לעיר קריניק תחת חסותו של דודו (אחי אביו) הגאון ר' יוסף הכהן ראבינאוויץ זצ"ל בעל ה"כפות זהב", מקום שם עלה ונתעלה בתורה, גדולי הדור היו משתעשעים עמו בדברי תורה בעודו ילד רך, והביעו התפעלותם מגאונותו, וכמו שמסופר על אחד מגדולי הדור הגאון ר' יצחק אלחנן מקובנא זי"ע שבחן אותו פעם בגיל הפעוטות והשתומם על חריפותו ובקיאותו, עד שהתבטא כי עתיד הוא להיות מגדולי הדור.

אם כי נתייתם מאביו עם כל זאת לא הפריע לו היתמות מללמוד תורה ולא פסק פומיה מגירסא, והי' לומד שעות על גבי שעות רצופות בקול גדול ובעמידה דווקא, לפעמים הי' יכול ללמוד י"ב שעות רצופות, ולא הי' להילד היתום כסף די מחסורו ובגלל זה לא הי' לו כסף לקנות לו נרות שיאיר לו בלילה, אז יצא בחוץ ולמד לאור הירח כל הלילה עד אור הבוקר, וגם הרעב שסבל לפעמים שלא הי' לו כסף לקנות לו אוכל, לא הפריע את התמדתו בהתורה הקדושה, וכבר מאז נתפרסם שמו בשם "העילוי מקריניק".

מסופר שפ"א באותו זמן ששהה בבית דודו כשהי' בן שבע שנים, עזב דודו את ביתו ונדד למרחקים לקבץ מעות קדימה עבור ספרו "כפות זהב" שרצה להדפיס, והנה עברו שש חדשים מעת עזבו את ביתו, ולא שמעו ממנו כלום, ובני הבית דאגו מאד עליו והיו בצער גדול, והוא לא הי' יכול לראות את צערם, עשה השבעת חלום וגילו לו מן השמים היכן נמצא דודו, וכך הרגיע את רוחם.

במכתב ליד נעוריו מעיד ר' צדוק על עצמו וז"ל: "בשנת הי"ב לימי חיי, בראשית שנת תקצ"ה, החלפנו כתבינו במשא ומתן של הלכה, בענין חיבת ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה, וזה היה תחילת עיסוקינו בש"ת בכתב" ומסיים שם מכתבו בענוות קדשו "ואם היות דברי אז משיחת הילדים ושעשוע תשב"ר בעלמא, מכל מקום לא יצאו מכלל פטטיא דאורייתא".

כשנעשה בן שלש עשרה למצוות חיבר קונטרס חידו"ת ענינים מופלאים על מצות עשה ול"ת ועוד, וציין בתחילה: "אלו הכתבים כד הוינא טליא כבן י"ג כתבתי כרך זה", אף את הדרשה לבר מצוה שדרש בשבת פרשת שקלים (בשבת לפני שנעשה בן י"ג ביום ה' כ"ב שבט תקצ"ו) חיבר הוא בעצמו והתחיל אז דרשתו בדברי דרוש בענין גדול המצווה ועושה אח"כ רצה להתחיל בדברי שמעתתא ואמר שאינו יודע ממה להתחיל אם מפרשת השבוע או מענינא דיומא עניני תפילין ונכנס בפלפול עמוק בענין תדיר ומקודש במסכת זבחים, ואחרי שהאריך בענין זה יצא שצריך מקודם לדרוש בפרשת השבוע שהוא תדיר ודרש אז פלפול עמוק בסוגיא דבשר וחלב שהיה מעניני פרשת השבוע דאז, ואח"כ המשיך מענינא דיומא בעניני תפילין (והיא לו נדפסה בסוף ספר "משיב צדק", ולא יאומן כי יסופר שנער בן י"ג ערך אוצר בלום זה).

בשנת ת"ר בהיותו כבן י"ז שנה רשם על גליון "היום סיימתי את הש"ס בשנת טו"ב לימי חיי, שנת ת"ר", וכך הדליק הכהן את המנורה שעתידה להאיר את עיני ישראל בכל מקצועות התורה.

האיש מקדש

כבר בהיותו בגיל צעיר התחילו הרבה נגידים לנסות לזכות להכניס בביתם את העילוי, ובהיותו בן חמש עשרה שנה זכה הגביר רבי שמואל הכהן מעשירי העיר וואלדאווקא בהעילוי שיהי' לחתנו, רבי שמואל ידע להעריך את גודל ערכו של חתנו, וייחד לו חדר מיוחד בדירתו, ובו ישב ר"צ על התורה ועבודה, ועלה ונתעלה מאד, הנהגותיו ודרכיו הי' בקדושה ובטהרה, הקפיד על כל דבר שבקדושה, הי' מדקדק מאד על כשרות בכלל ובחג פסח בפרט שהי' דקדוקו מאד אשר הי' לשם דבר החג הפסח שלו, בעצמו הכין מאכלי פסח והכניסם לחדרו ולא נתן לשום איש ליכנס אליו לחדרו רק אם בדקו בקפדנות אי איכא חשש של משהו חמץ, בדיקת חמץ שלו התארכה לשעות רבות ביגיעה ובדקדוקים רבים, ושכר אנשים להזיז את ארונות הספרים הכבדים שבחדרו שהיו גדושים בספרים כדי שיוכל לבדוק תחתיהם בכל חור וסדק, ושמעו ודרכיו הקדושות הלכו למרחוק,

יסופר שפ"א בהיותו אברך סמוך על שלחן חותנו, בא גבאי צדקה אחד אל בית חותנו לאסוף מצרכים לעניי העיר לחג הפסח, וחותנו לא הי' אז בבית, רק ר"צ הי' אז בבית, אמר לו ר"צ בצער אין אני יכול לתת לך מאומה כי סמוך על שלחן חותני ומונע עצמי

ימי ההילולא

ד' אלול

- רבי צבי הירש אב"ד בערלין ב"ר ארי' לייב מאמסערדאם - תק"ס
- רבי ישעי' מפשעדבורז ב"ר מאיר - תק"צ
- רבי נתנאל הכהן פריעד אב"ד אוויוואראש ב"ר יחיאל מיכל (פני מבין) תרע"ו
- רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק ב"ר שמעון קלמן (אור שמח) - תרפ"ז

ה' אלול

- רבי מנשה מקאזניץ ב"ר דוד - תקע"ד
- רבי יוסף הלוי ראטנבערג מקאזיווע ב"ר אהרן לייב - תרי"ד
- רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל - תרע"ח
- רבי נתן דוד עפשטיין מניישטאט ב"ר חיים מאיר - תש"א

מלתת בלי רשותו, אבל בכל זאת ברצוני לתרום למצוה גדולה זו, בידו של הגבאי הי' סל עם ביצים שאסף לצורך העניים, אמר לו ר"צ אומר לך כמה ביצים יש בסל זו וע"י כך אחסוך ממך את הטירחא מלמנות אותם אחר כך וזאת תהי' תרומתי, כשחזר הגבאי צדקה לביתו ומנה את הביצים ראה שאכן כיון ר"צ את המספר של הביצים.

[סיפור דומה מסופר שפעם אחת ישב עם חבירו תחת צילו של אילן, אמר לחבירו שיוכל לומר להם כמה עלים יש על האילן, ולאחר התבוננות מועטת נקב במספר העלים, שאלו לו חבירו מהיכן אנו יודעים שאכן כך היא המספר, אמר להם שיורידו כמה עלים מהאילן מבלי שאדע כמה הורידו, והוא יאמר להם כמה עלים נשאר על האילן, וכן עשו].

ביקש הצדיק לישב בשלוה אך רבו אנשי מדון שקינאו בחמיו שזכה להיות חותן המלך והללו הצליחו להפרידו מבית חותנו בעלילות שוא עד שהחליט להתגרש, וכשמיאנה לקבל גט פיטורין נדד לגדולי דורו על מנת לקבל היתר מאה רבנים ואז אגב טלטולא דאורחא נתקרב אל רבותה"ק גדולי החסידות כפי שיסופר בהמשך דברינו.

זיווגו השני הי' האשה החשובה מרת חנה דבורה, והתיישב עמה בטשכוב פרבר של העיר לובלין, אהבת התורה של הרבנית היתה אין לשאר, אחר פטירת חותנו נשאר ר"צ בעירום ובחוסר, ורצו אז החסידים להנות אותו אבל הוא עמד איתן בדעתו לא לקבל שום מתנת בשר ודם, אשתו הצדקנית פתח חנות קטנה לממכר בגדים ישנים, ומהכנסה הדלה התפרנסו עצמם בדוחק גדול, אבל בשמחה רבה שזכו להנות מיגיעת כפם, ר"צ העריך מאד את גדולת נפשה באהבתה לתורה והסתפקותה במועט, מסופר שלאחר פטירתה בכה ר"צ מאד במספד תמרורים והי' משבחה שהקדישה כל ימי חייה למען התורה הקדושה, ובהיפרדו מקברה אמר: "תורתי מידך באה לי, חצי שכרי בעולם הבא נתון לך, הנה לפניך קחהו מידי".

לאחר פטירתה רצו החסידים לתמוך בו אבל הוא סירב לקבל מהם בכל תוקף, עד שאחד מהחסידים התנדב להמשיך לסחור בחנות אשתו, ולכך הסכים הצדיק רק אם יתן לו רק כדי צרכו שהיו מועטים מאד, סעודה אחת ליום שאכל את זה בערב. ועיקרון זאת לא ליהנות משלחנם של אחרים, נהג גם לאחר שהתמנה למנהיג העדה שאז גם לא רצה לקבל מהחסידים את הפדיונות, רק מ"פדיון" אחד קיבל והיא "מפדיון הבן", באמרו שהתורה זכתה לו כסף זו בתורת כהן, ומכספי פדיון הבן קנה ספרים, ולא הי' משתמש בכסף זה לצרכים אחרים.

כשנשא את אשתו השלישית אמר קודם החופה לחותנו הרב ר' פישל מסטוקצין שהגה"ק מקאצק זי"ע כשנשא את אשתו השניה אמר לגיסו בעל ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל הרי המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו, אבל מי שמקדש אשה על מנת שהוא רבי, ואיט רבי, הרי הקידושין אינם קידושין ואם כן מה עלי לעשות, הרי היא חושבת שאני רבי ולכך נתרצתה להתקדש לי, ואני יודע שאני לא רבי, הרי יש חשש בהקידושין, השיב לו ה"חידושי הרי"ם" לאמיתו של דבר אין לה נפקא מינה אם הוא רבי או לו אלא שהיא רוצה להינשא לו מפני שכל העולם חושבים אותו לרבי וזה הרי אמת שהעולם לא יחדלו מלקרוא לו רבי, ולכן אין כאן חשש בהקידושין, אבל סיים ר"צ זה הי' נכון אצל הרה"ק מקאצק זי"ע שהי' מוחזק בעיני כל לרבי, אבל אני מלבד מה שבאמת איני רבי, גם בעיני העולם איני נחשב לרבי ואם כן יש חשש גמור בהקידושין, ולכן אבקש מכבודו שיודיע לבתו בפירוש לפני הקידושין שאיני רבי כלל.

באהלי צדיקים

כשהי' בן עשרים שנה כחמש שנים אחר נשואיו, יצא מביתו לבקר בהיכלם של גדולי הדור של עולם הרבנות, והרבה גדולי הדור ביקר ה"ה הגאון ר' יעקב אורנשטיין בעל ה"ישעות יעקב" רבה של לעמבערג זי"ע, הגאון ר' צבי הירש חיות זי"ע, הגאון ר' יוסף שאול נאטאנזהאן בעל ה"שואל ומשיב" זי"ע, הגאון ר' שלמה קלוגער זי"ע, ועוד, והפליא מאד את גדולי הדור בחריפותו ובגאונותו.

מסופר כשבא אל הגאון ר' יעקב אורנשטיין זצ"ל בעל

ימי ההילולא

ו' אלול

- **רבי גרשון שמואל יום טוב לימפאן ב"ר נתן העלער** (תוספות יו"ט) - **תי"ד**
- **רבי יקותיאל יודא ב"ר אלעזר ניסן טייטלבוים אב"ד סיגוט** (ייטב לב) - **תרמ"ג**

ז' אלול

- **רבי משה סופר ב"ר יעקב שלום אב"ד טיסאפירעד** (מהר"ם סופר)- **תרע"ז**
- **רבי מרדכי ב"ר יוסף זצ"ל אויסטילא - תרל"ז**

ח' אלול

- **רבי אבא מרי ב"ר אלי' חלפן - שמ"ו**
- **רבי אברהם שמשון מראשקוב ב"ר יעקב יוסף מפולנאה** (תולדות) **-תקנ"ט**

ט' אלול

- **דן בן יעקב - ב"א שי"ח**
- **רבי יושע קאשמאן ב"ר פייוויש זצ"ל** (נחלת יהושע) - **תקצ"א**
- **רבי צדוק הכהן ב"ר יעקב ראבינאוויטש זצ"ל** (שו"ת תפארת צבי) - **תר"ס**

י' אלול

- **רבי פנחס בן רבי אברהם אבא שפירא זצ"ל מקאריץ** (מדרש פנחס) **תק"ל**
- **רבי יצחק בן רבי שלום יוסף מבוהוש - תרנ"ז**

ה"ישעות יעקב" רבה של לעמבערג, נכנס לביתו לחדרו בלא נטילת רשות, לבנו של הגאון שהי' ג"כ גאון ה"ה ר' מרדכי זאב הפריע מאד התנהגותו של האברך ר"צ, והביע תרעומותיו לאביו, קדמו הגאון בתוכחת מגולה האם תדע אברך לפחות את הש"ס בעל פה שאתה מרשה לעצמך התנהגות כזו, ענה לו ר"צ ומה גריעותא אם אדע רק חצי ש"ס בעל פה, שאלו הגאון אמור לי איזה חצי ש"ס, ענה ר"צ איזה שתרצו, ונתפתח משא מתן של הלכה בן הגאון ובין ר"צ שהפליא מאד את הגאון, ופטרו לשלום מתוך חיבה ואהבה, וביכור"י ענוי"ם הזאת הי' התחלת הקשר עם גדולי עולם שנשא עמהם במשא ומתן של הלכה לימים רבים.

בקהל חסידים

מקור מחצבתו ויניקתו וגידוליו של ר"צ הי' מתנגד מובהק לדרך החסידות, שהי' נצר למשפחה של גאוני ורבני ליטא, וגם ר"צ התנהג כך בכל דרכיו, עד שבמסגרת נדודיו ביקר בהיכלי צדיקי דורו ונגה עליו אור החסידות, בהתוודעו אל רבוה"ק ענקי החסידות הלא המה הגה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, הדה"ק ר' מאיר מפרימעשלאן זי"ע, המגיד הק' מטריסק זי"ע, הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע, ועוד.

לימים כשביקר אצלו הגאון בעל צפנת פענח מראגטשוב זי"ע ובא אליו להתפלפל בדברי תורה, והוא כבר נהג באדמורו"ת, נמנע מלפלפל עמו והסביר את נימוקו: "כי אנשי כנסת הגדולה שתיקנו בתפילה לומר ברכת אתה חונן לאדם דעת, לא התכוונו לכך שהאדם יוכיח מי שיכול ללמוד יותר, אני או אתם, אמנם מה' מצעדי גבר כוננו, ויכול להיות שלכן באתם אלי על זה, ואם הגאון הוא עילוי, עליו לדעת שאני הייתי עילוי, ובקטנותו ניצחתי את כל הגדולים שפלפלו עמי, ובכל זאת נוכחתי לדעת שא"א לזכות לכתרה של תורה, עד שנאחזים בכף המנעול של דלת תלמידי הבעש"ט זי"ע", שנים רבות לאחר מכן עוד שח הגאון מראגטשוב בהתרגשות מדברים אלו ששמעם מפי כהן הגדול.

בצל רבו הק' מאיזביצא זי"ע

בין השאר ביקר ר"צ אצל הרה"ק רבי מרדכי יוסף ליינר זי"ע האדמו"ר הזקן מאיזביצא בעל "מי השלוח", וכמו שכותב נכדו הגה"צ ר' ירוחם ליינער זצוק"ל וז"ל: "הרב הגאון קדוש ה' מכובד הכהן הגדול רביט צדוק הכהן ז"ל מלובלין הוא היה פלאי גאון כביר שלא נולד ונתגדל בין חסידים ולא ידע חסידות מה היא, ועל פי סיבה מאת סיבת הסיבות (הכוונה להיתר מאה רבנים הנ"ל) עבר דרך איזביצא, ונכנס לבית מדרשו של אאזמו"ר ושמע ממנו שיעור בגמרא, כדרכו בקודש לומר בכל לילה שיעור גמרא בבית מדרשו, ומיד כששמעו נכנסו דברי תורתו בלבו, ותצלח עליו רוח ה' ונהפך לאיש אחר".

להלן הוא כותב "שמאמרי רבו המה אצלו קדושים כמו מאמרי חז"ל, וכל ספריו בנויים על יסודי קבלתו מה שקיבל מרבו, ומזכיר תמיד בלשון: שמעתי וכו' ופעם כותב: וקיבלתי ממי שנגלה לו מסוד ה' ליראיו", כמו"כ הוא מעיד "כי כשהיה מזכיר את רבו היה ממש מירתע כל גופיה, ואף לאחר שעברו יותר מיובל שנים מפטירת רבו, כשדיברו עמו אודותיו געה בבכיה בתוך השיחה".

פגישה זה עשה לו תמורה בחייו, ר"צ הציץ ונפגע ונפתח לפניו עולם חדש "עולם החסידות", ונתדבק בכל נימי נפשו ברבו הק', ואהבה רבה שררה בין התלמיד להרב ולעומתו בין הרב להתלמיד, תמורה זו חלה בכל דרכי התנהגותו, וגם אופן לימודו שהי' עד כה בהתלהבות וברעש גדול, עכשיו עשה הכל בהסתר ובהצנע לכת, והוסיף טהרה על טהרתו וקדושה על קדושתו, לא אכל אלא מסעודת מצוה, ומשום כך נהג לסיים כל יום מסכת ולעשות סיום סעודת מצוה, פ"א אירע שלא עלתה בידו לסיים מסכת ולא רצה לאכול, אמרו לו שבבית המדרש יש איש אחד שעושה סיום מסכת, אמר שיקראו לפניו את האיש, וכשבא לפניו שאלו כמה פעמים נזכר אמורא זו במסכת זו, וההוא לא ידע לענות, אמר זה אינו סיום אצלי, ולא אכל.

שבע שנים הסתופף בצל רבו הק' מאיזביצא, בז' טבת שנת תרי"ד נסתלק רבו הגדול ואז התפלגה עדת חסידיו, היו שקיבלו עליהם את בנו הרה"ק רבי יעקב זי"ע בעל "בית יעקב", ואילו ר"צ ושאר זקני החסידים התדבקו אחרי הגה"ק ר' יהודה לייב אייגר זצ"ל בעל ה"תורת אמת" נכדו של גאון הדור רבי עקיבא אייגר זי"ע, והיה נוהג לבוא אל שולחנו בכל שבת מברכים ויומא דפגרא, ר' יהודה לייב כיבדו ביותר והושיבו לידו בראש השלחן כך שר"צ הי' לו כתלמיד חבר, ומספר כי כאשר ישבה חבורת חסידים לפני ה"תורת אמת", ושיחתם נסבה אודות גדולי הצדיקים, פנה אליהם הרבי בשאלה: "האם שכחתם מהכהן, הכי הוא רק כאחד מהגדולים, הלא הוא כולו רוחניות שהוא מופשט מגשמיות לגמרי", כמו"כ קיים בו רבו מצוות מתנות כהונה והיה שולח לו את הזרוע והלחיים והקיבה, ר' יהודה לייב נהג בנשיאות כשלושים וארבע שנים עד כ"ב שבט שנת תרמ"ח, אותו הזמן הסתגר עצמו ר"צ לתוך עצמו בעבודה פנימית בהזדככות ובהתעלות יתירה, ותקופה זו ידועה בשם "תקופת השתיקה" של רבי צדוק.

נשיאותו

בשנת תרכ"ז אחר הסתלקותו של הגאון ר' יהושע העשל אשכנזי זצ"ל אב"ד לובלין רצו בני העיר שהוא ימלא את מקומו להיות אב"ד דשם אבל כיון שהציעו לו ללמוד את שפת המדינה מיאן בדבר באמרו שאינו רוצה לטמא את פיו בשפות זרות, ובמקומו נתקבל הגאון האדיר בעל ה"תורת חסד" שהיה ממעריציו הגדולים של ר"צ וידידות עצומה שררה ביניהם.

בשנת תרמ"ח לאחר הסתלקותו של בעל ה"תורת אמת" נאלץ ר"צ – אחרי שגברו עליו בקשתם של זקני החסידים – לקבל עליו את הנשיאות, ומספר שר"צ אמר אז "אם שמי נמצא ברשימה של דור דור ודורשיו אנוס אני לקבלו ואם לאו הריני מתפלל שלא אמצא חן בעיני בני אדם ולא יבואו אלי", כמו"כ אמר כי כל ימיו היה מתפלל שה"תורת אמת" יאריך ימים בכדי שלא יצטרך להנהיג, אבל כנראה ששמו הי' בין הדור דור ודורשיו, ור"צ נתקבל להנהיג את העדה, ונהג את נשיאותו ברמה, ואלפי חסידים התדבקו אליו בכל נימי נפשותיהם והוא השפיע אליהם מהודו.

גם כאשר עלה על כס ההנהגה לא שינה מהנהגתו המופלאה בהיותו העניו מכל האדם בדורו, ולא רצה להנות מאחרים ולא מתמיכתם של חסידיו ומהפדיונות שלהם, מלבד כסף פדיון הבן כנ"ל, וכאמור נהג לסיים בכל יום מסכת, ומדי שבת בשבתו סיים

את שתי המסכתות שבת ועירובין, וסיפרו כי בשבת קרנו פניו ולא הכירוהו ממש, במוצאי שבת היו צריכים לשפוך עליו מים להשיב את נפשו, כי לא יכלה נשמתו להיפרד מקדושת השבת, וכמעט כלתה נפשו עם צאת השבת.

כמו"כ נתפרסם שמו לבעל מופת, ומסופר שפ"א בא לפניו אחד מחסידיו ואמר לו שכואב לו מאד שן אחד, בקש ממנו ר"צ שיראה לו את השן שכואב לו והניח ידו עליה ונתרפא ושוב לא הרגיש שום כאב.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

קרוב לי"ג שנים נהג בנשיאות עד יומו האחרון עלי אדמות, בשנה האחרונה לחייו שנת תר"ס נחלש, סמוך לפטירתו רמז לבנו וחתנו החורגים שנתחנכו וגדלו אצלו מילדותם, כי רצונו שידפיסו ויפיצו את כתביו, והבטיח להיות מליץ טוב עבור המסייעם לכך, בדבריו הזכיר צוואת הגאון רבי לייבוש חריף אב"ד פלוצק שהבטיח לעשות טובה לכל המסייעים בהדפסת ספריו, בהעידו עליו שקיים הבטחתו, ורמז בזה שאף הוא יקיים מה שהבטיח.

ביום ט' אלול שנת תר"ס בשנת הע"ז לחייו עלתה נשמתו הטהורה למרום, בשעת הלויה ההמונית הספידו רק בנו חורגו שקרא עליו את הספדו שהספיד האריז"ל את רבינו הרמ"ק שפי' את הפסוק בפרשתן "וכי יהיה לאיש חטא משפט מות ותלית אותו על עץ" דהנה חטא הוא מלשון חסרון, שאם יחסר לאדם סיבה וטעם על מיתתו, דהא לא היה בו חטא, אזי ותלית אותו על ע"ץ שמת רק מפני חטא עץ הדעת, וכמו"כ קרא על אביו שהיה נפש נקי וצדיק ומת רק בעטיו של נחש הקדמוני, ולמחרת נטמן בכבוד גדול בלובלין באוהל באוהל רבו הגאון ר' יהודה לייב זצ"ל ה"תורת אמת".

מורשתו הרוחנית

לא הניח אחריו בנים אבל ספריו הרבים היא נחלתו, ר"צ הי' מושך בקסת מילדותו בשנתו הי"ב שאז כבר הוציא אגרות הדרכה, כתבים ורשימות, ובהיותו בן י"ג הוציא שנים ספרים אחת "זכרון לראשונים" את שלשלת הדורות מתקופת הנבואה על לחתימת התלמיד, והספר השני בשם "שמות בארץ" חכמי ישראל שלאחר חתימת התלמוד, וכך כתב כל ימי חייו מאות ספרים בכל מקצועות התורה והיהדות, בהלכה, במחשבה, בתורה ובחסידות, ממש אין שטח בעולם היהדות שר"צ לא האיר אותו, ולא פלס בו דרך, ועשרות מהם נשארו לנו לפליטה גדולה להאיר עיניי בתורת ה' ובעבדות ה'.

"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא" פסוק זה תואם את הספרים הרבים של הכהן הגדול, בכל מקצועות התורה, בנגלה ובנסתר בהלכה ובאגדה, וכבר הגדירו אותם צדיקי הדורות האחרונים בתור: "שולחן ערוך של חסידות".

רק לאחר הסתלקותו זרח אורם של ספריו הרבים וכאשר נשאל פעם הרה"ק בעל אמרי אמת מגור זי"ע אודות הדפסתם היתה תשובתו: "על דברי קדשו אין לשאול מה להדפיס ומה לא, רק הכל צריך להדפיס" רק הוסיף "שדברי תורתו הק' שאמרם בשבת להם משפט הקדימה להדפיסם", ואכן ראו אור ספה"ק "פרי צדיק" עה"ת בחמשה כרכים, ואף אלו שלא נמנו על דגל החסידות שתו בצמא את דבריו, ודברי קדשו הם כמעיין המתגבר וכנהר שאינו פוסק.

קצרה היא היריעה, אך מהענין לציין דבר נפלא שהובא ב"פרי צדיק" "ושמענו בשם המגיד הק' דקאזניץ זצ"ל שאמר פעם אחת בערב יוהכ"פ שגם אז בזמנו נמצא כח ג' האבות הק', ואמר על הרה"ק מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע שהוא בחינת אברהם, ועל הרבי מלובלין זי"ע שהוא בחינת יצחק, ואת עצמו ששמו היה ישראל, חשב כנגד בחינת יעקב, רק חסר הכבש להקריב ואמר שהוא מכוין כל אותן הכוונות של הכהן הגדול בהקרבתם", ור"צ מוסיף שם על זה "כי בכל דור יש צדיקים כאלו, ואף שאין לנו הקרבנות מכל מקום כשנזכה נוכל לתקן על ידיהם, שהם יכוונו המכוון של הקרבנות, ולתקן הכל ביוהכ"פ, כמו שהיה מקן הכהן הגדול בהיכנסו לקודש הקדשים, וכדברי המגיד הק' זצ"ל".

כמו"כ זכה ונתגלו לו גילויים עילאיים רזי תורה מן השמים אותם העלה על הכתב בקונטרס מופלא בשם "דברי החלומות", ובהקדמה מציין "רשימת דברים שנתגלו לי בעז"ה בחלום הלילה ממה שעלה בזכרוני" וכדרכו בקודש בלול הוא הקונטרס בהלכה ואגדה קבלה וחסידות ויסודות עמקי החכמה אותה שתה בצמה וקיבל מרבו הגדול בהיותו מסתופף בצלו.

נפלאים ביותר הם דברי קדשו "חלם לי בהיותי באיזביצא, שהיו מגלים לי איזה ברים משורש נשמתי, ובכלל הדברים היו אומרים לי כי הדור של משיח, יהיו אותם הנפשות עצמן של דור המדבר, ומשיח נשמת משה רבינו ע"ה, והדור של משיח יהיה בסוד "תתחדש כנשר נעוריכי" שיהיה ג"כ אותו הדור של חסד נעורים".

בין הגילויים שנתגלו לו מוצאים אנו טעם נפלא על מה שמתפללים נוסח האר"י ולצדיקים הגדולים המכוונים בתפילתן יש לתת טעם על זה כנודע מה שהובא במכתב שבסוף ספר נועם אלימלך, אבל לא כל אחד זוכה לזה, רק הטעם דיש לנו להתפלל בנוסח שמתפללין בו אותן שהש"ת חפץ לשמוע תפילתן וכמו שנאמר "ותפילת ישרים רצונו" ומאחר שרצונו ית' בתפילת הצדיקים המתפללים בנוסח זה, הרי אותו נוסח חשוב ומרוצה לפניו ע"י תפילת אותן המכוונים לבן בתפילתן, ועל כן אחריהם כל אחד ימשוך להתפלל הנוסח שידענו שמרוצה לפניו יתברך".

זכותו הגדול תעמוד לנו ולכל ההוגים בתורתו, ובמהרה נזכה לראות בקיום דברי קדשו בספרו "ישראל קדושים" וז"ל: "וסוף הכל אמת מארץ תצמח, ויבורר האמת לעין כל, דזרע יעקב כולו זרע אמת, שהוא מידת האמת ליעקב הנשלך ארצה, וצומח ועולה בכל דור ודור, עד עת קץ שיעלה האמת מהארץ" בב"א.

י' אלול

הגה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע

מתולדותיו

נולד בשנת תפ"ו לאביו רבי אברהם אבא בשקאלוב מגזע בעל מגלה עמוקות אביו זכה לבן זה בזכות מעשה שהי' כי הי' נזהר שלא לדבר לפני התפילה ופעם אחת בבוקר בדרכו לבית הכנסת פגש בערל שרצה למכור לו זהב, וכיון שהי' זהיר שלא לדבר לפני התפילה רמז להערל שימתין לו עד אחר התפלה.

והלך הגוי ומכרו לאחד והפסיד ע"ז הון רב, לימים נגלה לו אביו רבי פנחס המגיד משקאלוב בחלום לילה וגילה לו כי נפסק בשמים כי תמורת הזהב הנוצץ שויתר עליו יזכה לבן שיתנוצץ ויאיר בעולם.

אצל רבו הבעש"ט הק'

אחר נישואיו את בת רבי יונה מסלאוויטא אז נמשך אחר הבעש"ט הק' וביקר בהיכלו של הבעש"ט פעמים בודדות אשר אז נהפך לתלמידו המובהק, הי' חביב מאוד בעיני רבו הק' ופעם נחלה בעת שהי' מסתופף בצל רבו והוצרכו להקיז לו דם והזהיר את הרופא שיקוז רק את הדם המיותר והנגוע ואם אינו יכול מוכן הוא להיות שיצא ממנו דם תמורת דם תלמידו והוסיף כי דמו של רבי פנחס נשמר וגנוז ששת ימי בראשית, ועוד מספור דבהיותו אצל הבעש"ט הק' בשביעי של פסח תק"כ גילו לו מן השמים על הסתלקותו הקרובה של רבו ואחר התפלה שאל אותו הבעש"ט אם טבל בערב יו"ט במקוה וענה בשלילה כי נמנע הי' מלטבול מחמת חולשתו נענה לו הבעש"ט דכבר נעשה מעשה ואין לאחר מעשה כלום אילו היית טובל במקוה היית יכול לבטל את הגזירה. (שבחי הבעש"ט)

עפ"י הוראת הבעש"ט עבר לגור בעיר קאריץ ושם הנהיג עדה גדולה ביניהם תלמידים גדולי עולם כהה"ק רבי רפאל מבערשיד, רבי יעקב שמשון משפיטיווקא, רבי זאב וואלף מזיטאמיר, רבי יוסף מראשקוב זכותם יגן עלינו ועוד רבים חסידים הראשונים ואחרי כי שנים בקאריץ עבר לגור באוסטרה.

ממדרגותיו הק'

אמר על עצמו בזה"ל: אני משגיח לפעמים על תפלה אחת שמנה ימים ואני שומר את עצמי בכל הימים בכל תנועה ותנועה ואפילו איך להפוך את פני לכאן ולכאן כמשמעו, ופעם כשהוכיח את בנו בעסק התפלה אמר לו: כשאני מתפלל לפני התיבה ומטה את עצמי לכאן (דהיינו לצד ימין) נרתעים עולמית אחרים וכשאני מטה את עצמי לכאן וכו' (מדרש פנחס)

הי' אומר שמי שהולך עם האמת הנשמה מלמדתו ופעם אחת הקפיד על אחד שאומר לו דעה ואמר לו: מיך לערנט די נשמה ואתה אומר לי דעה (מדרש פנחס)

עוד אמר כי נאמר בס' חובת הלבבות (שער חשבון הנפש) כי כשיתנהג אדם כמו שנאמר שם עיי"ש אזי יראה בעין שאינו עין וישמע באוזן שאינו אוזן, ע"כ, כי כמה פעמים בא אלי אחד לשאול עצה ממנו ואני שומע שהוא עצמו אומר איך להשיב לו (מדרש פנחס)

עמוד האמת

ידוע עבודתו ורוב יגיעתו במדת האמת וכמו שהעיד על עצמו בזה"ל: קיין זאך איז מיר נישט אזוי שווער געווען ווי ליגענט, עס האט געדויערט י"ג יאר און עס האט מיר צובראכן איטליכס גליד און איטליכס ביינדיל אבער איך בין ארויס דערפון, איין מאל זאל נישט זיין קיין ליגענט ע"כ לשה"ק והי' מדריך את בניו שיתפללו תמיד רבש"ע נחני בדרך אמת, ואמר על עצמו מדריגה גבוה במדת האמת שאמר למקורב אחד שאם יספר לך אדם שהי' מתפלל כל כך בכח ובעבודה גדולה, וואס ער האט אזוי שארף געדאוונט אז ציין זענען געפליגן פון זיין מויל וועסטו נישט וועלן גלייבן, זאלסטו וויסען דאס בין איך געווען אבער דענצמאהל איז נאך נישט געווען אמת היינט איז דער אמת . (מדרש פנחס)

ענוותנותי' דמר

הי' מתנהג מאוד בשפלות ולא הלך במלבושי כבוד עד סוף ימיו שהפציר בו בנו שיתנהג קצת במלבושי כבוד וכן הי' מזהיר מאוד על מדת הגאוה, והי' מרגל בפומי' דכמו שרוצים לחיות כן יהי' רוצין להיות קטן מן הכל, ופעם אחת ראה אשתו מצערת את המשרת והקפיד מאוד עליה, ואמר שהיתכן לצער יהודי הרי הוא יקר מאוד והי' שם אחד רווק בן ארבעים שהי' נקרא הערשיל וואסער פירער (שואב מים) שהי' פחות הערך מאוד ואמר הה"ק לאשתו איך ציטער פאר הערשלין שהוא יקר מאוד, והסביר הדבר שאדם פחות בא אצל בעל הבית ומכל שכן אצל נגיד כמה הוא שפל ונכנע לפניו, ומכל שכן לפני שהי' נגידים מרתתין לפניו בודאי הי' לפניו שפל ונכנע בלבו מאוד מאוד וכלא נחשב אצל עצמו, ועל זה הי' מחשיבו והי' בטל לפניו בחשבו אימת אני יוכל לבוא לשפלות כזה (מדרש פנחס)

וכתבו תלמידיו כי הי' לו שמחה וחיות כשהי' מזדמן לו איזה שפלות והי' מחשבו לטובה גדולה מהשי"ת שזימן לו דבר זה למען לא יגבה לבו, ופעם אחת שכח לספור ספירת העומר וספר אח"כ כל לילה ולילה בלא ברכה והי' שומע הברכה מאחר וכשהי' מתפלל לפני העמוד הי' מוכרח להעמיד אחר לספור ספירה והי' מחשבו לטובה שזכה לשפלות כזה.

פותח שערים

איש צעיר אחד חלה במחלת הריאה והי' חולה מסוכן מאוד ודפק על פתחי הצדיקים שיבקשו עליו רחמים ולא נתרפא, וכשבא לרבי פנחס הבטיח לו שיהי' לו רפואה שלמה וכן הי' וכמובן שנעשה מזה רעש גדול בין החסידים ואמר להם שאל יחשבו שהוא גדול מכל הצדיקים רק דכשראה דשער הרפואה סגור לאיש ההוא כי לא הסכימו מן השמים לרפאותו ושער הפרנסה מצאתי פתוח כי פרנסה הסכימו שיהי' לו אז חזרתי לשער הרפואה ואמרתי מזנא למאן יהיב לחיי הוא דיהיב והסכימו לו מן השמים ונתרפא האיש ההוא.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בסוף ימיו גמר בנפשו לעלות לאה"ק ולכונן את עפרה ובהיותו על אם הדרך בעיר שפיטיווקא יצא נשמתו בטהרה ביום יו"ד אלול תק"ן ושם מנוחתו כבוד, תלמידיו הנז' רבי יעקב שמשון משפיטיווקא כבר הי' אז בא"י וראה חזיון לילה שהשכינה בוכה ומיללת על בעל נעוריה כשהקיץ משנתו אמר דאין בעולם מי שהוא בעלה דמטרנותא אלא הרב מקאריץ שמע מינה דנח נפשי' קרע קריעה בברכה ובכה תמרורים אחר כך נודע שאכן נסתלק זה הלילה (נתיב מצותיך נתיב היחוד שביל ד') מספור כי מידי שנה בשנה ביום י' באלול הי' מתענה ומאריך בתפלתו יותר משאר הימים באומרו בחודש אלול צריכים להיות מער יו"ד ולימים כשנסתלק ביום י' אלול נתחוור כי ראה יום מותו ברוח קדשו.

קדמו עיני אשכימה לשיח באמרתך
(תהלים קיט, מח)

כולל בוקר
שלמי יהודה

שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

לעילוי נשמת הרבני הנכבד המופלא
מוה"ר **שלמה יהודה בראך** ז"ל
בן ר' יחזקאל שרגא ז"ל
נלב"ע ה' מרחשון תשפ"א לפ"ק

כולל אשמורת הבוקר

כולל צפרא דשבתא

וה' ברך את אברה"ם

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מעלת כבוד הרבני היקר והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך נדיבי עם סגולה, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל יודעיו ומכיריו אהוב ומהולל, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בהתמסרותו למען הקהילה והמוסדות ברוח נדיבה ומסורה, ואברה"ם היו יהי' לגוי גדול, כי ידעתיו למען אשר יצוה את ביתו לעשות צדקה ומשפט, אחד הוא אברה"ם במעשי צדקה וחסד לכלל ולפרט, זוכה לב' שולחנות תורה וגדולה גם יחדיו, אוהב תורה ולומדיו, ה"ה

מוה"ר **אברהם בראך** הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

*לרגל שמחת נישואי בנו החתן החשוב המופלג בתוי"ש כמר **אלעזרי פישל** הי"ו*

למצל טוב בשפה טובה ומוצלחת

והברכה אחת היא למעלת כבוד אביו הרבני הנכבד הטפסר המרומם, חיי"ם שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך אמוני עם סגולה, רחים ומוקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו גופיה חד מנהון, ושמוא"ל בקוראי שמו בגילת ורנן, יחיד מומחה במשנתו של הרמב"ן, מרביץ תורה, בתוככי קהילתינו בבארא פארק המעטירה, מגיד שיעורין במסגרת חבורת יסודי התורה, ובמיוחד ידוע בשער בת רבים, בשיעוריו המתוקים ברמב"ן עה"ת רבות בשנים, חובר חיבורים מחוכמים, איש אשכולות, פה מפיק מרגליות

מוה"ר **שמואל חיים בראך** הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

זאת הברכה, מאלקי המערכה, יוסף ה' עליכם אלף פעמים ככה, ובכל אשר תפנו תשכילו בהצלחה, ותזכו להמשיך במעשיכם הטובים ובפעולותיכם הכבירים, ותמיד נספר תהלתכם בשערים, ובשבר זאת תזכו לרב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה

המברכים בכאמ"ר הוקרה והערכה, אסיפי התורה והברכה

הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון

גם אני מצטרף לברכה, ש"ב אוהבך ומוקירך, דושה"ט ושמח בשמחתך

שמעון יואל בראנד, ראש הכולל

דבר בעתו

חודש אלול (ג)

לקט מדרש פנים צדיק ומדרש עלין, מגיד מדושתא הים וסגלתן

וישאלו איש לרעהו לשלום, ר"ת למפרע אלול, על דרך פשוט כי זמן תשובה לכל הוא בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, וכבר אמרו חכז"ל עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, ובין אדם לחבירו צריך שירצה את חבירו, וידוע מה שפירש רש"י שבת פרק במה מדליקין ד"ה דעלך וכו' רעיך וגו' אל תעזוב זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו, לישנא אחרינא חברך ממש גזלה גניבה וכו', וזה שרימז בחודש אלול, ר"ת וישאלו איש לרעהו זה הקב"ה גם לרעהו ממש לשלום להתפייס יחד.

(ייטב פנים)

◆◆◆

ורמזו זה במשנה נותנין לבתולה שנים עשר חודש פי' שמזל אלול הוא בתולה והם מכפרת על שנים עשר חודש וכן אמרו במדרש והביאו הטור א"ח שהזקנים מקדימים מחודש אלול והקב"ה מכפר שליש עוונות בעבור תשובת הזקנים המקדימין, ופירשו בזה מה שכתוב הנביא אז תשמח בתולה במחול בחורים וזקנים יחדיו פירוש שנמחול עוונותי' בחודש אלול שהיא מזל בתולה אפילו לבחורים בזכות הזקנים וז"ש במחול בחורים וזקנים יחדיו והוא חסד השי"ת שמביא ימי אלול כל יום שהוא י"ב שעות שעה אחת ליום והם ימי קודש המכפרים על ימי חול והיינו אספרם מחול ירבון שימי אלול הקדושים ירבון על ימי החול של כל השנה וזהו שתקנו בסליחות לעמוד קודם היום כדי שירבו יותר מימי החול.

(פנים יפות)

◆◆◆

הרמז על תקיעות בחודש אלול בפ' בהעלותך, עשה לך שתי חצוצרות כסף וכו' מקשה תעשה אותם ויהיו לך למקרא ר"ת אלו"ל הנה בחודש אלול הוא התיקון לכל השנה, כמו שיש י"ב צירופי הוי"ה המשפיעים לכל י"ב חדשי השנה הנה השימות אלו מה שיש בזה יש בזה כידוע, כן חדשי השנה ג"כ מה שיש בזה יש בזה, וממילא התיקון מן חודש אלול הוא התיקון לכל החדשים ודו"ק והנה ימי השנה המה שס"ה נגד שס"ה גידין כידוע וכמו שהשס"ה גידין תלוין זה בזה כ"כ השס"ה ימים תלוים זה בזה ואם האדם מתקן יום אחד נחשב כמו שתיקן כל השס"ה ימים כמאה"כ יום לשנה יום לשנה כמספר הימים אשר תרתם וכו' והנה מדה טובה מרובה ויום אחד יוכל לתקן כל השנה.

(חסד לאברהם)

◆◆◆

תקעו בחודש שופר וכו' כ' הפוסקים שמרומז בזה לתקוע שופר ל' יום והיינו תקעו בחודש שופר, והטעם ע"ד מה דקיי"ל במי שבא לדין דאומרין לו כל ראי' שיש לך להביא תביא מכאן ועד ל' יום כמבואר בסנהדרין כן מזהירין ומזכירין אותנו לתקן ולהכין כל זכיותנו ל' יום לפני יום הדין הבעל"ט ע"כ אה"כ תקעו בחודש כלומר בחודש אלול שופר כי בכסא ליום חגנו הוא יום הדין הבעל"ט מ"ט כי חוק לישראל הוא שכך הדין להזהיר הבע"ד שלשים יום מקודם להביא זכיותיו וכמו כן במשפט לאלקי יעקב ע"כ תקעו בשופר כל ל' יום, ומה"ט נקרא חודש אלול חודש הרחמים והרצון דהנה אחז"ל מתחילה עלה במחשבה לפניו יתברך לברוא העולם במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים שיתף מדה"ר והקדימו למדה"ד כמ"ש ביום עשות ה"א ארץ ושמים, וע"פ פשוטו אינו מובן כי לא בן אדם הוא ויתנחם וגם מה ענין שיתוף מדה"ר להקדימו, אמנם ע"פ הנ"ל יל"פ שלפי שראה שאין העולם מתקיים בדין לבד ע"כ הקדים מדה"ר בחודש אלול לפני מדה"ד שהוא ביום הרת עולם אשר הוא ית"ש יושב על כסא דין וע"י שהקדים לנו הזמן לתקן עצמינו והעיר אותנו בתשובה להקדים עצמינו במליצים טובים בזה שיתף מדה"ר למדה"ד דעי"ז יש זמן לתקן ולעשות הכנה לפעול רחמים לצאת אח"כ זכאי בדין והיינו דאמרו שיתף מדה"ר והקדימו למדה"ד.

(קרן לדוד)

אין לנו במה לבוא לפני המלך

הי' רגיל רבינו לומר טעם על מה שהצירוף של חודש אלול יוצא מס"ת פסוק וצדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י (ההו"י), כי אין לנו במה לבוא לפני המלך ה' רק לבקש חסד וצדקה מבעל הרחמים.

מחזור דברי יואל (ר"ה)

ה'הלל' של מרן רביה"ק זללה"ה בר"ח אלול בטבריא

סיפר לי הרה"ח ר' מאיר קליערס נ"י, זוכר אני פעם בראש חודש אלול כשהרה"ק מסאטמאר זצ"ל היה בעיר טבריה, והתפלל בבית המדרש סמוך לבית אבי הגאון ר' משה זע"ל, ואבי עמד על הטאראסע תחת חלון בית המדרש, ושמע את הרה"ק אומר הלל, ומשני עיניו של אבי ירדו דמעות.

שיח זקנים (ח"ד עמ' ש"ח)

וועד קרן הבנין

בית המדרש הגדול

שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

יְהוּדָ"ה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ

יעלה ויבוא ויגיע ברכותינו, מריחוק מקום וקירוב לבבינו, קדם מעלת כבוד ידידינו וידיד נפש כל ח' ה'אי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו הק' והמעטירה' ותיק ועושה חסד במידה גדושה, ראשון לכל דבר שבקדושה, הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי קדשינו' דו"ד משכיל בכל דרכיו, שמו הטוב הולך לפניו, לתורה ולתעודה מרבה פעלים וזכותו תיחקק לע"ד ה'יום הזה ליהוד"ה היתה אורה, בתת ה' שמחה בביתו בהוד והדרה, נביע איחולינו בכבוד ובהוקרה

דו"כי דגניד המעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יהודה דוד רובינשטיין

הי"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו וקהילתינו הק'
פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת נישואי בנו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

החתן החשוב המופלג בתורה ויראה, נודע לשוז ולתפארה
ישרא"ל אשר בך יתפאר, מוכתר בכל תואר

כמר **בנימין רובינשטיין** הי"ו

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי'

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

ב"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים בהגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין
להקמת ביהמ"ד הגדול
בני ברק יצ"ו

פנימי תשסב בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל ביקור
כ"ק הגאון הצדיק רבי חנני' יוסף עקיבא ראבינאוויטש זצ"ל
האדמו"ר מפאריסוב בעיה"ק ירושלים ת"ץ
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יצ"ו

יום ג' פרשת ויחי תשס"ח לפ"ק

רבינו קדמו בשלום ופרס בשלום מלויוו

האדמו"ר מפאריסוב: דער חתם סופר ברענגט אז אום עשרה בטבת איז מען דן אויף די גאולה.

רבינו שליט"א: יא, דער חתם סופר (תורת משה השלם בסופו, דרוש ח' טבת תקפ"א) זאגט אז מ'איז דן אויפן עתיד, אויפן קומענדיגן יאר. וויבאלד כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי ריש יומא), און עשרה בטבת איז דאך געווען דער התחלת החורבן, איז יעדעם יאהר איז מען עשרה בטבת דן אויפן חורבן פון קומענדיגן יאר. ער זאגט אז תשעה באב איז מען דן אויפן עבר און עשרה בטבת אויפן עתיד.

האדמו"ר מפאריסוב: איז דאס דאך א גרויסער טאג...

רבינו: יא, און דער חתם סופר זאגט אז דאס איז די סיבה פארוואס דער תענית איז אזוי הארב, ווייל מ'איז דן אויפן עתיד.

די פוסקים זאגן דאך (בית יוסף סי' תקמ"ט בשם אבודרהם) אז ווען עשרה בטבת גענפאלט ווען אום שבת וואלט מען אויך געפאסט, ווי ס'שטייט (יהזקאל כד ב) בעצם היום הזה.

דער חתם סופר זאגט דארט אז פונקט ווי א תענית חלום מעג מען פאסטן שבת, ווייל עם הייסט נישט עינוי, ווייל ער איז מבטל די צרה וואס קומט, די זעלבע תענית עשרה בטבת, וואס איז אויפן עתיד, איז דוחה שבת.[1]

דער בני ישראל דארף מתפלל זיין פאר די ערליכע אידן אז זיי זאלן אוים'פועל'ן די ישועה.

רבינו שאל על זמן ביאתו לארה"ב ומקום אכסניתו, ונסתובב השיחה אודות חותנו של האדמו"ר מפאריסוב ז"ל ח"ה הגה"ח ר' שלמה אטיק ז"ל מעיה"ק ירושלים ת"ץ

א' הנוכחים: דער רבי איז א שוואגער מיט ר' מענדל אטיק (ר"מ ישיבת ארץ צבי בירושלים) און מיט ר' אברהם (ר"מ ישיבת באר שלמה בירושלים).

זייער פאטער רבי שלמה האט געשטאמט פון רבי ר' מענדעלע מרימנוב. ר' מענדל אטיק דער זון טראגט טאקע

---

1 וו"ל: בכל דור ודור כשמגיע עשרה בטבת בו החל למעלה משפט החרבן, יושבים בית דין של מעלה וגזורים החרבן של כל שנה ושנה...

2 ועל צרה שעברה אין מתענים בשבת, אבל תענית חלום מותר להתענות, דבשביל עונג שיש לו שמבטל צרה העתידה לבא עליו לא מעונה הוא, הילכך תענית ט"ב דזהו רק על צרה שעברה לא דחו שבת, אבל תענית עשרה בטבת שהיא על ביטול הצרה העתידה, עונג היא, ודוחה שבת כיוהכ"פ, עכ"ד.

הבני יששכר מביא שם את דברי האבודרהם, ומבאר את דבריו: הנה במסכת תענית (כט.) אמר רבי יוחנן על צום תשעה באב אלמלא הייתי באותו הדור קבעתיו בעשירי, שרוב של היכל בעשירי נשרף, ומקשו רבנן [הייינו למה קבעוה בתשיעי], ומשני אתחלתא דפורענותא עדיפא, היינו העיקר יש להתאונן על ההתחלה. - ונראה דחכמי הדור [האבודרהם] למדוהו מדברי הנביא שאמר בנבואה חומרת צום העשירי, שראוי לדחות את השבת יותר מן שארי הצומות אשר בהם חרבה בית מקדשנו, אבל הוא להיות זה היום היה אתחלתא דפורענותא, בו ביום סמך מלך בבל וצר על עיר הקודש... עכלש"ק.

דעם נאמען פונעם זיידן (הרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימנוב ז"ל).

רבינו: דער רבי ר' מענדעלע האט געהאט א זון רבי נתן לייב, ער ליגט אינדרויסן נעבן פון אוהל דארט אין רימנוב.

האדמו"ר מפאריסוב: ער האט זיך געפירט ווי א גרויסער פשטן.[3]

מ'דערציילט אז ביים רביץ ר' הערש (מרימנוב) איז געקומען א איד זיך מזכיר זיין אז אינער פון די קינדער איז ר"ל אוועקגעגאנגען אין קלויסטער, דער איד איז געווען ממש אויסער זיך דערפון. האט דער רבי ר' הערש געזאגט באלו הדברים, אז ער זאל גיין דארט וואו דאס קינד געפונט זיך, און ער האט אים געזאגט ווי אזוי ער זאל אריינגיין דארט אינעווייניג. און ער זאל איהם זאגן אז ער זאל קומען צו אים אין בית המדרש, און אויב דאס קינד וועט נישט וועלן קומען זאל ער איהם אראפרייסן דאס מאנטל.

ער האט אזוי געטוהן ווען דאס קינד האט נישט געוואלט קומען האט ער איהם אוועקגענומען זיין מאנטל און ער האט אנגעהויבן צו לויפן, דער קינד איז אים נאכגעלאפן ווילענדיג כאפן דאס מאנטל, ביז ווען ער איז אריינגעקומען אין ביהמ"ד פון רביץ ר' הערש ווען ער האט געהאלטן אינמיטן פראוועז שלש סעודות, איז איהם דאס הארץ תיקף נתהפך געווארן לאיש אחר, ער האט זיך געכאפט וואו אויף דער וועלט ער איז, און ער האט אנגעהויבן זייער צו ווייגען. האט דער רבי ר' הערש געזאגט אז מ'זאל ציווארטן ביז נאך הבדלה, און ער וועט זיך דעמאלטס מטפל זיין מיט דעם ענין.

וכך הוה, אינצווישן איז געווארן א גרויסער טומל אין די שטאט פון דעם. עס איז דאך געווען א עולם ביים רביץ ר' הערש, און עס איז געווארן מפורסם די מעשה אז דער רבי ר' הערש האט יעצט געפראווען אזא מופת. וועז דער רבי נתן לייב האט געזעהן ביי זיך אין ביהמ"ד ווי דער עולם שושקעט זיך, האט ער געפרעגט וואם גייט פאר?, האט מען אים דערציילט וואם עס איז געווען בייפ רביץ ר' הערש ביי שלש סעודות.

האט ער זיך אנגערופן 'אזוי האט ער געטון?' האט ער זיך אנגעטון דעם אויבער–מלבוש און ער גייט צום רביץ ר' הערש, ער וועט נישט פארשווייגן די מעשה, דער עולם האט פארשטאנען ווער וייסט וואם עס וועט זיין דארטן, צי ער וועט זיך קריגן מיט אים צי וואם. ער קומט ארייז וועז דער רבי ר' הערש האט געהאלטן ביי מלוה מלכה, און ער זאגט אים אזוי ברוב ענוותנותו 'אויב אזוי אז איר קענט יא, פארוואם זעהט איר נישט אז איך זאל אויך תשובה טון?!...'

רבינו: דער ייטב לב פלעגט אסאך פארן צום רביץ ר' הערש, ער האט געהאט שווערigקייטן זייענדיג רב אין איהעל, וועז ער איז געווען ממלא מקום דארט נאכן הסתלקות פונעם זיידן דער ישמח משה. זיי האבן נישט פארנומען די דרכי החסידות, די דעמאלטס'דיגע ראשי הקהלה האבן איהם נישט געלאזט פארשידענע זאכן, זיי האבן אים נישט געלאזט דאוועגען פארן עמוד אין די שבתים וימים טובים וכדומה, איז ער אוועקגעפארן קיין רימנוב אויף די ימים ימים נוראים, עטליכע יאר איז ער דארט געווען אויף די הייליגע טעג.

דער ייטב לב האט אסאך מקבל געווען אין רימנוב, א חלק פונעם נוסח התפילה קומט פון דארט, און נאך אסאך זאכן האט ער געזומען פונעם רביץ ר' הערש, פארשידענע ניגונים...[4]

---

3 עיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) שסיפר הגה"צ מפאיע הי"ד שאחר הסתלקותו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב ז"ל באו חסידיו לבנו הרה"ק רבי נתן לייב ז"ל וביקשו ממנו שיטול שבט ההנהגה בידיו ויכהן תחת אביו, ויהי כשמוע בקשתם השיב להם באופן פלא, כאשר ציוה לבני ביתו ואמר: ברענגט'ס מיר אריין די האק וואס ליגט אונטערן בעט, ואמר כי הרי הדין הוא שהבא להרוג השכם להרגו, והיות אתם רוצים להרגני בזה שאתם רוצים למנות אותי לרבי, ע"כ אני יכול להרוג אתכם, ומיאן בתוקף מלשמש במקום אביו.

ועיין בס' בארות המים (עמ' נ"ה) שהרה"ק מראפשיץ ז"ל הגיע לחג השבועות הראשונה לעיר רימנוב אחר הסתלקות רבו הק' מהרמ"מ, והפציר בהרה"ק רבי נתן לייב שיקבל את הרבנות, והוא סירב בתוקף ואמר שאביו רצה שהרה"ק מהרצ"ה ימלא מקומו, עיי"ש תוכן הדיבורים שהיו ביניהם.

ויש לציין שבס' ברוך שאמר (מ' קט"ז) מביא שהרה"ק רבי נתן לייב ז"ל היה מוכר את החפצים שהיו שייכים לאביו הקדוש ומזה היה מתפרנס, והרה"ק מגארליץ ז"ל קנה ממנו סידור שהיה שייך לאביו הק', ע"ש.

4 כמה ניגונים שהיו מזמרים אצל רבותינו הק' עצי התמרים ז"ל מקורם היא מהרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב ז"ל כדוגמת ה"אהבה רבה ניגון", הניגון שמזמרים אצל תפלת "גשם וטל", ואצל "בבואם מאדום" בסעודת רעוא דרעווין, גם הרבה מנהגים אשר בחצר בית סיגעט קיבל מרן הייטב לב ז"ל מעבודתו של הרבי ר' הערש, כמו אמירת שמע ישראל בסעודה שלישית אשר הרבה צדיקים אמרו רק ב' פעמים ד' מלך, ורבותינו נהגו לומר גם שמע ישראל כמנהגו של הרבי ר' הערש, גם על מנהג רבותינו כאשר ירדו לפני התיבה בתפילת שחרית של שבת להתחיל בקול מ"עד הנה" מקורו טהור היא מהר"ר הערש, ומרן רבינו שליט"א מרבה לספר מה שהי' מרגלי' בפומי' של רביה"ק הברך משה ז"ל, שהרבי ר' הערש ז"ל הי' דרכו כשנגש לתפלת שחרית בשבתות וימים טובים, להתחיל מתחילת נשמת, ואמר הייטב לב שאין הוא מחויק עצמו במדריגתו להתחיל מתחילת נשמת, אבל כאשר מגיע ל"עד הנה" שוב אין בכוחו להתאפק בנפשו מלהתחיל לומר בקול רם.

דער רבי ר׳ הערש אליינם איז דאך געווען א גרויסער בעל תפילה.

א׳ הנוכחים: פון וואו האט ער דאס געזומען?

רבינו: ער האט דאס געזומען פון ראפשיץ.[5]

רבינו כיבדו לברך על היין

ואמר רבינו: לחיים, יהא בואכם לברכה, מיט הצלחה אין סייעתא דשמיא.

האדמו״ר מפאריסוב: לחיים טובים ולשלום, והמברך יתברך בכפל כפלים.

וליוהו רבינו החוצה ונפרדו לשלום

מתוך שיחה אצל סעודת הברית של נכד כ״ק מרן רבינו שליט״א

בן הרב ר׳ יחזקאל שרגא טייטלבוים שליט״א
בן חדב״נ הגה״צ רבי ברוך טייטלבוים שליט״א
רב ביהמ״ד ברך משה בקרית יואל יע״א

יום א׳ פרשת וירא תשע״ט לפ״ק

ונפתובבה השיחה בענין שמו של הילד הרך הנימול משה יהושע נ״י ע״ש של האדמו״ר הישועות משה מווייזניץ ז״ל

רבינו: מיין שווער האט געהאט דעם נאמען (משה יהושע) ווייל ס׳איז געווען פרשת שלח.

א׳ הנוכחים: ער איז געבוירן א וואך נאך שבועות (י״ג סיון).

רבינו: יא, ער איז געבוירן פרשת בהעלותך, איז זיין ברית אויסגעקומען פרשת שלח (שנזכר שם (במדבר יג טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע).

כהאב געהערט אמאל נאכזאגן, אז ווען דער פעטער ז״ל איז אמאל דארט געווען אין ארץ ישראל, האט ער אים געפרעגט נאך וועמען ער הייסט, האט ער דאס געזאגט, אז ער הייסט וועגן די סדרה, האט אים דער פעטער געזאגט, אויב אזוי איז עס דאך א צאנזער נאמען, ווייל אין צאנז האט מען א נאמען געגעבן נאך די סדרה, אזוי האב איך אמאל געהערט דערציילן.

דער פעטער ז״ל אליינם האט אויך אפאך מאל געהייסן געבן א נאמען פון די סדרה, די וואס געדענקן וויסן אז ער האט אפאך מאל געהייסן אזוי טוהן, ער האט אריינגעקוקט אין חומש און האט געזאגט א נאמען פון די סדרה (ולפעמים גם בעל פה).

אינטערעסאנט, ר׳ ליפא פריעדמאן דער מנהל,[6] זיין ווייב (בזיוו״ש) האט געהייסן ׳יוכבד׳, אויך נאך די סדרה, ווייל דער פעטער ז״ל האט אזוי געהייסן פאר איר פאטער, ער זאל געבן א נאמען פון די סדרה, זיי זענען געווען צוויי שוועסטערם דאהי, ר׳ משה [טייטלבוים] באניערס ווייב,[7] זי איז געווען א שוועסטער, זי האט אויך געהייסן נאך די סדרה.

זייער פאטער איז געווען ר׳ אברהם וואלדמאן,[8] ער איז געווען שוחט אין סאטמאר, דער פעטער ז״ל האט דעמאלטם געוואוינט דארט אין סאטמאר (בשנת תר״ע), ער איז נאך נישט געווען רב דארט, דאם איז געווען נאך פאר ער איז געפארן קיין ארשיווע (בשנת תרע״א), און דעם ר׳ אברהם האט זיך נישט געהאלטן קיין קינדער ל״ע, האט אים דער פעטער ז״ל געזאגט פאר א סגולה ער זאל א נאמען געבן פון די סדרה, וועגן דעם האט זי געהייסן ׳יוכבד׳, ס׳איז געווען אין די אנהייב שמות סדרות.

א׳ הנוכחים: זיי האבן געהאט דאהי א ברודער אויך.

רבינו: יא אודאי ר׳ משה וואלדמאן, אויך געהייסן נאך די סדרה, נאך משה רבינו.

ר׳ משה איז געווען א טייערער איד, ער איז געווען א מתפלל אין סיגוטער ביהמ״ד אויף היזן סטריט.

פאר די קריג האט ער געהאט נאך קינדער אלע האבן געהייסן נאך די סדרה.

אינטערעסאנט איז, אז דער ר׳ אברהם וואלדמאן האט אינצווישן געהאט נאך א זוהן, אוך ער האט געזהן אז ב״ה

---

5 כי אחרי פטירת רבו הק׳ הרמ״מ מרימנוב ז״ל בשנת תקע״ה הסתופף י״ב שנים בצל הרה״ק מראפשיץ ז״ל עד פטירתו בשנת תקפ״ו, שאז חזר לרימנוב להיות מ״מ רבו הק׳ מרימנוב ז״ל.

6 הרבני החסיד המפורסם מוה״ר חנני יו״ט ליפא פריעדמאן ז״ל שעמד לימין רביה״ק ז״ל בתור מנהל המוסדות רבות בשנים. הי׳ בזיו״ר חתנו של הגה״ק רבי שאול בראך ז״ל אבד״ק קאשוי יצ״ו.

7 הרה״ח ר׳ משה ט״ב ז״ל מנכדי מרן הייטב לב ז״ל, הי׳ בנו של הגה״צ ר׳ יקותיאל יודא ט״ב ז״ל מק״ק טעטש שתקע אהלו אהל של תורה בעיר באניע. ואחר המלחמה הי׳ ר׳ משה מקורב בבית מרן רביה״ק בעל דברי יואל ז״ל ואצל מרן רביה״ק בעל ברך משה ז״ל.

8 בן הגה״ח ר׳ ישראל מאיר וואלדמאן ז״ל מעיר קראסנא ואח״כ בעיה״ק ירושלים ת״ו, וחתן הגה״ח ר׳ ניסן פריעדמאן ז״ל שו״ב בעיר סאטמאר יצ״ו, מראשוני חסידי רביה״ק ז״ל בעיר סאטמאר שזכה עוד לנסוע הרבה בימי נעוריו לצאנז אל מרן הגה״ק בעל דברי חיים ז״ל.

צוויי קינדער האלטן זיך, האט ער פאר דעם קינד שוין יא א נאמען געגעבן נאך א זיידן (צבי), און דער זוהן איז נעבעד אויך ל"ע אוועק אלין בחור.

אבער ער האט נאכדעם ווייטער געגעבן א נאמען נאך די סדרה, טאקע ר' משה'ס ווייב, זי איז געבוירן שפעטער, זי האט אויך געהייסן נאך די סדרה (שמה חי' לאה).

הגה"צ רב דביהמ"ד ברך משה שליט"א אין באבוב פלעגט מען געבן נאך די סדרה, מסתמא אויך אלין צאנז.

כ'האב געזעהן ברענגן לגבי דעם נאמען 'בן ציון' אז דאס איז אויך עפעס אן ענין אז טאמער עמיצער האט פראבלעמען מיט קינדער.

רבינו: יא, דער נאמען 'בן ציון' איז א סגולה אויף דעם,[9] דער דברי חיים האט געהייסן דעם באבובער רב (הגה"ק מהר"ש ז"ל הראשון) ער זאל געבן דעם נאמען פאר זיין זוהן (כ"ק בעל קדושת ציון ז"ל) 'בן ציון' ווייל דאס איז א סגולה. אזוי האט דער דברי חיים געזאגט פאר רבי שלמה באבובער.[10]

רב דביהמ"ד ברך משה: ס'האבן זיך אים נישט געהאלטן קיין קינדער.

רבינו: יא, וועגן דעם האט ער אים געהייסן ער זאל א נאמען געבן 'בן ציון'.[11]

אבער דאס איז אן אנדערער ענין, דער נאמען בן ציון פאר זיך, אבער מ'רעדט דא וועגן א נאמען צו געבן פון די סדרה.[12]

א' הנוכחים: דער קדושת יו"ט האט אויך געהייסן 'יום טוב' ווייל ער איז געבוירן געווארן אום יו"ט שבועות.

רבינו: מ'וויסט אז ער איז געבוירן אום שבועות (ביום ב' דחג השבועות שנת תקצ"ו), אבער כ'וויים נישט פון וואו דאס שטאמט, ס'איז דא וואס זאגן אזוי.

רב דביהמ"ד ברך משה: דער פעטער ר' ליפא האט מיר פארציילט אז ער האט אמאל געפרעגט דעם רבין ז"ל נאך וועמען דער קדושת יו"ט האט געהייסן.

רבינו: יא איך וויים דערפון, און דער פעטער ז"ל האט אים געזאגט אז ער וויסט נישט.

ער האט אים געזאגט 'חנני' נאך איין זיידן, און יו"ט נאך אן אנדערן זיידן, ליפא איז א כינוי, אויף וועלכע זיידעם וויים איך נישט געניו', אזוי האט ער געענטפערט.

ער האט אים נישט געענטפערט אז ער הייסט 'יום טוב' וויל ער איז געבוירן געווארן אום שבועות.

ס'איז דא א ספר מאזני צדק פון ר' מענדל דראגאמירעשטער (הג"ר מנחם מענדל שפירא ז"ל) ער איז געווען

---

9 בספר בנות מלכים מביא מספר ככר לאדן להחיד"א, בשם ס' בן פורת יוסף, (קיצור חידושי דינים על א"ח ח"מ למהר"י קובו, נכד הרב הגדול עיר וקדיש מהר"ר יוסף קום ז"ל, נדפס מחדש בשלונקי יע"א) ראיתי שכתב אחד קדוש בכ"י משם ירושלמי שמי שמותים בניו יקרא לבנו אשר יולד לו בן ציון ויחיה.

10 עיין בס' דער ערשטער רב פון באבוב (פרק ו') שלהרה"ק רבי שלמה מבאבוב ז"ל נולדו כמה בנים ונעדרו מן העולם בקטנותם בעת היותו אב"ד בק"ק ביקאווסק, והיה לו בן 'חיים צבי' וכן בן בשם 'שלו' מאיר' ונסתלקו בילדותם, והרה"ק הנ"ל נסע לוקינו הק' אבי אביו מצאנז ושפך את מר לבו, והרה"ק שקע בשערעפים, ואמר לנכדו הנ"ל שבעיירה הנ"ל התגורר רב א' שהרה"ק מראפשיין היה מאוד מתנגד אליו, ואולי הוא מתגורר בביתו, ולכן יש עליו הקפדה מזקינו הק' מראפשיין, והוא חזר לביתו ובדק את הדבר, ונתוודע שהרב הנ"ל היה מתגורר במקום אחר וביתו נשרף בליל, ואז נרגע, אך אח"כ נולד לו עוד בן ונסתלק, אז חזר לוקינו ובכה על מר גורלו ואמר לו שאינו מתגורר בבית הרב הנ"ל.

אז הרה"ק מצאנז שקע בדביקות, ואמר לו עוה"פ שיחקור וידרוש כי אולי הוא מתגורר באותו מקום שהיה הרב ההוא מתגורר, והלך ובדק, וחזר לזקנו ואמר שאינו בכלל באותו המקום, אז אמר לו הרה"ק מצאנז שיבדוק האם חלונות ביתו פתוחים לאותו מקום שהתגורר הרב הנ"ל, ואכן בדק ומצא שמחלונות ביתו אפשר לראות את המקום שעליו התגורר הרב הנ"ל, אז אמר לו הרה"ק מצאנז שלכן זקינו מראפשיין מקפיד עליו שהוא מתגורר בקרבת המקום הנ"ל, ולכן העצה שיסתום את חלונות ביתו שפתוחין למקום ההוא, ואף שעל פי צוואת ר' יהודה החסיד אסור לסתום חלונות הבית, אך מחמת הסכנה מותר, ואכן הוא סתמו, ולאחר י"ג שנים מנישואיו נולד לו בנו למז"ט, והרה"ק מצאנז שלח לו מכתב וברכת מז"ט וכתב לו לקרוא את שמו 'בן ציון' וכתב לו כמליצה ש'בימיו יבנה ציון'.....

11 כן עיי' בקונטרס בחצרות החיים – צאנז (גליון י"ז עמ' קי"ט) שבעיר קליינווארדיין היה חסיד בשם רבי נחום יאקאבאוויטש ע"ה שהיה מחסידי הרה"ק מצאנז ז"ל והיה לו הרבה עגמת נפש בגידול בניו, והרה"ק הורה לו ליתן לבנו השם בן ציון לסגולה, ע"ש.

ועיין בס' עטרת משולם (עמ' ע"ה) מהגה"ח רב"צ יאקאבאוויטש ז"ל מב"ב שמביא עובדא הנ"ל שהיה מקובל במשפחתם. וכן בס' פרסומא ניסא (עמ' כ"ב) מביא הוראה זו בשם הגה"ק המנוח"א ממונקאטש ז"ל.

12 עי' בספר הברית (עמוד שיח אות יט) ע"ש. וכ"כ הגאון רבי שבתי ליפשיץ ז"ל בספר ברית אבות (סימן ח אות לא דף סב ע"ב) ע"ש. ועי' בספר פאר הדור (הלק ד דף ר) שהיה הגאון החזון איש ז"ל אומר שאם קוראים לילד על שם הנפטר הוא טובה לנפטר, אבל אם קוראים לו על שם מפרשת השבוע הוא טובה לילד ע"ש.

וכ"כ בספר בית אהרן – מגיד (הלק ב מערכת א אהרן דף תקכ ע"א אות מז) שנהגו לקרוא על המאורע שיש בפרשת השבוע ע"ש. ועי' בספר פלא יועץ להגאון רבי אליעזר פאפו (אות ש' שם טוב) ע"ש.

ועיין בס' טיב גיטין – שמות אנשים (י' פס"ט) שהביא לענין שם 'ישעיה', כשהוא מחמת חולי יש לכתוב 'ישעיהו', שהמנהג שפותחין תנ"ך ורואין שם הראשון הנמצא, וישעיה בלא ואו"ו אינו אלא בדברי הימים, ע"ש.

ועי' ברכי יוסף (יו"ד סי' קע"ט ס"ח) שמותר לפתוח בתורה לראות פסוק העולה, וכן עמא דבר, ע"ש.

א תלמיד פון ייטב לב. ער שרייבט אז זיין רבי (מרן הייטב לב) האט א נאמען געגעבן פאר"ן קדושת יום טוב דעם נאמען "יום טוב" נאכ"ן תוספות יו"ט. ער איז דאך געווען אן אייניקל, דורכ"ן ייטב לב"ם רביצין (הרבנית חצ' רחל ע"ה בתו של הגה"ק רבי משה דוד אשכנזי ז"ל אבד"ק טאלטשאווא) **זי איז געווען אן אייניקל** פונעם תוספות יו"ט.

אבער פון טאטן ז"ל האב איך קיינמאל נישט געהערט אזוי, און דער פעטער ז"ל האט דאך אויך געענטפערט, אז ס'איז א צוזאם געשטעלטער נאמען און ער ווייסט נישט נאך וועמען.

הגה"צ אבד"ק מנחת חינוך שליט"א (זקינו של בעל הברית): ווער האט געגעבן דעם נאמען (משה יהושע) פאר"ן שווער?

רבינו: מסתמא האט נאך דער אהבת ישראל געגעבן דעם נאמען.

רב דביהמ"ד ברך משה: דער ברודער דער וויזשניצער רבי פון מאנסי האט אויך געהייסן מרדכי אזוי נאך א סדרה?

רבינו: אין וועלכע סדרה שטייט דען מרדכי....?

א' הנוכחים: קען זיין ער איז געבוירן אדר.

רב דביהמ"ד ברך משה: איז עס שוין נישט פון א סדרה.

רבינו: ניין, ער איז געבוירן תמוז. איך מיין ער האט געהייסן נאך ר' מאטעלע טשערנאבלער, אזוי געדענק איך.

אבד"ק מנחת חינוך: רבי משה'לע שינאווער (בנו של הגה"ק הדברי יחזקאל ז"ל) האט עהייסן מסתמא נאכ"ן ישמח משה.

רבינו: יא, אום תר"ב איז ער געבוירן געווארן. א יאר נאכ"ן הסתלקות פונעם ישמח משה.[13]

הרה"צ ר' יחזקאל שרגא הלבערשטאם שליט"א מקנעהניטש (חותנו של בעל הברית): היינט איז ר' משה'לע שינאווער"ס יארצייט.

רבינו: יא, י"ב חשון, היינט איז טאקע די יארצייט.

מיינע קינדער זענען אייניקלעך פון רבי משה'לע שינאווער.[14]

ס'איז געווען אמאל שבועות א גרויסער עולם ביי רבי משה'לע שינאווער און מ'האט זיך געשטיפט און מ'האט צובראכן די טיהר, רבי משה'לע שינאווער האט נישט ליב געהאט אזעלבע זאכן, האט מען געמיינט אז ער וועט בייז ווערן, אבער אין אמת'ן, ער האט זיך צושמייכלט און ס'איז געווען א חידוש, האט ער אליין פארציילט אז ווען ער איז געווען א קינד איז ער געווען זייער שוואך, ער איז געווען א חלוש כל ימיו, ער האט גארנישט געגעסן, ער איז געווען הויט און ביין, עס איז א חידוש געווען אז ער האט דורך געלעבט אפילו איין טאג, ער געווען זייער שוואך. ער איז געווען א יתום פון די מאמע'ן און ער איז אויפגעוואקסן געווארן אין צאנז ביי א מומע, ביי רבי משה אונגארס רביצין (אצל בתו של מרן הדברי חיים ז"ל ה"ה הרבנית מרים ע"ה אשת הגה"ק רבי משה אונגער ז"ל, בנו של הגה"ק ר' מרדכי דוד מדאמבראווע ז"ל), און זי האט אויף אים אכטונג געגעבן.

איינמאל איז ער געווען זייער אין א שווערן מצב, און זי האט געמיינט ממש אז ער גייט אוים, איז זי אריין געלאפן צום פאטער דער דברי חיים זאגן אז ער איז אזוי שוואך, האט דער דברי חיים געזאגט געזאגט 'ער וועט לאנג לעבן און מ'וועט נאך ביי אים ברעכן טירן'. איז יעצט ווען מ'האט צובראכן ביי אים א טיהר האט ער זיך צושמיילכט אן געזאגט 'איך זעה אז ס'איז מקויים געווארן די ברכה פונעם זיידן אז מ'האט צובראכן די טיהר, וועט מקויים ווערן אויך די ברכה אז כ'וועל לאנג לעבן, ער האט טאקע לאנג געלעבט (לפי ערך בימים ההם), ער איז אלט געווען זיבן און זיבעציג יאר, ער איז נסתלק געווארן אום תרע"ט,[15] ער איז געבוירן אום תר"ב, ס'איז טאקע געווען א פלא ווי אזוי ער האט געלעבט א יעדן טאג.... (כי היה חלוש מאוד).[16]

אבד"ק מנחת חינוך: כ'האב געהערט פון ר' אהרן ברוך ענגלענדער,[17] אז זיין טאטע פלעגט נאך גיין צו די טישן,

---

13 ואביו הגה"ק הדברי יחזקאל ז"ל הי' בזיו"ר חתנו של האדב"ע חתן מרן הישמח משה ז"ל, ובזיו"ש הי' חתן חתנו של האדב"ע ז"ל.

14 כי חותנו של רבינו שליט"א האדמו"ר הישועות משה מוויזניץ ז"ל, הי' חתן הרה"צ רבי חיים מעגדל פאנעט ז"ל מדעעש, חתן הרה"צ רבי יעקב שמשון קאנער ז"ל, חתן הרה"ק רבי משה'לע משינאווא ז"ל.

15 ועיי' בס' שיח זקנים (ח"א) שכ"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל סיפר שפע"א בהיותו כבן ו' שנה היה חולה מסוכן, והרה"ק מצאנז ז"ל הבטיח שיחי' עוד ע' שנים, ואכן היה בן ע"ו שנים בשעת הסתלקותו.

16 וסיפר כ"ק הרמ"א פריינד ז"ל נאב"ד ירושלים, שפעם אחת היה הרה"ק רבי משה משינאווא ז"ל בעיר וויען, והיה חולה אנוש, וממש חשבו שהגיע קיצו, ולבסוף שב לאיתנו וחזר לביתו, ואמר בצחות "דער וויענ'ער רב וועט בלייבן מיטן הספד אין בוך", כי הוא חשב שהגיע קיצי וישא הספד עליו, אבל אני ידעתי שיש לי ברכה מאת זקיני הקדוש בעל דברי חיים לאריכות ימים.

17 הרב החסיד המפורסם רבי אהרן ברוך ענגל'ענדער ז"ל שהי' יליד קרעניץ ומחסידי צדיקי שינאווא, וכידוע היתה עיר קרעניץ מקום נופש אשר כמה וכמה מגדולי ישראל שבאותו דור נסעו לשם למנוחת הנפש ולבריאות, והרה"ח ר' אהרן ברוך ז"ל ניהל שם מלון נכבד וגדולי ישראל אף מצאו שם בית אכסניא בכבוד, וזכה לשמש אותם במסירות ונאמנות כראוי, ובארה"ב הי' מנכבדי ת"ח וחסידים מאנ"ש בעיר באראַ פארק יצ"ו.

א פלא׳דיגע זאך, מ׳האט אריין געברענגט צו עסן, און ער האט נישט געלאזט כאפן קיין שיריים, ווייל מ׳האט געמוזט אנווארעמען פאר אים סמוך צום עסן, האט ער געזאגט, איך מוז עסן, אבער זיי טארן נישט ווייל מ׳האט עס געווארעמט אום שבת, ער האט נישט געלאזט כאפן קיין שיריים.[18]

רבינו: יא, דורך א גוי האט מען אים געווארעמט דאס עסן, ס׳איז געווען ביי אים פיקוח נפש יעדע זאך.

ער איז געווען א גרויסער חלוש, אבער ווען ער האט געדאוונט, האט ער געדאוונט מיט קולות וברקים, געשפרינגען און געטאנצן, און ווען ער האט געענדיגט איז ער אומגעפאלן, ער האט נישט געהאט קיין כח אליינם צו שטיין, ס׳שטייט אויף זיין מצבה, ער ליגט דאך דארט אין צאנז אין אוהל, 'עבודתו ותפילתו במסירת נפש',[19] בימים ההם האט מען נישט געשריבן אזאלכע לשונות סתם אזוי, ער איז א געוואלדיגער מענטש געווען.

ר׳ ישראל בריעף[20] האט אויך דערציילט, ער איז דאך אויך געווען ביי רבי משה׳לע שינאווער, האט ער געזאגט אז דער רבי משה׳לע איז געווען אזא חלוש אז מ׳האט אים אונטער געפירט, ער האט נישט געקענט אליינם גיין, צוויי מענטשן האבן אים אונטער געפירט אין בית המדרש אריין, אבער דאם איז געווען נאר ביז צום בית המדרש, למעשה ווען ס׳איז געקומען צום דאוונענען אוז ער איז געשטאנען ביים עמוד איז ער האט געטאנצט מיט א ברען, און ווען ער האט געענדיגט דאם דאוונענען איז ער ממש אום געפאלן, ער איז נישט געווען ביכולת צו שטיין אויף די אייגענע כוחות.[21]

ביי אים איז געווען די מעשה, ער האט געהאט א ברודער פון זיין טאטנ׳ס ערשטע רביצין, ער האט געהייסן רבי נפתלי, דער רבי נפתלי איז נפטר געווארן יונגערהייט אהן קיין קינדער און מ׳האט געדארפט צו געבן חליצה, רבי משה׳לע איז דאך געווען דער גדול האחים, איז ער געפארן דעמאלטם קיין רוסלאנד געבן חליצה,[22] דעמאלטם איז געווען אן אינטערסאנטע מעשה מיטן שינאווער רב.

דער שינאווער רב אליינם האט פארציילט די מעשה, אז מ׳האט געדארפט פארן קיין רוסלאנד צו די חליצה, און דער רבי משה׳לע איז זייער א חלוש געווען, ער האט קוים געקענט שטיין אויף די פים, און ער האט געדארפט האבן משמשים אויפן לאנגן וועג פון גאליציע ביז רוסלאנד, מ׳האט געדארפט האבן משמשים וואס זאלן אים באדינען און האלטן וואערעם, מ׳האט אים מיט א דאבענע ארום געטומען צו קענען פארן, ער איז ממש געווען הויט און ביין, און דאס האט געקאסט געלט, מ׳האט געדארפט צו צאלן שפעזן פאר מערערע מענטשן, בימים ההם האט יעדע זאך אויסגעמאכט געלט, און דער שינאווער רב האט נישט געהאט קיין געלט. איז ער ארומגעפארן נאך געלט כדי ער זאל האבן אויף שפעזן, אבער ער האט נישט געמאכט קיין געלט, ס׳איז אים נישט געגאנגען.

און ער האט געווואוסט פון אן עושר איז א גאליציאנער שטעטל, האט ער באשלאסן אז ער גייט צו אים נאך געלט, איז ער אריבער געפארן צו יענעם נגיד, און ער האט אים געזאגט אז ער וויל פון אים בעטן געלט וויל ער דארף צו פארן געבן חליצה, און ער האט אים געבעטן ער זאל אים ארוים העלפן, זאגט ער 'שינאווער רב איך וויל מיט אייך רעדן א זאך צווישן פיר אויגן', ער האט געבעטן יעדער זאל ארוים גיין, יעדער איז ארויסגעגאנגען און ער האט צוגעשפארט די טיהר, און ער זאגט אים, שינאווער רב, ווען איך בין געווען יונג האב איך אמאל געטשעפעט מיט רבי

---

18 עיין בס׳ שם אליעזר (מהגה״ק מביקסאד ז״ל) בהקדמה שהרבנית מביקסאד באה פע״א להרה״ק ר״מ משינאווא ז״ל להתייעץ עמו איזה מאכלים ליתן לבעלה הק׳ אשר גם סיגף עצמו מאוד, והרה״ק נתן לה עצות שונות, עיי״ש באריכות.

19 וזה לשון נוסח מציבתו בין שאר דברים: דרכו בקודש נפלא מאוד, עבודתו ותפלתו במסי״נ בלהבת הקודש וכו׳.

20 איש חסיד הי׳ מזקני אנ״ש שנשארו לפליטה אחרי החורבן הנורא, הי׳ מופלג בתורה וחסידות ויר״ש מרבים, ומנו״כ בקרית יואל יצ״ו.

21 עיי׳ בס׳ נפלאים מעשיך (ח״א) בשם הגה״צ מפאיע הי״ד שאביו הגאון הצדיק אב״ד באגאד ז״ל היה מסתופף בצל הרה״ק רבי משה משינאווא ז״ל וכידוע היה איש חלש מאוד בגופו, ואכל קימעא ממש מעט מן המעט ואחר כל מאכל הביאו מיד קערה והקיא את כל מה שאכל, עד כדי כך שאחר כל סעודה היה הגה״צ מבאגאד ז״ל עולה ומסתפק אם מותר לו להרה״ק לברך ברכת המזון.

כרם אף על גדל חולשתו היתה עבודתו ותפילתו באש קודש וכל האנשים העומדים לראות עבודתו בקודש, היו נבהלים ומשתוממים בראותם שעבודתו למעלה מכוחותיו הדלים ולמעלה מבינת אנוש.

וסיפר, שפעם אחת כשאביו הגה״צ מבאגאד שבת אצל הרה״ק רבי משה׳לע בשב״ק, ובשעת עריכת שולחנו בליל שב״ק בשזימר הזמר מנוחה ושמחה וכו׳ נתלהב הרה״ק ברשפי שלהבת קודש ודחף בכח את השולחן מרוב התלהבות [ער האט א שטופ געגעבן דעם טיש פון גרויס התלהבות], והגה״צ הנ״ל היה מתאר שהיה שולחן ארוך וכבד מאוד שהיה למעלה מכוחותיו של אדם אחד להזיזו ממקומו, ובוודאי שהיה קשה מאוד לפי כוחותיו הדלים של הרה״ק רבי משה׳לע ז״ל, עיי״ש עוד.

22 בהיותו חתן הגה״צ רבי נח שמעיה שניאורסון ז״ל חתנו של הרה״ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז״ל במדינת אוקריינא.

אלימלך רודניק'ער...[23] אן עושר איז ער געווען אזן עשיר יענה עזות איז ער געווען א מחוצף, אזן ס'האט זייער וויי געטוהן פאר רבי אלימלך רודניק'ער דאם וואם ער האט אים געטשעפעט, האט אים רבי אלימלך געזאגט 'פארוואם ביסטו אזוי באַ'גדול'ט ביי דיר? ווייל דו ביסט אן עושר', זאגט ער, 'דו ווערסט זיין אזא יורד אז ניטאמאל פאר תכריכים ווערסטו האבן צו באצאלן, דו ווערסט נישט איבערלאזן קיין געלט צו קויפן תכריכים', אזוי האט ר' אלימלך רודניקער אים געזאגט.[24]

האט דער עושר געזאגט פארץ שינאווער רב, אז באמת אין שטאט האט ער נאך א נאמען אלס א גרויסער עושר, אבער ער זעהט שוין אז ער איז פערטיג, ער איז שוין באנקראט אין זיינע געשעפטן, אזן ס'וועט נישט לאנג נעמען ביז ס'וועט זיין דער קראך. האט ער געזאגט פארן שינאווער רב אזוי 'אויב קענט איר מיר אראפנעמען די לטותא (קללה) פון דעם צדיק, וועל איך פארקויפן די צירונג פון מיין וויב, אזן איך צאל אייך די גאנצע הוצאות פון די נסיעה צו די חליצה מרישא ועד גמירא'.

דער שינאווער רב איז ממש דערציטערט געווארן פון די מעשה, זאגט אים דער שינאווער רב 'איך קען דען אראפנעמען אזא לטותא...?!', דער שינאווער רב האט זיך נישט געוואלט אונטערגענומען. זאגט אים דער עושר, נו, נישט איז נישט.[25]

ביינאכט האט דער שינאווער רב זיך גע'חלומ'ט אז ער זעהט פאר זיך דעם רבי אלימלך רודניקער אזן ער זאגט פארץ שינאווער רב 'אדעתא דהכי האב איך עם נישט געזאגט..., אויב ער באצאלט דיר די הוצאות די שפעזן פאר די חליצה, נעם איך אראפ די לטותא'!

אינדערפרי איז דער שינאווער רב טאקע געקומען צום גביר, אזן ער זאגט אים אז אויב ער צאלט אוים די הוצאות נעמט מען אראפ די לטותא. דער איד האט טאקע אויסגעצאלט אלע הוצאות, אזן ער איז צוריק געווארן א עושר.[26]

*

אבד"ק מנחת חינוך: דער שינאווער רב איז געווען שטארק צוטראגן ווען רבי נפתלי איז אוועק, כ'האב געהערט א אינטערסאנטע זאך, אז דער שינאווער רב האט געבעטן פונעם באשעפער אז ער זאל פארגעסן אז ער האט געהאט אזא זוהן. דער צאנזער רב האט שפעטער געזאגט אז דער אויבערשטער ווערט אים משלים זיין, אזן דער ציעשנובער רב (הגה"ק בעל דברי שמחה ז"ל) איז געבוירן געווארן. אזן ס'איז א פלא, אז ביידע אינאיינעם האבן געלעבט זיבעציג יאר, דער ציעשנובער רב האט געלעבט פיר אזן פערציג יאר, אזן רבי נפתלי האט געלעבט זעקס אזן צוואנציג יאר.

רבינו: דער שינאווער רב האט ארויסגעגעבן פון אים דעם ספר אילה שלוחה.[27]

הרה"ח ר' שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: ס'איז אפשר אינטערעסאנט צו דערמאנען אז ביים ברית פונעם אבי הבן (הר"ר יחזקאל שרגא ט"ב שליט"א) האט דער רבי ז"ל דער ברך משה דערציילט מעשיות פונעם שינאווער רב, לכאורה האט ער דעמאלטם די מעשה אויך דערציילט, דאם איז געווען אין ביהמ"ד אונטן אינעם זאל.[28]

רבינו: האט ער מסתמא די מעשה אויך דעמאלטם פארציילט... איך האב עם געהערט פון אים.

רב דביהמ"ד ברך משה: יא, איך געדענק ער האט עם פארציילט.

ס'האט א שטיקל המשך די מעשה.

רבינו: יא, דער שינאווער רב האט פארציילט די מעשה מיט די לטותא, ווייל עמיצער האט אפגעלאכט. די מעשה

---

23 בן הרה"ק ר' מענדל' בער מפשעווארסק ז"ל בן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק ז"ל בנו של הרב הקדוש רבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ל.

24 עיי' בס' "ג אורות (ח"א) שכשהקפיד עליו הרה"ק מרודניק אמר לו, כתיב בתהלים (לג, ט) הוא אמר ויהי, הקב"ה אמר שיהיה עושר, הוא צוה ויעמוד, הוא יכול לצוות עליו שיעמוד ויתעכב עשירותו, ומני אז נהפך עליו הגלגל.

25 וכדאי להביא סימוכין לדבר זה, מלשונו של הרה"ק מצאנז ז"ל (מובא בילקוט תפארת שלמה במדור מכתבי קודש) שכתב מכתב חריף לקהילת קשאנוב כשחסידי ראדאמסק חלקו על בנו הרה"ק מקשאנוב וכה כותב בתו"ד: ...ותזהירו את בעלי הריב שידעו שאין טוב המחלוקת ולא יבטחו כי הקדוש הרב הי' מנוס להם, "כי כן קבלתי, מה שתלמיד חכם אחד מעניש לא יוכל שום צדיק בעולם להסיר ממנו"... עיי"ש.

26 עיין בספר פי צדיק (מאמר י"ט) שמביא עובדא נאה בענין העשיר היורד הנזכר בעובדא הנ"ל. ועיין שם שמביא שהרה"ק משינאווא בעצמו סיפר פע"א בסעודת פורים את המעשה הנ"ל, ועיי"ש באריכות.

27 וזלש"ק של הרה"ק משינאווא ז"ל בהקדמה לס' אילה שלוחה: ...וקראתי שמן 'אילה שלוחה' כברכת יעקב אע"ה על נפתלי אילה שלוחה, וסניף לשם זה, שבעת לידתו הייתי עם אשתי ז"ל שהיתה אמו אצל זקנה אבי אמה ה"ה הרב הגאון הצדיק מוהר"ר משה טייטלבוים הרב דק' אוהעל זצ"ל, ואחרי קראי שמו אמר זקינו ז"ל בשמחה, שטוב עשיתי בקראי שמו 'נפתלי', שתהיה נשמתו אילה שלוחה להביא את משיח צדקינו ביה"ר, עכלש"ק.

28 במקום שנמצא כעת היכל התורה המפואר בבנין ביהמ"ד הגדול, הי' אז אולם לחתונות ושמחות.

איז געווען אזוי, דער שינאווער רב איז אמאל אריינגעקומען אין ביהמ"ד און ער האט געזען וויי די חסידים שמועסן אזוי, האט ער געפרעגט וואס מ'רעדט. האט מען געטפערט אז איינער דא געזאגט עפעס אז ס'איז דא רבי'ס וואס קענען זאגן זאכן, אבער ס'איז גארנישט... האט דער שינאווער רב געפרעגט דהיינו? האט יענער פארציילט די מעשה מיט יענעם עושר וואס האט זיך מתחצף געווען צו רבי אלימלך רודניקער און ער האט אים געשאלטן, און דער עולם שמועסט אז דער עושר איז געבליבן א גביר אדיר און עם פעלט אים גארנישט. וועז דער שינאווער רב האט דאס געהערט האט ער געזאגט "אזוי זאגט מען?... אזוי זאגט מען?! און ער האט זיי דעמאלטס דערציילט די מעשה, דער שינאווער רב האט אליינס פארציילט דעמאלטס דעם מופת פון זיך, אז מ'זאל וויסן אז ס'איז נישט קיין הפקר וועלט.

אבד"ק מנחת חינוך: מ'האט געערעדט פון א לטותא דרבנן, ס'איז ידוע אז רבי משה פשעווארסקערס זוהן איז נישט געזונט געווען, וועגן א הקפדה פון רבי מרדכי'לע נעשכיזער וויל ער האט אים נישט געוואלט שרייבן א ספר תורה, ביז ער איז געקומען מיט זיין זוהן אויסבעטן א רפואה (כידוע שהרה"ק מנעשכיז ז"ל היה כוהו גדול ברפואות) און ער האט געזאגט אז ער איז שוין מסכים צו שרייבן.[29]

רבינו: ער האט געזאגט אז ער האט נישט געוואלט שרייבן די ספר תורה, וויל ער האט מורא געהאט אז ער וועט נישט קענען ענדיגן די ספר תורה, און ער וויל נישט ס'זאל זיין צוויי סופרים וואס זאלן שרייבן די ספר תורה.

אבד"ק מנחת חינוך: יא, האט ער אים געזאגט אז ביז ווילאנג ער וועט שרייבן וועט ער בלייבן לעבן, און ער האט עם געשריבן אפאר יאר, ער האט אויסגענוצט די געלעגנהייט.

נאכדעם האט ער עם געגעבן פאר א סופר זאל עם מגיה זיין, און ער האט אים געזאגט אז פאר יעדן גרייז וואס ער וועט טרעפן וועט ער באקומען א גאלדענעם רענדל, מ'האט אים אריין געלייגט אין א פארמאכטן שטוב ער זאל נישט קענען גארנישט טוהן, און דער סופר טרעפט נישט גארנישט, ער מוז דאך מאכן עפעס געלט, איז וועז ס'איז געקומען צו דאס וואלט 'נגע צרעת' ער האט געזעהן אז ער וועט דא נישט מאכן קיין געלט, האט ער געזומען א האר פון זיין בארד און נאס געמאכט מיט אביסל שפייעכטין און ער האט געמאכט פון די נו"ן א גימ"ל, צי פונעם גימ"ל א נו"ן, איינע פון די צוויי.. און ער האט געזאגט אז ער האט געטראפן א גרייז, און ער ברענגט עם צו רבי משה פשעווארסקער, זאגט אים רבי משה פשעווארסקער, 'עם קען נישט זיין, איך געדענק נאך אפילו דעם יחוד וואס כ'האב אינזין געהאט בשעת וועז כ'האב עם געשריבן', האט ער זיך אהנגערופן, 'אויב ס'איז נישט אמת וועסטו באקומען דעם נגע צרעת, און אזוי ווי ער האט עם געזאגט איז דער איד געווארן א מצורע ל"ע.

שפעטער איז ער געגאנגען צום ישמח משה ער זאל געזונט ווערן, און דער ישמח משה האט געשריבן א קמיע. ער פלעגט דאך צו געבן קמיעות, דער ישמח משה האט אים אהין געגעבן די קמיע, און יענער הייבט אהן ארויס צו גיין, זאגט אים דער ישמח משה 'קום צוריק', וואס איז? זאגט אים דער ישמח משה 'געב מיר צוריק די קמיע', פארוואס? זאגט ער 'יעדע קמיע וואס כ'האב געגעבן איז בשעת וועז כ'האב עם געגעבן האט עם שוין עפעס אנגעהויבן צו העלפן, טאקע נישט אינגאנצן אבער עפעס, דא זעה איך אבער אז ס'העלפט גארנישט במילא וויים איך נישט וואס דאס איז, זאג מיר נאר, פון וואס האסטו באקומען די נגע?', האט ער אים פארציילט ווי אזוי ער האט עם באקומען. זאגט ער, דאס איז 'לטותא דרבנן דלית לה אסותא'.[30]

29

עיי' מה שכ' הרה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל במכתבו לעיה"ק ירושלים ת"ו אל הגה"ח ר' ישראל מאיר וואלדמאן ז"ל הנ"ל (אגרות שפירין מכתב קע"ד): ...מקובל בידינו שהה"ק הר' משה סת"ם מפשעווארסק לא כתב רק שלשה ספרי תורה, ומקומם נודע לנו... הספר השלישי בעד הה"ק מהר"ם מנישכיז זי"ע, הי' מעשה נורא איך נסובב ונתחברו ונתועדו שנסע הסופר הקדוש הנ"ל לנעשכיז...

ועיי' בס' שמחת עולם - שינאווא (עמ' צ) שמובא הסיפור באריכות, שכאשר הרה"ק מנעשכיז ביקש לקיים את מצות עשה של כתיבת ספר תורה הוא הכין קלף משובח ומקום בעליית הגג, והזמין את הרה"ק רבי משה מפשעווארסק בעל אור פני משה [כי בני הרה"ק רבי יושא מאניפאלי מעידין עליו בשם אבותם הקדוש שזיקוקין דנורא היו נפלטים מקולמוס בעת כתיבת ס"ת כמבואר בהסכמתם לספה"ק אור פני משה] שיבוא לכתוב עבורו את ספר התורה.

אך בעל האור פני משה לא נעתר להזמנה, משום שרבו הרבי רבי אלימלך מליזענסק נגלה אליו והורהו שלא לנסוע לכתוב מחוץ לביתו נאוה קודש, שלח לו הרה"ק מנעשכיז לאמר, דע לך, שהיריעות שהכנתי מטפחות על הגג ואינן מניחות לי לישון ושיבוא לכתבן, והאור פני משה לא הגיע, וסובבו מן השמים שבנו של האור פני משה חלה והסתכן, מיהר אביו לנעשכיז לבקש על נפש בנו, וכיון שהגיע לנעשכיז עיכבו הרה"ק לכתוב עבורו את הספר תורה, ונענה לו.

כשבע שנים ארכה כתיבת הספר בקדושה ובטהרה וייחודים עילאיים, האור פני משה כתב את הספר ואילו את השמות הקדושים כתב הרה"ק מנעשכיז במו ידי קדשו, וספר התורה המופלא עבר בירושה לאחד מנכדי הרה"ק מנעשכיז..

30

עובדא נפלאה זו מובא בס' ויצא פרח על מס' אבות (להגה"צ ג ר' אברהם חיים רייזמאן זצ"ל אב"ד קרעטשניף, נכד מוה' הישמח משה זי"ע, דף פ"ח) אודות איש

א' הנוכחים: מ'זאגט אז די ספר תורה איז שפעטער אנגעקומען קיין בעלזא צו רבי יהושע'לע.[31]

רבינו: ס'איז געווען באוואוסט אז דער כתב פון רבי משה פשעווארסקער האט זיך געהאלטן ממש ווי ניי.[32]

ואיחל רבינו לחיים לכל הנאספים

אבד"ק מנחת חינוך: דעם ישמח משה'ס קמיעות האבן געהאט אין זיך א חיות, ס'איז געווען דער בארדיובער רב דאהי ר' זלמן לייב הלבערשטאם,[33] ער האט עם אמאל דערציילט פארן רבי'ן ז"ל (בעל דברי יואל), דער רבי האט אים געפרעגט צי ער האט עם נאך אליינם געזעהן, האט ער געזאגט, יא ער האט עם אליין געזעהן, אין ארון קודש פלעגט עם ליגן, און עם האט געהאט א חיות.[34]

א' מעיר נעשכיז שהגיה הס"ת שכתב הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זצ"ל עבור הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זצ"ל, וכיון שלא מצא בו שום שגיאה עשה בזדון פסול בתיבת נגע שבההתוכחה, ודבק בו הקפדתו של הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זצ"ל ונחלה מאוד ל"ע (חלק זה של העובדא מובא גם בס' מגדיל ישועות מלכו להרה"ק מבארעגם, אות לח), הסופר המגיה בא תיכף לפני הרה"ק רבי מרדכי והתוודה חטאו, השיב לו הרבי איני אוכל להושיע לך, רק תנסה ותיסע להרה"ק רבי משה ט"ב מאוהעל ואפשר שהוא ע"י כח הקמיעות שנותן יעבור הפורעניות, ונסע לאוהעל וכבוא לא"ז סיפר לו ממחלתו ולא מחטאו, וא"ז נתן לו קמיע, וכשהלך ממנו קראו בחזרה מהפתח ולקח ממנו הקמיע, באמרו, מעולם לא נתתי קמיע שלא יפעול, ובכאן אחר שנתתי הקמיע גילו לי שלא אפעול, ע"כ אינני רוצה ליתן קמיע כזה, וכן היה שהסופר מת ממחלתו בעיר אוהעל ונקבר שם.

ועי' בס' זכר צדיק לברכה (ח"ד סי' תתתקפ"ח), שמביא בשם הרה"צ ר' צבי אביגדור פעקעטש מנאנאש ז"ל, שפע"א ביארצייט של מרן הישמח משה ז"ע סיפר מרן רבינו ז"ע עובדא זו, ולפי גירסתו בא המגיה הנ"ל מעצמו למרן הישמח משה כשצערעת דבקה בו, ולא שהרה"ק מנעשכיז שלחו אליו (גירסא זו מדוייק יותר לפי השנים ואולי שלח אותו א משאר צדיקים הקדומים להישמח משה), ומרן הישמח משה נתן לו קמיע, אבל תיקף כאשר יצא קרא אליו הישמח משה שיחזור, ואמר שהוא רואה שהקמיע אינה עושה פעולתה ובוודאי יש דברים בגו, אז הודה המגיה וסיפר מה שעשה ומה שגרם לו מכת הצרעת, וכאשר שמע זאת מרן הישמח משה אמר "אויף א לטותא דרבנן העלפט נישט מיינע קמיעות", ודרש שיחזיר לו הקמיע. וכן מסופר בס' החסידות (לרא"מ עמ' ק"א) שמרן הישמח משה אמר לו תיקף "אתה נושא עליך לטותא דרבנן דלית לה אסותא".

31 ס"ת מיוחס זה עבר אח"כ בירושה לבנו בכורו הרה"ק רבי יוסף מאוסטילא ז"ל, וממנו עבר לבנו הרה"ק רבי מרדכי מאוסטילא ז"ל, וממנו לבנו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל אבד"ק טלוסט ז"ל, ומחמת רוב דוחקו מכר הרה"ק מטלוסט את הס"ת להרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ל בסך ג' אלפים ריניש.

[ומפי כ"ק הגה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל נמסר גירסא אחרת שמכרו אותו, מפני שהיורשים לא יכלו להשוות ביניהם למי יתנו את הס"ת, לכך מכרוה וחלקו עצמם בהמעות]. וכשהביאו את הס"ת לבעלזא, הלך הרה"ק מהר"י לקראת הספר אל הבאהן בכלי שיר ובשמחה גדולה.

ואח"כ עבר הספר מהרה"ק מהר"י מבעלזא בירושה להצעיר מבניו הרה"צ רבי יצחק מאיר מרעדים ז"ל, וממנו לבנו הרה"צ רבי משה מהאלאשיץ ז"ל שהשאיל אותו לדודו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל בעת ששהה בהאלשיץ ובראצפערט.

וכשחזר הרה"ק מבעלזא למשכן כבודו לבעלזא, נטל עמו את הס"ת, ולאחר פטירתו כשבא לשם הרה"צ רבי משה מהאלשיץ אל בנו הרה"ק מהר"א מבעלזא, אמר לו הרה"ק מהר"א זה הס"ת שלך ואיני יכול עוד ליקח אחריות עליו, ע"כ קח לך בחזרה. והוליך אתו הס"ת להאלשיץ מקום מגוריו. וסיפר כ"ק מהר"י מפשעווארסק ז"ל שבשנות המלחמה כשגרשו את חותנו כ"ק רבי איציקל ז"ל ממקום מגוריו בפשעווארסק, ברח לעיר האלשיץ ושם שהה עם משפחתו ט' חדשים, ובמשך אותו הזמן הלך להתפלל אצל הרה"צ רבי משה מהאלשיץ ז"ל מפני הס"ת זו שהיתה מונחת אצלו.

ובימי מלחמת העולם השניה גנז הרב מהאלשיץ את הס"ת בתיבה של ברזל, וטמן את התיבה שבה הס"ת בחפירה בקרקע כדי שלא ישלטו ידי הרוצחים הרשעים ימ"ש בספר תורה הקדוש הלז.

אגב, עיי' בסוף ס' דברי יחזקאל (השלם) שהרה"ק משינאווא ז"ל היה בבעלזא ורצה לקרות בהס"ת הנ"ל, אך הרה"ק מבעלזא היה ירא שהרה"ק יערער על הס"ת מחמת גודל קפידותו על כל תג ותג של הלכה, עיי"ש באריכות המעשה.

32 עיי' בספר אוהל אלימלך (אות ש"א) שהרה"ק מהר"מ מפשעווארסק הבטיח כי הפרשיות והתפילין אשר יצאו מתחת ידו יהיו כשרים וקיימים לעד. וכן העיד הגה"ק בעל מנח"א ממונקאטש ז"ל באגרות שפירין (מכתב רסב) שהתפילין של הנועם אלימלך שכתבם האור פני משה ונמצאים בידו הם כמו חדש ממש.

ועיי' בס' מגדל דוד ה'. - לעלוב, שפעם התקלקלו תפיליו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב והוא שאל את רבו החוזה הק' מלובלין כדת מה לעשות והיכן יקנה לו תפילין, החוזה מלובלין ז"ל הפנה אותו להר"מ מפשעווארסק, כשהגיע לביתו מצאו כותב פרשיות תפילין, אמר לו צפרא טבא, ולא ענהו, כי באמצע הכתיבה לא דיבר אפילו בלשון הקודש, ואחר הכתיבה נתן לו שלום, ושאלו מאיזה מקום אתה, ואמר לו מלעלוב, ומה שמך אמר לו דוד, כששמע כן אמר אם כן אתם רבי דוד מלעלוב, שציוה עלי אליהו לכתוב עבורכם תפלין והלך להתיבה, ונטל ב' זוגי תפילין שהיו צבורין בנייר והי' כתוב שם על הנייר שזה הוא לשם ר' דוד מלעלוב ונתנם לו.

וכן מובא בספה"ק שלחן הטהור (סי' קל"ו סעיף יח) שהרה"ק מלובלין היה לו ג' ס"ת מכתב יד קדשו של בעל האור פני משה, והיה נוהג כשהיה נוסע בדרך היה הס"ת עמו בכל הדרך, כיון שלא רצה לקרוא בס"ת אחר.

33 הגה"צ רבי יקותיאל יהודא הלבערשטאם ז"ל בן הגה"צ ר' שמואל ז"ל בן הגה"ק ר' משה'לע ז"ל מבארדיוב, נכד מרן הדברי חיים ז"ל ומרן הייטב לב ז"ל. והוא הי' ממשיך כאדמו"ר מבארדיוב פה בארה"ב אחר המלחמה עד יום פטירתו בשנת תשכ"ט לפ"ק.

34 כידוע שמרן הישמח משה היה מרבה להשתמש בנתינת קמיעות, ובס' תהלה למשה מובא שפע"א גילה הישמח משה לנכדו הייטב לב כי זה דמסתיר כח פעולותיו ותפילותיו בנתינת קמיעות, יען כי מידת הענווה

רבינו: יא, דער ישמח משה האט געהאט א לעדל וואו ער האט געהאלטן די קמיעות, דאס האט קיינער נישט געטארט צורירן, און אמאל וועז דער ישמח משה האט געדאוועט אזוי פריוואט ביי זיך אין שטובל, האט זיך דערווייל רבי משה'לע ראזוואדאוועך אריין געכאפט אין זיין שטוב ווי דאס לעדל פון די קמיעות איז געווען, און ער האט געעפנט דאס לעדל, און דער ישמח משה איז געקומען צולויפן ווייל ער האט מרגיש געווען, איז ער געקומען צולויפן און ער האט אים פארגעהאלטן וואס ער טוט דארט, און רבי משה'לע האט געזאגט אז ער האט געזוכט און ס'איז געווען אויפגעשריבן די אותיות פון די קמיע און ס'האט געהאט א חיות, אזוי האט געזאגט דער ראזוואדובער רב, ממש ס'האט געהאט א חיות, ס'האט געלעבט.[35]

רב דביהמ"ד ברך משה: שפעטער האט מען שוין נישט געשריבן אזוי קיין קמיעות.

רבינו: כ'וועל דערציילן א אינטערעסאנטע זאך, ס'איז געווען א איד וואס זיין טאכטער איז נישט געזונט געווען, און ער איז געקומען צו מאטן ז"ל, און ער האט געזאגט כ'וויל געבן צעהן טויזענט דאללער אז דער רב (רבינו הבר"מ ז"ל) זאל מיר ערלעדיגן א קמיע פונעם רבי'ן פארן טאטן איז דאס געווען אינטערעסאנט, ער איז געווען איבערראשט אזוי פון די בקשה, איז ער אריבער גענאנגען און האט געבעטן פונעם פעטער ז"ל א קמיע פאר יענעם איד, דער פעטער ז"ל איז געווארן זייער צוקאכט, ער אנגעהויבן צו שפאצירן אזוי אין שטוב ארויף און אראפ, נאכדעם האט ער זיך צוריק אראפ געזעצט, און געזעגן א זאג 'איך געב נישט קיין קמיעות!'.

וכיבד רבינו את נכדו הר"ר דוד אלימלך הלבערשטאם שליט"א לזמר פיוט 'יום ליבשה' ולאחמ"כ השמיע רבינו דברי תורה לכבוד שמחת הברית מילה

ושפלות רוח הוא מוטבע בטבע במשפחתו מדור דור אשר יסלדו מכל פרסום ויוהרא והוא אינו יכול להשיב פני הבאים אליו ריקם, על כן הוא מסתיר כח תפילותיו ופעולותיו בשמים באיצטלא של קמיעות.

וסיפר הרב הגאון רבי משה שטערן ז"ל מדעברעצין, שפע"א הגיע איזה רב לרביה"ק בעל דברי יואל ז"ל וסיפר לו עובדא אחת מני רבות מעניני הקמיעות של הישמ"מ, אשר עובדא זו היתה מקובלת אצלו מאבותיו הקדושים, אשר כוחו של רבינו הישמ"מ בפעולת הקמיעות היתה בהתימת שמו הק' על הקמיע, ולאותו רב היתה זאת פליאה עצומה איך ששם האדם יש בו כח גדול עד כדי כך, נענה לו רבינו "וואס איז דען די פלא, מלאכים און שרפים האבן געציטערט פארן זיידנ'ס א וואנט".

ועי' בס' תהלה למשה מה שסיפר מרן רבינו הק' ז"ל בשם חותנו הגה"ק מפלאנטש ז"ל ששמע מאביו הגה"ק מראזוואדוב ז"ל כי פע"א בעת שהסופר כתב הקמיעות לרבינו, אמר לנכדו הרב מראזוואדוב, שאין העיקר כתיבת הקמיע, אלא כאשר אני 'באשפרעך עס', שהוא לוחש על הקמיע ועי"ז מכניס בה רוח חיים. ופעם הטמין עצמו נכדו הרה"ק מראזוואדוב מתוך חדרו כי רצה לשמוע איך שהוא לוחש על הקמיעות (כי טרם מסירת הקמיע היה נכנס להחדר מיוחד וסגר הדלת בעדו, כ"ה בס' מרא דעובדא ע' רלט. וסיפר ב"ק הר"י מסטיטשין וצ"ל שהחדר היה נקרא "קודש קדשים", כן מובא בס' משמיה דר' תנחום עמ' ל"ג, עי"ש), ושמע שהיה אומר בלשון המדוברת: "רבונו של עולם, דיא וייסט דאך אז איך מאך עס נאר פאר דיין כבוד וועגען, אז מען זאל זעהן אז דיא שמות הקדושים העלפין, נישט די רופאים די טמא'ניקעס, איבער דעם זאל דאס זיין א רפואה פאר דעם", וכן פרט כל הדברים [הנצרך לישועה] ע"כ.

וכן סיפר ב"ק אדמו"ר מסטיטשין ז"ל בעל מנחת יהודא בשם זקינו הרה"ק מראזוואדוב זי"ע, שראה פעם איך שרבינו נוטל את הקמיע בידו ואומר "אני עומד לתת את הקמיע ליהודי זה כדי להראות ולהוכיח כי אך ורק שמותיך הקדושים עוזרים ולא כל התרופות שלהם וההבלים שלהם (זייערע פראשקעס), כדי שיתגלה כבוד שמים בכל העולמות" (החכמה מאי"ן עמ' צ"ז).

35 מובא בס' הגה"ק בעל ישמח משה (עמ' רע"א) שכן סיפר מרן רביה"ק ז"ל בשם הרה"ק מראזוואדוב ז"ל. וע"ע בקונטרס אוצר הסיפורים (לר"צ מאשקאוויטש, ח"ה) בשם הגריא"ז מרגליות ז"ל, ששמע מפי רבו הרה"ק ר' אברהם שמחה מבארנוב ז"ל שסיפר לו דודו הגה"ק רבי משה מראזוואדוב ז"ל, שאחר התונתו כאשר ישב על שולחן מרן הישמח משה ז"ע, קרא לו הישמח משה ואמר לו, אני רואה שאתה מחפש ומבקר במטמוני ביתי, הנה אני מרשה לך זאת כי בכל ביתי נאמן הוא, רק ההזהר מאוד כי בארגז של שולחן הקטן הזה אל תשלח ידך לבקר שם כלל. וסיפר הגה"ק מראזוואדוב ז"ל שנכנס אז בלבו חשק גדול לראות מה יש שמה, ופעם כאשר מרן הישמח משה יצא מביתו לברית מילה פתח את הארגז וראה שמונח שם קמיעות, ורצה לפתחם ולקרוא אותם, וברגע ההוא בא שליח ממרן הישמח משה שיבוא תיכף אליו, וכאשר בא אליו אמר לו הישמח משה שיזהר מלשלוח יד לנגוע בהקמיעות, כי מי שאינו יודע טובם אסור לו אפילו הראיה. ואח"כ הראה לו הישמח משה איך שהקמיעות יש להן חיות וזיון על ידו, עיי"ש.

ובס' קובץ אליהו (עמ' רפ"ו) מובא בשם מרן רביה"ק ז"ל שאמר שאחת מקמיעותיו היה יכול להתנענע כמו בעל חי. ובס' החכמה מאי"ן (פסיטשין, עמ' צ"ו) מסופר בשם הרה"ק מראזוואדוב ז"ל שראה במו עיניו איך הקמיע זעה ומקרטעת על כף ידו, ואמר על כך "כי חיות הנה" (וכעי"ז מובא בס' משמיה דר' תנחום עמ' ל"ג ובס' אוצר הסיפורים ח"י אות ח' בשם הרה"צ ר' ארי' ליבוש ליפשיין זצ"ל מאפטא בעמח"ס שמח צדיק נבד מרן הישמח משה ז"ל).

וכ"ה בס' י"ג אורות (עמ' קנ"ה) שהרה"ק מהר"ש מקאמינקא ז"ל המתיק פעם להרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ל מה שמרן הישמח משה נותן קמיעות, ואמר לו: "בעיני ראיתי קמיע בשעה שהיה מונח על יד אדם אחד, והיה הקמיע מתנועע על היד הלוך ושוב". וכן מובא בס' אוהב שלום (קאמינקא, בהוספות עמ' כ) בשם הגה"צ ר' אברהם ענגלארד ז"ל אב"ד דאברא, בשם רבו הרה"ק בעל קדושת ציון מבאבוב ז"ל, שמרן הישמח משה לקח פעם את קמיעותיו והעבירם על ידו להראות כי חיו"ת הנה, שיש להם חיות והולכים מעצמם הלוך ושוב.

זכות הגליון
בשבוע זו
נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר אברהם
בראך הי"ו
להגל שמחת נישואי בנו למזל טוב
החתן החשוב והנעלה נ"י
בשעה טובה ומוצלחת
ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרוות נחת ונעימה ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה ונדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא
בעתירת וברכת
מערכת "קול התאחדותינו"
דיקהל יטב לב דיסאטמאר בני ברק

זכות הגליון
בשבוע זו
נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר אברהם יהושע
גלאנץ הי"ו
להגל שמחת נישואי בנו למזל טוב
החתן החשוב והנעלה נ"י
בשעה טובה ומוצלחת
ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרוות נחת ונעימה ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, בעידה טובה מרובה ונדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא
בעתירת וברכת
מערכת "קול התאחדותינו"
דיקהל יטב לב דיסאטמאר בני ברק

לעילוי נשמת
הרה"ח
ר' יעקב ביטמאן ז"ל
ב"ר ירחמיאל ז"ל
נלב"ע י' אלול
ת נ צ ב ה.
הונצח ע"י בניו החשובים והנכבדים
רודפי צדקה ומעולי חסדים
מוה"ר יעקיבא ביטמאן הי"ו
ומוה"ר ירחמיאל ביטמאן הי"ו

לעילוי נשמת
האה"ח
מרת פעסיל ב"ר חיים ע"ה
נלב"ע ו' אלול
ת נ צ ב ה
הונצח ע"י חתנה הרבני הנכבד והמפואר רודצו"ח
מוה"ר אהרן יוסף וויים הי"ו
אב"ד בבארא פארק יע"א

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת הילולא רבתי
של מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

ליל שישי פרשת ראה כ"ו מנחם אב שנת תשפ"ד לפ"ק
במקהלות רבבות ישראל בהיכל בית מדרשינו הגדול בקרית יואל יע"א

אחר שהאריך בדברי תורה לכבוד ההילולא קדישא ובפעולות הקודש אשר פעל ועשה מרן רביה"ק זי"ע"א

גיין אין די דרכים וואס די רבי ז"ל האט אונז געלערנט

אין א טאג פון די יארצייט ווען מ'הייבט אן מעלה זיין אויפן זכרון א טייל פון זיינע פעולות, איז דאס מעורר אביסל, און ס'איז מחייב צו טון פעולות דאס ממשיך צו זיין די אלע ענינים כפי ערכינו הדל, מ'זאל מרחיב זיין די גבולי הקדושה בכל אתר ואתר, צי ס'איז נוגע בתי מדרשות לתורה ותפלה, צי ס'איז נוגע בתי חינוך לבנים ולבנות על דרך התורה המסורה לנו אן א שינוי, צי ס'איז נוגע ישיבות פאר בחורים און כוללים פאר אברכים, מ'זאל מרים זיין דעם קרן התורה והיראה אויף אלע אופנים

מ'זאל מקפיד זיין אויף עניני צניעות מלבושי הנשים, און אז מ'דערמאנט דאס ענין פון מלבושי הנשים, וויל איך זאגן דברי שבח פאר די עסקנים דא אין קרית יואל, וואס האבן אין די לעצטע וואכן און חדשים עוסק געווען מסדר צו זיין נייע צניעות'דיגע מלבושים פאר די תלמידות פון בית רחל, ס'זאל זיין אויף א אופן פון דבר השוה לכל נפש, וואס וועט זיין מיטן אייבערשטענ'ס הילף א געוואלדיגע תועלת אויף מלבושים פון די מיידלעך פון בית רחל.

מ'דארף געדענקן ווי ער האט געווארענט און געמאנט און געפאדערט די פראבלעם פון ביי-האר ביי נשים נשואות, אונדי פריצות'דיגע שייטל, און דורכזיכטיגע זאקן, אז חלילה ס'זאל נישט אויף אזא אופן, נאר צניעות'דיג אנגעטון, און אלע מלבושי הנשים זאלן זיין בדרך צניעות.

ער האט ארײנגעלייגט געוואלדיגע כוחות אז ס'זאל זיין מחנינו קדוש, אפגעשיידט פון יעדע דבר ערוה און גו'אישקייט, ממילא אין אזא טאג דארף זיך יעדער מקבל זיין ממשיך צו זיין אין דעם דרך, און זיך מונע זיין פון זיך באנוצן פון די כלים - יעדער איינער ווייסט די טעכנאלאגישע כלים, מינים ממינים שונים - סמארטפאונס, קאמפיוטערס, וואס איז געוואלדיג מסוכן, רבים חללים הפילה.

קרית יואל והגלילות - פאר די וואס פירן זיך אזויווי ער האט געוואלט

דער פעטער ז"ל זי"ע האט בערוב ימיו אויפגעשטעלט קרתא קדישא קרית יואל מיט געוואלדיגע כוחות, ביז ער האט זוכה געווען צו זעהן עיר על תילה בנויה, ווי שטארק ער האט זיך געשפיגלט מיט די שטאט קרית יואל, ס'איז אים געווען א חיות דקדושה, התרחבות גבולי הקדושה, יעדע נייע הויז וואס האט זיך געבויעט דא, און יעדע פרישע גאס וואס האט זיך געבויעט דא, ער האט נאך זוכה געווען בחיים חיותו צו זעהן א פרי ברכה בעמלו.

רצון קדשו איז געווען - איך רעד יעצט צו תושבי קרית יואל - אז זיי זאלן זיך פירן לויט זיינע הוראות אין אלע ענינים, סיי די אייגענע התנהגות, און סיי חינוך הבנים וחינוך הבנות, צניעות אין שטוב, אין די ריכטיגע השקפה כלפי ציונית. מ'זאל זיך פירן ווי חסידי'שע אידן, חסידים ואנשי מעשה, אין אלע ענינים, קביעות עתים לתורה.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער, קרית יואל האט זיך אויסגעברייטערט און ס'איז געוואקסן בכמות ובאיכות מיט

טויזנטער משפחות, ס׳האט זיך אויסגעשפרייט ארום און ארום אין די גלילות פון קרית יואל, מזרח מערב צפון דרום אויף אלע זייטן, ס׳איז א בחינה פון כל המחובר למהור איז טהור, די קדושה פון קרית יואל שוועבט אויך אין די גלילות, אז מ׳קען זאגן און מ׳דארף זאגן: **גלילות קרית יואל איז א חלק פון קרית יואל** אהן קיין חילוק!.

ס׳ליגט א חוב אויף די תושבי הגלילות זיי זאלן וויסן אז אויך זיי זענען תושבי קרית יואל, און אויף זיי ליגט א פליכט זיך צו פירן אזוי ווי דער רצון פון פעטער ז״ל אין אלע ענינים.

און ס׳איז נישט קיין בושה צו זאגן - פאר א יחיד אדער פאר א ציבור - אויב זיי האבן א אנדערע השקפה אדער אנדערע דעות אין א יסוד וואס דער פעטער ז״ל האט מקפיד געווען, **אז זיי באלאנגען נישט, נישט אין קרית יואל, און נישט אין גלילות פון קרית יואל,** ניו יארק איז געווג גרויס ס׳איז א ארץ רחבת ידים, מ׳קען זיך באזעצן אין גאנץ ניו יארק און בויען שכונות און הייזער ווי אזוי ס׳גליסט זיך זיי לויט זייער השקפה, נאר נישט אין קרית יואל און די גלילות, **דאס איז נאר פאר די וואס זיי גייען אין די השקפה און אין די שיטה פון פעטער ז״ל.**

יום תפלה ועצרת מחאה וועגן די גזירה פון גיוס בני הישיבות

ס׳ליגט א גרויסע פליכט אונז זאל מיר ממשיך זיין אין מלחמת ה׳ מיט אלע כוחות קעגן די טומאה פון קליפת ציונות, און אלע אירע פארבן, און אלע אירע פארטייען, און צו וויסן און פארשטיין אז - נישט די גזירות פון די ציוני׳סטיש׳ע מדינה, נאר - די עצם רעיון הציוני איז קעגן די תורה הקדושה, און איז כפירה און אלעם וואס איז היליג ביי אידישע קינדער.

יעדער ווייסט עס הערשט היינט א גזירה פון גיוס בני ישיבות פאר בחורים און פאר יונגעלייט, ס׳פארשטייט יעדער איינער אז דאס איז א הירוס אינעם כח פון לימוד התורה בארצינו הקדושה.

יעדער פארשטייט, אז ווער ס׳קומט אן אין דעם טמא׳נעם מיליטער, גייט אראפ חלילה פון אידישן וועג, אזוי ווי ס׳איז געווען אין עבר לדאבון לב כל יראי ה׳, אין די עבר איז א הוכחה אויפן עתיד, קומט אויס אז די גזירה פון גיוס בני ישיבות איז א גזירה פון העברה על הדת.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער ס׳איז דא א גרויסע התעוררות אין די גאנצע אידישע וועלט קעגן די גזירה, מ׳דארף נאר מתפלל זיין צום הייליגן באשעפער, אז ס׳זאל זיך נישט אפקילן די קעגנערשאפט און התנגדות צו די גזירה.

ס׳איז א געוואלדיגע נסיון פאר טויזנטער בני ישיבות ווער ס׳פארשטייט וואס דאס מיינט די גזירה - וואס איז נאך יעצט אין אנהייב, אבער די שפעטער׳דיגע תוצאות וואס וועט נאכקומען.

מריחוק מקום זאג מיר אונז פאר די בני ישיבות אין ארץ ישראל: חזקו ואמצו, ה׳ עמכם אין די גרויסע מלחמה!, און חלילה צו מאכן פשרות בנוגע דעם ענין!.

ממילא איז דאס פלאץ מעורר צו זיין דאס יהדות החרדית דא אין אונזער מדינה, מ׳זאל קומען צו הילף פאר אחינו בני ישראל בארצינו הקדושה, אין כוחינו אלא בפה, קובע צו זיין א יום תפלה און עצרת מחאה פאר יעדן איינעם וואס די תורה הקדושה איז ביי אים חביב, און ער האט א קשר מיט די תורה הקדושה, און אן אחריות אויף כלל ישראל בארצינו הקדושה, די אלע זאלן קומען און זיך צאמשטעלן ברוב עם הדרת מלך, בתפלה ותחנונים לקל חי להעביר רוע גזירה, אי״ה זונטאג פרשת נצבים וילך.

מיר בעטן אלע מנהיגי קהילות קדושות בישראל אין אונזער מדינה, אז זיי זאלן זיך אלע צושטעלן צו דעם יום תפלה, וועט עס זיין א געוואלדיגע חיזוק פאר אחינו בני ישראל תושבי ארץ ישראל, און א גרויסע מחאה קעגן די רשעי עמינו, און דער אייבערשטער וועט העלפן פאר אידישע קינדער.

גזירת החינוך אין ניו יארק

און אויך, וואס איז נוגע די גזירת החינוך דא אין אונזער מדינה, דא אין ניו יארק, ס׳שוועבט א שווערע גזירה אויף צענדליגער טויזנטער אידישע קינדער, מיר זענען אנגעווויזן אויף רחמי שמים מרובים, ליידער איז מקום געווארן די מאמר חז״ל (תענית כא:) אם גבירה לוקה שפחה לא כל שכן, ׳גבירה׳ גייט ארויף אויף ארץ ישראל, וועז ס׳איז לוקה, איז חוץ לארץ א כל שכן. **וועז ס׳וועט זיין די יום תפלה וועלן מיר אויך מתפלל זיין אז ס׳זאל בטל ווערן די גזירה רעה פון אונז דא אין חוץ לארץ.**

איך ווייל בעטן דא, ס׳איז דא כמה עסקנים וואס זענען עוסק בנוגע דאס ענין, זיי זאלן האלטן פאר די אויגן אז **מ׳טאר נישט מאכן קיין שום פשרה מיט די רעגירונג בנוגע חינוך אין סדר הלימודים, נישט משנה זיין כקוצו של יו״ד פון עבר, נאר מ׳דארף קעמפן בעוז ובגבורה קעגן די גזירה, און דער אייבערשטער וועט העלפן מ׳וועט מצליח זיין.**

די הייליגע ירושה וואס די רבי ז״ל האט אונז איבערגעלאזט

די הייליגע ספרים

דער פעטער ז״ל זי״ע ועכ״י האט אונז איבערגעלאזט א גרויסע ירושה, די ירושה איז צוטיילט אין דריי חלקים.

דאס ערשטע חלק איז די הייליגע ספרים, חידושים נפלאים אויף סוגיות, תשובות להלכה, ביאורים נחמדים אויף פסוקי התורה און מדרשי חז״ל, פירושים אויף כמה ענינים העומדים ברומו של עולם, ביאורים אויף השקפה און דעות אין מלחמת ה׳ קעגן ציונית, וואס איז קילורין לעינים ווער ס׳וויל וויסן דעם אמת, דאס איז אין חלק.

די מוסדות הקדושים און די ישיבות

דאס צוויי׳ט חלק, איז די קהילה און די מוסדות חינוך לבנים ולבנות, און די ישיבה גדולה פאר בחורים בכל אתר ואתר, און זיין

רצון איז געווען ארויסצוטראגן די ישיבה אויסער די שטאט ניו יארק קיין קרית יואל.

געלויבט דעם היליגן באשעפער אין די ישיבה אין קרית יואל וועלכע היינט צו טאג מחונך מער ווי טויזנט בחורים וואס לערנען בהתמדה רבה בעיון ובעמקות, און מ׳פארהערט זיך אויף צענדליגע פרקים און מסכתות יעדעס יאר, די פירות וואס די ישיבה געבט ארוים זאגן עדות, אין אלע כוללים זענען זיי די מצויינים, און זיי זענען מיוחד אין זייער התנהגות, אין זייער התמדה, אין זייער הבנה, אין זייער ידיעה עד להפליא.

וועגן דעם וויל איך ארויסברענגען א שטארקע קשיא, ס׳איז דא חכמים וואס רעדן זיך אין זיי זענען קלוג, און זיי שיקן אוועק אין גרויסע ישיבות, אין ישיבה... יעדער זאל פארשטיין, וואס רעדן זיך איין אז דאס האט א נאמען עפעס אזוינס און אזעלכעס, וואס באמת איז דאס נישט מער ווי דמיון.

צום סוף ווען די בחורים ווערן עלטער, איז שוין שווער פאר די ישיבה צו האלטן אביסל עלטערע בחורים, איז מען זיי משלח און זיי קומען אן קיין ארץ ישראל, יעדער איינער ווייסט די הפקרות וואס איז פאר די בחורים אין ארץ ישראל רח״ל.

געלויבט דער היליגער באשעפער אין אונזער ישיבה איז דא א גוטע מסגרת מסודר פאר אלע בחורים, אין יעדן יארגאנג - קיין בחור וועלכע נישט ג׳פסל׳ט בשנים - על צד היותר טוב, צופרידן שטעלן אלע בחורים און עלטערן.

מ׳קען זאגן ווער ס׳שיקט זיינע קינדער אין די אנדערע ישיבות וואס מ׳האט דערמאנט פריער, איז א געוואלדיגע סכנה, ער איז מפקיר זיינע קינדער.

וויל איך נאר נאכזאגן די ווארט פון חתם סופר איזהו חכם הרואה את הנולד, דער חתם סופר טייטשט ׳הנולד׳ איז די טייטש וואס ס׳איז געבוירן געווארן, ער וויל דאך זאגן וואס גייט געבוירן ווערן, זאגט דער חתם סופר א חכם קוקט דעם עבר, און פון דעם איז ער דן אויפן עתיד.

ס׳איז דא הונדערטער יונגעלייט וואס זיי האבן געלערנט אין אונזערע תלמוד תורות אין אלע פלעצער, היינט זענען זיי יונגעלייט און זיי האבן אייגענע שטיבער, און דאס גאנצע התנהגות איז נישט לפי רוח קהילתינו, ס׳פאסט נישט ווי אזוי א סאטמארער יונגערמאן דארף זיך אויפפירן, פון וואו קומט דאס, ווייל פאר פערציג יאר אדער פאר צוואנציג יאר צוריק, איז דער טאטע געווען א חכם און אוועק געשיקט די בחורים אין פרעמדע ישיבות, די תוצאה איז אז די איניקלעך זענען שוין אינגאנצן דערווייטערט פון דרכי אבותינו ורבותינו, דאס איז א מציאות, און דאס חזר׳ט זיך איבער מדי שנה בשנה, נאך אידן שיקן אוועק בחורים אין פרעמדע ישיבות, און די תוצאות זעהט מען הערשט נאך אסאך יארן שפעטער, און דעמאלטס באווייזט מען דאס, די עלטערן און די זיידעס האבן עגמת נפש, אבער דעמאלטס קען מיך זיך שוין נישט העלפן, ס׳איז שוין צו שפעט.

דאס האבן מיר געזעדט די צווייטע חלק פון די ירושה.

די היליגע שטאט קרית יואל

דאס דריטע חלק פון די ירושה איז די היליגע שטאט קרית יואל, וואס ווי דערמאנט דער פעטער ז״ל האט דאס אויפגעשטעלט מיטן אייבערשטענגם הילף נאך אסאך יגיעה, געלויבט דער היליגער באשעפער די שטאט איז אויסגעוואקסן פון א קליינע שטעטל צו א גרויסע שטאט, היינט וואוינען אין קרית יואל העכער אכט טויזנט משפחות כן ירבו, רובם ככולם פירן זיך על דרך התורה מיט יראת שמים - א גרויסע רוב כמעט אלע - אזוי ווי ס׳דארף צו זיין, און ס׳איז א געוואלדיגע כבוד פארן מייסד הקריה וואס די שטאט טראגט זיין היליגע נאמען, אבער דער יצר הרע האט נישט פארגעסן פון קרית יואל, אין יעדע שטיקל צייט זוכט ער אריינצושטעכן זיינע נעגל, אויף אזא אופן אדער אויף אן אנדערע אופן.

חבלים נפלו לי בנעימים, צו טוהן עבודת ה׳ אפצוהיטן משמרת הקודש, און צו זיין א גודר גדר און עומד בפרץ, אין א בחינה פון סור מרע, די ירידת הדורות וואס יעדער איינער זעהט ווי אזוי ס׳זעהט אויס די מדינה, און אין א בחינה פון עשה טוב מרים צו זיין קרן התורה, צי קביעות עתים לתורה, די כח התפלה, די לימודים אין די תלמוד תורה בכמות ובאיכות, און אין די ישיבה קטנה און ישיבה גדולה. און וואס איז נוגע חינוך הבנות, צניעות פאר תושבי קרית יואל אויף א שיינעם אופן, און כשרות, עבודה קשה שבמקדש.

זה לי כארבעים שנה וואס איך בין א שליחא דרחמנא פון טאטן ז״ל דא אין קרית יואל, כ׳קען זאגן וען מ׳קוקט צוריק, ס׳איז דא א עליה גדולה אין יעדע דבר שבקדושה, ב״ה דא אין קרית יואל איז דא אזעלכע חשוב׳ע בעלי בתים און אזעלכע טייערע יונגעלייט שאין דוגמתם בכל העולם, מיט זייער ערליכע התנהגות זייער איידעלע התנהגות, און הויכע התנהגות, מ׳קען זאגן רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה. איך בין זיכער אז דער פעטער ז״ל זי״ע, וועט מיר מחזיק טובה זיין, אויף די כוחות און די ארבעט להגדיל תורה ולהאדירה, אזוי ווי זיין היליגע רצון איז געווען.

עם כל זה ס׳איז דא צרי עין מרי נפש, וואס זייער גאנצע דאגה איז ווי אזוי מ׳קען חרוב מאכן און אפשוואכן די כח הקדושה, און צו מאכן דא א עיר פרוצה רח״ל, זיי זענען די שלוחים פון דעם שטן, חרוב צו מאכן די קדושה פון שטאט, איך וויל זיי זאגן, **דער כח און זכות של אותו זקן איז מגין אויף די שטאט אין עבר, און אין הוה, און אין עתיד, ימין ה׳ עושה חיל בעזר שמו יתברך.**

די מצב פון די דירות אין קרית יואל

א חלק פון די שמירה אויף די שטאט איז די מצב פון קויפן א דירה אדער דינגען א דירה, דער פעטער ז״ל בשעתו האט

געהאט א געוואלדיגע הקפדה אויף יחידים זיי זאלן נישט קויפן קיין קרקעות ארום און ארום קרית יואל מכמה טעמים.

גאנץ פשוט, ער איז געווען א גרויסע חכם און ער האט פארשטאנען אז יחידים וועלן קויפן קרקעות און מ'וועט האנדלען מיט קרקעות ס'וועט ווערן א גרויסע מסחר, די סוף וועט זיין אז ס'וועט שטייגן די פרייזן פון די קרקעות, און ס'וועט שטייגן די פרייזן פון יעדע איינציגע דירה מיט א גרויסן סכום.

ס'טוט ווי אז ס'איז דא יחידים וואס האבן געקויפט קרקעות, זיי האבן געהויבן די פרייז פון די קרקעות מאוד מאוד, און צו דעם איז צוקומען די וואס זיי בויען די הייזער, זיי האבן געהויבן די פרייז פון די דירות כפי רצונם, 'ומי יאמר לו מה תעשה', פון יאר צו יאר אין די לעצטע דרײ יאר איז געשטיגן די פרייז פון דירות מורא'דיג, פארשטענדליך אז ס'שטייגט די פרייז פון א הויז, שטייגט די פרייז פון צו דינגען א דירה, ס'איז זייער שטארק געשטיגן די פרייז פון א דירה.

וויל איך אזויפיל זאגן, **דאס איז בניגוד דעם רצון פונעם מייסד פון קרית יואל דעד פעטער ז"ל זי"ע, און ס'איז א עולה גדולה פאר אלע תושבים פון קרית יואל.**

איך קען אזויפיל זאגן, נעכטן נאכט האט מיר א איד אנגערופן פון שטאט פון וויליאמסבורג, ער האט זיך שואל עצה געווען, ער וויל דינגען א דירה פון פינעף שלאף שטיבער, זיבן און א האלב טויזנט דאלער א חודש, און ער פרעגט מיר צי ער זאל נעמען די דירה, איך האב נישט פארשטאנען, זיבן און האלב טויזנט דאלער א חודש?!

די וואס זיי הייבן די פרייזן אין קרית יואל, ווילן ס'זאל אנקומען די פרייזן קיין קרית יואל, וואו וועלן מיר אונז אנקומען? וו אזוי וועל מיר אונז אויסזעהן?

אין די לעצטע חדשים בין איך עוסק אין דעם ענין, איך האב מיר אריינגעלייגט צו פארשטיין וויפיל קאסט צו בויען א הויז?, וויפיל קאסט צו בויען א דירה?, איך האב אסאך ארומגערעדט מיט די בויערס, און די האבן מיר אויסגעזאגט דעם אמת, און איך וויים פונקטליך וואס גייט פאר.

ס'האלט שוין היינט צוטאָגם דא אין קרית יואל, מ'שעמט זיך נישט צו בעטן ביים קויפן א דירה זעקס הונדערט דאלער פאר א סקווער פיס, אזויפיל בעט מען שוין!

איך קען נישט בויען - אבער איך וויים שוין די פרייזן פון בויען, איך האב אסאך עוסק געווען אין דעם, און איך בין געקומען צו די החלטה אז ווען מ'פארקויפט א דירה פאר דריי הונדערט דאלער א סקווער פיס, מאכט מען אסאך געלט, און מ'איז בארעכטיגט צו מאכן געלט, מ'לייגט ארײן געלט מ'לייגט ארײן כח, מ'לייגט ארײן ארבעט, **אבער ס'דארף האבן א גבול, מ'טאר נישט מייקר זיין דעם שער, נישט די פרייז פון קרקעות, און נישט די פרייז פון א דירה!**

עס ליגט אויף מיר א פליכט צו טוהן עפעס אין דעם ענין, און מתקן צו זיין אין דעם ענין, וויל איך דא זאגן ברבים פאר די הנהלה גשמית פון קרית יואל, מ'קען נישט בויען א הויז אויב מ'האט נישט א רשיון צו בויען - אויף ענגליש רופט מען דאס א פערמיט - מ'קען נישט געבן קיין רשיון צו בויען א הויז פאר דער וואס נעמט נישט די תקנה נישט צו בעטן מער ווי דריי הונדערט דאלער א סקווער פיס. ס'איז שוין דא בויערס וואס זיי האבן עס אהנגענומען, און איך וויל זיי זאגן ברבים איישר חילכם, מיטן אייבערשטענס הילף וועט עטס האבן הצלחה און עטץ וועט מאכן געלט אויך, ס'איז אבער דא אנדערע בויערס וואס פאר זיי זאג איך, איר וועט דאס אננעמען בעתיד, ודי למבין.

מפרסמין עושי מצוה

ס'איז דא 'שכונת ויואל משה', היינט איז אכט יאר וואס מ'האט אפגעקויפט דעם מגרש, הנגיד הנכבד ר' עקיבא הערש קליין נרו יאיר, ער האט אויפגעבויעט א שיינע שכונה, א הערליכע שכונה, שיינע הערליכע הייזער און א פרייז שוה לכל נפש.

מקצת שבחו, אז ער איז געווען א עומד בדיבורו אויף די פרייז, און ווען ס'איז געקומען צום גמר האט ער איבערגעגעבן די דירה און ער האט נישט צוגעבעטן אן הוספה, וואס אנדערע טוען יא אזוי, ווען ס'קומט די לעצטע מינוט, מ'זאגט איך געב נישט איבער די דירה נאר אז דו געבסט א הוספה, וואס יעדער פארשטייט אז דאס איז שלא ביושר.

היינט צוטאג וואוינען אין 'שכונת ויואל משה' קרוב צו טויזנט משפחות, זייער חשוב'ע משפחות לתפארת קרית יואל.

דער איד, ר' עקיבא הערש, האט שוין אלע רשיונות - אלע פערמיטס - צו בויען נאך טויזנט דירות, און ער האט שוין אנגעהויבן צו בויען די נאך טויזנט דירות, אזוי אז מען קען אים שוין נישט אפשטעלן און זאגן אז איך געב דיר נישט קיין פערמיטס, ער האט שוין וואס ער דארף.

איך האב גערעדט צו אים און איך האב אים געבעטן ער זאל זיך צושטעלן צו די תקנה, מרצונו הטוב האט ער מסכים געווען צו פארקויפן פאר יעדן תושב קרית יואל פאר א פרייז פון דריי הונדערט דאלער פער סקווער פיס, בתנאי אז ס'זאל זיין פאר זיין דירה וואו ער זאל וואוינען, נישט פאר מסחר, און אויך נאר פאר וועך ס'האט נאכנישט קיין דירה.

און אויב איינער האט א קליינע דירה און ער איז אויסגעוואקסן די קליינע דירה וויל ער איז געבענטשט געווארן מיט נאך קינדער, און יעצט וויל ער קויפן א גרויסע דירה, וועט מען זעהן ער זאל קענען פאר די פרייז קויפן א גרויסע דירה, אבער מיט

א תנאי אז ער זאל פארקויפן זיין דירה אויך נאר פאר דריי הונדערט דאלער א סקוועור פיס, אביסל יושר איז דא אין דעם.

וער ס׳ווייסט די פרייזן פון דירות אין די גאס אויפן מארק, קען אנהייבן אריינצוטראכטן וויפיל שאדן דאס איז פאר אים, וואס ער איז מוותר וועז ער גייט צוריק צו דריי הונדערט דאלער א סקוועור פיס, און דאס מיינט אסאך מיליאנען, מיליאנען במספר גדול אויף טויזנט דירות, אבער דאס איז די טובה פון קרית יואל, און די טובה פון תושבי קרית יואל, ממילא איך בין זיכער אז דער פעטער ז"ל מייסד קרית יואל בעולם העליון וועט אים באצאלן כמעשהו הטוב, און ער וועט א"ה מרויח זיין אין אנדערע מסחרים בכפלים.

חוץ מזה, די הנהלה פון קרית יואל האבן אויך א מגרש (פראַפערטי) אויף די קאַרלסבורג גאס, איך האב געהערט מיט הרבני הנגיד הנכבד ר׳ מאיר הירש, די הנהלה פון קרית יואל און גרייט צו פארקויפן דעם מגרש פאר וועך ס׳וועט בויען דירות פאר דריי הונדערט דאלער א סקוועור פיס, דארט קען מען בויען טויזנט דירות.

דאס מיינט - וועך ס׳קען די מאפע פון קרית יואל – בעז"ה אויף איין זייט קרית יואל וועט זיך בויען טויזנט נייע דירות, און אין די צווייטע זייט קרית יואל וועט זיך אויך בויען טויזנט דירות, סך הכל צוויי טויזנט דירות פאר די פרייז פון דריי הונדערט דאלער א סקוועור פיס, דאס איז אויסער וואס די אנדערע בויערס וואס זיי בויען אויך דירות אין אנדערע מקומות, וואס שטעלן זיך צו צו די תקנה פון קרית יואל.

חוץ מזה די הנהלת פון קרית יואל זענען עוסק מוסיף צו זיין אויף די גבולים פון קרית יואל מיט נייע שטחים, און איך וויל זאגן וועך ס׳האט קרקעות איז איינגעלאַדענט זיך מצרף זיין אין הרחבת קרית יואל, אבער איין תנאי, אַז מ׳וועט פארקויפן דאָרט די דירות פאר נישט קיין טייערע פרייז.

איך וויל זאגן פאר די אידן, די קרקעות אינדרויסן פון קרית יואל, די שוויות ווי אזוי ס׳איז יעצט מ׳קען דארט נישט בויען, די אלע שטעטלעך ארום און ארום לאזן נישט בויען, אז מ׳וועט עס צושטעלן צו קרית יואל וועט נשתנה ווערן די געזעצן לטיבותא און מ׳וועט קענען בויען הייזער.

דורך זיך צו שטעלן צו קרית יואל באקומען די קרקעות א אמת׳דיגן שוויות. דאס מיינט דער ציבור פון קרית יואל - וואס דאס איז קרית יואל - מאכט יענע קרקעות זאלן זיין וועדר גאלט, איז דען רעכט און מיט שכל אז דער יחיד זאל נתעשר אויפן חשבון פון קרית יואל? די תושבים דארפן נהנה זיין אז מ׳שטעלט צו שטחים פאר קרית יואל ס׳זאל נישט זיין אזוי טייער ווי מ׳קוקט עס יעצט אן.

ס׳איז דא א וועד פון בעלי בתים נכבדים וואס זענען עוסק אין דעם ענין מיט איבערגעגעבנקייט, שוין א שיינע פאר וואכן און חדשים, וועז עמיצער פון יענע שטחים האט אן ענין זיך צוצושטעלן מיט קרית יואל זאל גיין פארהאנדלען מיט די בעלי בתים, און אזוי וועט מען קענען מסדר זיין דאס ענין.

נאר אן עצה טובה פארן ציבור, א חכם איז עיניו בראשו, מ׳לעבט לעצטנס אין א בהלה, ס׳איז נישטא קיין דירות, ס׳איז יעצט נישטאָ, מ׳זאָגט ס׳גייט נישט זיין דירות... דאס אליינס טרייבט ארויף די פרייז, די בהלה טרייבט ארויף די פרייז. מ׳זאל האבן שכל, **קיינער זאל נישט קויפן קיין דירה אפילו פון א יחיד פאר מער ווי דריי הונדערט דאלער א סקוועור פיס, דאס איז די פרייז!, קיינער זאל נישט צאלן איין דאלער מער, און נישט ווערן אין א בהלה "איך האב קינדער, וואו וועלן זיי וואוינען"? ס׳וועט אי"ה זיין דירות לרוב, די והותר!.**

קביעת לימוד ספה"ק בני יששכר לקראת ימים הנוראים

בסיום דברי וויל איך נאר זאגן פאר אנשי שלומינו, מיר האבן געהאט דאס יאר פאר חנוכה פאר פורים, פאר פסח און שבועות, די וואכן פון פריער האט מען מסדר געווען צו לערנען ספרי קודש הכנה אויף יו"ט, זייער אסאך אידן האבן זיך צוגעכאפט צו דעם, און זיי האבן טועם געווען מדובשו של תורה, מילי דחסידי, אמרי קודש, זיי האבן עוסק געווען אין ספרים הקדושים ענייני חג ומועד, זיי האבן געהאט א שמחת יו"ט א התרוממות הנפש.

ס׳קומט יעצט חודש אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הקדוש, מיר האבן קובע געווען צו לערנען לכבוד די קומענדיגע ימים טובים דעם ספר הקדוש בני יששכר מאמרי חודש תשרי, דברים ערבים ומתוקים מאוד, מלאים זיו ומפיקים נוגה, ס׳איז א דבר השוה לכל נפש.

די הנהלה פון די אברכים וועט אי"ה מסדר זיין א לוח מיט א סדר הלימוד פארן יעדן טאג, אין די זכות פון די היילגע צדיקים וואס מ׳לערנט זייער תורה יגן עלינו מ׳זאל געהאלפן ווערן מיט אלעם גוטן.

און אזוי ווי ס׳איז היינט די יומא דהילולא פון פעטער ז"ל זי"ע, דער אייבערשטער זאל העלפן זיין גרויסע היילגע זכות זאל מגין זיין אויף אונז אלע, מיר זאלן געבענטשט ווערן און געהאלפן ווערן בכל מיני ישועות, צרכי עמך ישראל מרובים זה בכה וזה בכה, בקשות רבות אין אלע ענינים, דער אייבערשטער זאל העלפן אידישע קינדער בכלל און אנשי שלומינו בפרט, זאלן זוכה זיין און אויס׳פועל׳ן אלע מיני ברכות וישועות, תתקבל צלותהון דכל בית ישראל, ימלא ה׳ כל משאלות לבבם לטובה, מיט געבענטשטע קינדער, חיי אריכי, מזוני רויחי, און גוטע שידוכים פאר די קינדער, און אלע עלטערן זאלן זעהן נחת דקדושה ביי די קינדער און ביי קינד׳ס קינדער, דורות ישרים ומבורכים, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו בב"א.

ויתן לך את ברכת אברהם

אורה ושמחה תעטפנו, לשגר ברכתינו, למע"כ ידידינו וידיד כל ח'
בכל עת קוראים אליו **אברה"ם אברה"ם** ויאמר הנני, **אר"י** שבחבורה
ודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, עומד על כל צעד ושעל לימינינו
הא"י גברא יקירא, ראשון למקראי קודש, רב הפעולה וכביר המעש
משמיא זכה לבוא בעזרת מוסדותינו וקהילתינו הק' כמלאך המושיע

הלא הוא הרבני הנעיד הנעלה והנכבד, אחד הוא אברהם בנידת החסד
מסוד בלרנ"ע לבעין הרחבת גבולי קדשינו ביהמ"דות רבה ונאמנה
עיבד ליטין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בכל עת ועונה

מו"ה
אברהם יהושע
הכהן גלאנץ
הי"ו

הוא הגבר אשר ים ולילה לא ישבית חשיכה כאורה
לבעין שנשוע ופריחת מוסדותינו וקהילתינו הק' ובמעטירה
ביחוסן בקום בציבורנו פריסה ברוח בסירה, נידע לתחילה ולתפארה

לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב מו"מ בתורה וביראה, נודע לעוז ולתפארה

כמר **אברהם שלמה ווינשטאק** הי"ו

בן ידידינו הרבני החשוב והנעלה

מו"ה **יואל ווינשטאק** הי"ו

אבן יקרה בקרית יואל יע"א

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומבריכים ברגשי הודאה והערכה לעטרתו

הנהלת הקהלה – הנהלת המוסדות
ועד קרן הבנין בית חינוך לבנות
ועד קרן הבנין ביהמ"ד הגדול
פה בני ברק יצ"ו

וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל

באותות הזקרה וחיכה, נשגר בזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, כיד רחבה וכמידה גדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למענינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בכואו תמיד לעזרת מוסדותינו וקהילותינו הק' פה בני ברק, עומד לימין קדשו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, נדיב ושוע לפרט ולכלל, איש חמודות רב תכונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, הלא הוא

הרבני הנעים הנכבד והמפואר, מיוחד בכל מיני מיוחד

מז"ה

אברהם בראך

הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

ומצידתו פרוסה לימין קהילותינו ומוסדותינו פה בני ברק

לרגל השמחה שבמעונו, בנישואי בנו למזל טוב בשעטו"מ

החתן החשוב המופלג בתוי"ש כמר **אפרים פישל** הי"ו

מפארי התלמידים במתיכתא קרית יואל סניף ברך משה

עכ"ג הכלה החשובה והמוללה שתחי' בת ידידינו החשוב והנעלה

מזה"ר **ברוך יהודא פריעדמאן** הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

והברכה אחת היא קדם מע"כ אביו ידידינו הרבני החשוב והנכבד, רודף צדקה וחסד

הרה"ח המפו' מז"ה **שמואל חיים בראך** הי"ו

מרכזין תורה בקרב קהלתינו הק' בארא פארק מה"ס מעשי חשב על הרמב"ן

מגדולי תומכי מוסדותינו וקהילתינו הק'

וזאת הברכה, יוסף ה' עליכם אלף פעמים ככה, וזכות פעליכם הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לרוות מכל יו"ח רב נחת, בנים ובני בנים כנפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכט"ס.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

הנהלת הקהלה - הנהלת המוסדות
ועד קרן הבנין בית חינוך לבנות
ועד קרן הבנין ביהמ"ד הגדול
פה בני ברק יצ"ו

